

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATININ
HESAPLAMA ESASLARI**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Erhan YAŞBEY**

**Enstitü Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK
Enstitü Bilim Dalı: ÖZEL HUKUK**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi İhsan HÜSEYİN

MAYIS 2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU YAZILIM BELGESİ

Tez Başlığı: DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATININ HESAPLAMA ESASLARI

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 77 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 18/05/2021 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen Turnitin intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %10'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı Soyadı : Erhan YAŞBEY
Öğrenci Numarası : 187229010
Ana Bilim Dalı : Özel Hukuk
Programı : Özel Hukuk (Tezli)
Türü : () Proje (X) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan
Dr. Öğr. Üyesi İhsan HÜSEYİN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İhsan HÜSEYİN

ÖNSÖZ

İnsan hayatının ve ölen bir kişinin yakınlarının uğrayacağı zararın para ile ölçülebilmesi elbette mümkün değildir. Ancak ölüm de hayatın bir gerçeği olup, insanlık tarihi boyunca, insanlar isteyerek veya istemeyerek başka insanların ölümüne sebebiyet vermişlerdir. Sorumluların ölüm nedeniyle, ölenin yakınlarına tazminat ödemesi yüzyıllardır birçok hukuk sisteminde uygulanan bir hukuk kuralıdır. Hukukumuzda da bu amaçla destekten yoksun kalma tazminatı düzenlenmiştir. Bu tazminatın nasıl hesaplanacağı yıllardır tartışma konusu olmuştur. Hesaplama esaslarına ilişkin son yıllarda birçok yasal değişiklikler yapılmış, içtihat değişikliklerine gidilmiştir. Bu çalışmamızda ise son değişikliklerle birlikte güncel olarak uygulanan hesaplama esasları üzerinde durulmuş, mevcut uygulamalara ilişkin eleştiri ve önerilerde bulunulmuştur.

Çalışma sürecinde daima yol gösterici olan, katkı ve desteğini esirgemeyen, değerli danışman hocam Dr. İhsan HÜSEYİN'e ve üzerimde emeği geçen bütün hocalarıma teşekkürlerimi arz ederim.

Ayrıca her zaman yanımda olan, bana bu tezin yazımı aşamasında manevi destek veren kıymetli eşime, anneme ve babama teşekkürü borç bilirim.

Mayıs 2021

Erhan YAŞBEY

İÇİNDEKİLER

BEYAN BELGESİ.....	i
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
TABLOLAR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
DESTEKLİK VE HAK SAHİPLERİ KAVRAMLARI İLE HAK SAHİPLERİNİN PAYLARININ DAĞITILMASI	3
1.1. Desteklik ve Hak Sahipleri Kavramları.....	3
1.1.1 Desteklik Kavramı.....	3
1.1.1.1. Gerçek Destek.....	4
1.1.1.2. Varsayımsal Destek	4
1.1.2. Hak Sahibi Kavramı.....	4
1.1.3. Hak Sahibi Kişiler ve Destek Süreleri.....	5
1.1.3.1. Eşler.....	5
1.1.3.2. Nişanlılar.....	7
1.1.3.3. Çocuklar	7
1.1.3.4. Anne-Baba.....	9
1.1.3.5. Kardeşler.....	10
1.2. Destek Paylarının Dağıtılma Yöntemleri	11
1.2.1. Miras Paylarını Esas Alan Dağılım.....	11
1.2.2. SGK Tarafından Esas Alınan Dağılım.....	11
1.2.3. Güncel Yargıtay Uygulamasında Esas Alınan Dağılım.....	12
1.2.3.1. Trafik Kazalarında ve Haksız Fiillerde.....	12
1.2.3.2. İş Kazalarında	14
1.2.4. Payların Dağıtılmasına İlişkin Öneri ve Görüşlerimiz.....	16
1.2.4.1. Dava Açmamış Anne Babanın Payının Ayrılması Sorunu.....	16
1.2.4.2. Anne Babaya Verilecek Payın Belirlenmesi Sorunu	17
1.2.4.3. Desteğin Varsayımsal Evlenme Yaşının Belirlenmesi Sorunu	18
İKİNCİ BÖLÜM.....	19
DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATININ HESAPLANMASI	19
2.1. Hesaplamaya İlişkin İlkeler ve Hesaplama Yapılırken İzlenecek Yol	19
2.1.1. Hesaplamaya İlişkin İlkeler	19
2.1.2. Hesaplama Yapılırken İzlenecek Yol.....	20
2.2. Hesaba Esas Kazancın Belirlenmesi.....	20
2.2.1. Aktif Dönem	21
2.2.1.1. Serbest Meslek Mensuplarında	21
2.2.1.2. Ücret Karşılığı Çalışanlarda.....	23
2.2.1.3. Asgari Ücret Uygulanan Durumlar.....	24
2.2.1.4. Varsayımsal Destek Küçüklerin Kazancının Tespiti.....	24
2.2.2. Pasif Dönem.....	25
2.2.3. Asgari Ücretin Oranlanması Yöntemiyle Kazancın Belirlenmesi.....	25
2.3. Bakiye Ömür Süresini Belirleme Yöntemleri.....	25
2.4. Tazminatı Hesaplama Yöntemleri.....	30

2.4.1. Progresif Rant Hesabı	31
2.4.2. Devre Başı Ödemeli Belirli Süreli Rant Formülü	32
2.4.3. Yöntemlerin Mukayesesi.....	38
2.5. Tazminattan İndirim Sebepleri ve Tazminattan Mahsup Edilebilecek Ödemeler	41
2.5.1. Kusur ve Sorumluluk Nedeniyle İndirim	41
2.5.2. Evlenme İhtimali İndirimi	43
2.5.2.1. Kadının Yeniden Evlenme İhtimali	44
2.5.2.2. Erkeğin Yeniden Evlenme İhtimali	44
2.5.2.3. Evlenme İhtimalinin Hangi Tarihe Göre Belirleneceği.....	45
2.5.2.4. Evlenme İhtimalinin Uygulanmasına İlişkin Görüşümüz.....	46
2.5.3. Hatır Taşınması Nedeniyle İndirim.....	47
2.5.4. SGK Tarafından Yapılan Rücuya Tabi Ödemeler	48
2.5.4.1. İş Kazalarında	48
2.5.4.2. Kamu Görevlisinin Vazifesi Sırasında Kasten Öldürülmesi.....	49
2.5.4.3. İlk Peşin Sermaye Değerinin Mahsubunun Yöntemi.....	49
2.5.5. Yetiştirme Giderinin İndirimi	49
2.5.6. Yetersiz Ödemelerin Mahsubu	50
2.5.7. Tazminattan Yapılacak İndirimde Sıra.....	52
2.6. Tazminattan İndirim Konusu Yapılamayacak Hususlar	53
2.6.1. SGK Tarafından Bağlanmış Ölüm Aylıklarının İlk Peşin Sermaye Değeri	53
2.6.2. Özel Sigortalar Tarafından Yapılan Ödemeler	54
2.6.2.1. Hayat ve Ferdi Kaza Sigortalarında.....	54
2.6.2.2. Zorunlu Koltuk Sigortalarında.....	54
2.6.3. Destekten İntikal Eden Miras	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	57
ÖRNEK HESAP RAPORLARI İLE UYGULAMA SORUNLARINA İLİŞKİN ELEŞTİRİ VE ÖNERİLER.....	57
3.1. Örnek Hesap Raporları.....	57
3.1.1. Örnek 1 İş Kazası.....	57
3.1.1.1. Olay.....	57
3.1.1.2. Desteğin Kazancı.....	57
3.1.1.3. Hak Sahiplerinin Destek Görecekları Sürenin Tespiti	58
3.1.1.4. Dönem Kazançlarının Hesaplanması	58
3.1.1.5. İndirim Sebeplerinin İrdelenmesi ve İndirimlerin Uygulanması	59
3.1.1.6. Tazminatın Hesaplanması	60
3.1.2. Örnek 2 Trafik Kazası.....	61
3.1.2.1. Olay.....	61
3.1.2.2. Desteğin Kazancı.....	61
3.1.2.3. Hak Sahiplerinin Destek Görecekları Sürenin Tespiti	62
3.1.2.4. Dönem Kazançlarının Hesaplanması	62
3.1.2.5. İndirim Sebeplerinin İrdelenmesi ve İndirimlerin Uygulanması	63
3.1.2.6. Tazminatın Hesaplanması	65
3.2. Uygulama Sorunları, Eleştiri ve Öneriler.....	65
3.2.1. Hesaba Esas Ücrete Fazla Çalışma Ücretlerinin Dahil Edilmesinde İspat Sorunu.....	65
3.2.2. Hesap Tarihi İtibariyle Hesaplanan Tazminata Olay Tarihinden İtibaren Faiz İşletilmesi Sorunu	67
3.2.2.1. Destekten Yoksun Kalma Tazminatına Uygulanan Faiz.....	67

3.2.2.2. Sorun Yaratan Durum	67
3.2.2.3. Sorunun Çözümüne İlişkin Önerimiz.....	70
3.2.3. Yetersiz Ödemelerin Mahsubu Sorunu	72
SONUÇ.....	75
KAYNAKÇA.....	79

KISALTMALAR LİSTESİ

AYM	: Anayasa Mahkemesi
AYİM	: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
H.D.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İBGK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
K.	: Karar
KBİBB	: Kazancı Bilişim İctihat Bilgi Bankası
m.	: Madde
PMF	: Population Masculine Et – Feminine
R.G.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
Sa.	: Sayı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TRH	: Türkiye Kadın-Erkek Hayat Tablosu
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Y.	: Yıl
ZMSS	: Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

TABLÖLAR

Tablo 1. Yargıtay 17. Hukuk Dairesince Uygulanan Destek Pay Dağılımına Örnek ...	13
Tablo 2. Katıldığımız Görüşe Göre Yapılan Destek Pay Dağılımına Örnek	17
Tablo 3. PMF 1931 Yaşam Tablosu	27
Tablo 4. TRH 2010 Yaşam Tablosu	28
Tablo 5. PMF 1931 ve TRH 2010 Yaşam Tablolarının Karşılaştırması	30
Tablo 6. TRH 2010 Kadın Tablosu (Teknik Faiz %1,8)	34
Tablo 7. TRH 2010 Erkek Tablosu (Teknik Faiz %1,8)	36
Tablo 8. Örnek İşlemiş Aktif Dönem Hesaplaması	39
Tablo 9. PMF-Progresif Rant Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesaplamasına Örnek ...	39
Tablo 10. TRH-Aktüeryal Formül Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesabı Örneği	40
Tablo 11. TRH-Progresif Rant Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesabı Örneği	40
Tablo 12. Kadının Evlenme İhtimaline İlişkin Tablolar	44
Tablo 13. Erkeğin Evlenme İhtimaline İlişkin Tablo	45
Tablo 14. Evlenme İhtimali İndiriminin Uygulanmasına İlişkin Kanaatimiz	46
Tablo 15. Örnek 1-Hak Sahiplerinin Pay Dağılımı	58
Tablo 16. Örnek 1-Dönem Kazançları Hesap Tablosu	59
Tablo 17. Örnek 1-Tazminat Hesap Tablosu	60
Tablo 18. Örnek 2-Hak Sahiplerinin Pay Dağılımı	62
Tablo 19. Örnek 2-Dönem Kazançları Hesap Tablosu	62
Tablo 20. Örnek 2-Ödeme Tarihindeki Dönem Kazançları Hesap Tablosu	64
Tablo 21. Örnek 2-Ödeme Tarihine Göre Tazminat Hesap Tablosu	64
Tablo 22. Örnek 2-Tazminat Hesap Tablosu	65
Tablo 23. Yıllara Göre Asgari Ücretler Ve Artış Oranları	69
Tablo 24. Olay Tarihine Göre Hesaplanan Tazminata En Yüksek Banka Mevduat Faizi Uygulanması	72

ÖZET

Tezin Başlığı: Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Hesaplama Esasları	
Tezin Yazarı: Erhan YAŞBEY	Danışman: Dr. İhsan HÜSEYİN
Kabul Tarihi:	Sayfa Sayısı: (ön kısım) + 83 (tez)
Anabilim Dalı: Özel Hukuk	Bilim Dalı: Özel Hukuk
Destekten yoksun kalma tazminatı, TBK m.53’de düzenlenmiş ölüm nedeniyle talep edilebilen bir tazminat türüdür. Özü itibariyle destekten yoksun kalma tazminatı aslında bir varsayımın hesaplanmasıdır. Bu nedenle de hesaplama esas alınan varsayımlar sıkça tartışma konusu olmuştur. Desteğin ölümü sonrasında, eş ve çocuklar ile desteğin anne babasının destekten yoksun kalacağı karine olarak kabul edilir. Hak sahiplerinin destek paylarının nasıl dağıtılacağına dair uygulamada bir birlik yoktur. Yargıtay’ın bu yönde yol gösterici kararlar vererek, uygulamada bir birlik sağlaması gerekmektedir. Tazminat hesabına esas kazanç, desteğin sağlığında yaptığı işe göre belirlenir. Desteğin kendi işyeri olması halinde, desteğin bu işyerine kendi fiziksel ve düşünsel katkısı kazanç belirlenirken dikkate alınır. Desteğin ücret karşılığı çalışması halinde, aldığı ücret ve süreklilik arz eden ödemeler kazançca esas alınır. Fazla çalışmalar da süreklilik arz ediyorsa, fazla çalışma ücretleri de kazançca dahil edilir. Kanımızca süreklilik arz eden fazla çalışmaların tanık beyanları ile ispatı da mümkündür. Desteğin ve hak sahiplerinin olası bakiye ömür süreleri ise Yargıtay’ın bu konudaki içtihat değişikliği sonrasında TRH 2010 tablosuna göre belirlenmektedir. Hukukumuzda son dönemde uygulama alanı bulmuş iki adet tazminat hesap yöntemi mevcuttur. Uzun yıllardır yargı tarafından kabul edilen yöntem progresif rant hesabı yöntemidir. Bir diğer yöntem ise aktüeryal yöntemdir. Aktüeryal hesap yönteminde ZMSS Genel Şartları uyarınca %1,8 teknik faiz kullanılmıştır. Bu yöntem yalnızca trafik kazalarında, sigorta şirketleri yönünden yapılan hesaplamalarda kullanılmıştır. Genel Şartlarının iptali sonrasında ise progresif rant hesabı yöntemine geri dönmüştür. Çalışmamızda son yıllarda kullanılan yöntemler ile de nasıl hesaplama yapıldığı anlatılmış, hesaplama sonuçları mukayese edilmiştir. Yargıtay’ın son içtihat değişiklikleri ve AYM’nin iptali kararı sonrasında TRH yaşam tablosu ve progresif rant yöntemi ile hesaplama yapılacaktır. Bu yöntemin diğer yöntemlerden daha yüksek bir sonuç verdiği tespit edilmiştir. Destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken, hesap tarihinde bilinen veriler esas alınır. Bu nedenle tazminat miktarı değişen asgari ücretlere göre yeniden hesaplanır. Ancak bu şekilde güncellenerek hesaplanan tazminata, olay tarihinden itibaren faiz işletilmektedir. Kanımızca bu yöntem zararın mükerrer olarak güncellenmesine sebebiyet vermekte ve hak sahipleri tarafından sebepsiz zenginleşmeye yol açmaktadır. Bu iki yöntemden biri uygulanmalıdır. İlk yöntemde tazminat olay tarihi itibariyle hesaplanarak, bu tarihten itibaren faiz işletilmelidir. İkinci yöntemde ise tazminat hesap tarihi itibariyle hesaplanarak, hüküm tarihin itibaren faiz işletilmelidir. Bu konuda zarar görenlere seçimlik hak verilebilir. Sorumluların dava açılmadan önce yapmış olduğu, tazminat miktarının tamamını karşılamayan ödemelere, yetersiz ödemeler denmektedir. Yargıtay’a göre bu tür ödemeler ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile mahsup edilmelidir. Ancak tazminat her yıl değişen asgari ücretlere göre güncellenmekte, yasal faiz ise asgari ücret artışların çok altında kalmaktadır. Bu nedenle yapılan ödeme her geçen yıl değersizleşmektedir. Kanımızca yapılan ödeme, ödeme tarihine göre değerlendirilmelidir. Ödenen tutar, tazminatın yüzde kaçını karşılıyor ise tazminatın o oranda ödendiği kabul edilmelidir.	
Anahtar Kelimeler: Destekten Yoksunluk, Tazminat, Zarar, Hesaplama, Aktüerya	

ABSTRACT

Thesis Title: Calculation Principles of Compensation for Lack of Support	
Thesis Author: Erhan YAŞBEY	Advisor: Dr. İhsan HÜSEYİN
Date of Acceptance:	Number of Pages: (pre text) + 83 (main body)
Department: Private Law	Field of Study: Private Law
Compensation for lack of support is a type of compensation that can be demanded due to death which is regulated in Article 53 of the Turkish Code of Obligations. In essence, compensation for lack of support is essentially a calculation of an assumption. For this reason, the assumptions used in the calculation have been frequently discussed. After the death of the support, it is accepted as a presumption that the spouse, children and the support's parents will be deprived of support. There is no unity in practice regarding how the support shares of the beneficiaries will be distributed. The Court of Appeals should provide a unity in practice by making guiding decisions in this direction. The earning basis for compensation is determined according to the job of the support. If the support has its own company, the support's own physical and intellectual contribution to this company is taken into account when determining earning of the support. If the support is a worker or a civil servant, earnings are based on the fee and the continuous payments it receives. If working overtime is also continuous, overtime wages are also included in the earnings. In our opinion, it is also possible to prove the continuous overwork by witness statements. Possible remaining lifetime of the support and beneficiaries are determined according to the TRH 2010 table after the Court of Appeal's case law changes. There are two compensation calculation methods that have recently found application in our law. The method adopted by the judiciary for many years is the progressive annuity method. Another method is the actuarial method. In the actuarial calculation method, 1.8% technical interest has been used in accordance with Traffic Insurance General Conditions. This method is used only in traffic accidents, in calculations made against insurance companies. After the cancellation of the General Conditions, the progressive annuity method was readopted. In our study, how the calculation is made with the methods used in recent years is explained and the calculation results are compared. After the last case law changes of the Court of Appeals and the cancellation decision of the Constitution Court, the calculation will be made with the TRH life table and the progressive annuity method. It has been found that this method gives a higher result than the other methods. While calculating the compensation for lack of support, the data known at the date of the calculation is taken as basis. Therefore, the compensation amount is recalculated according to the changing minimum wages. Although the compensation is calculated and updated in this way, interest is charged starting from the date of the event. In our opinion, this method causes the damage to be updated repeatedly and leads to unjust enrichment by right holders. One of these two methods should be applied. In the first method, the compensation should be calculated as of the date of the event and interest should be charged from this date. In the second method, the compensation should be calculated as of the date of the calculation and interest should be charged from the date of the judgment. In this regard, the rights to choose between these methods should be given to those who are harmed. Payments that do not meet the full amount of the compensation made before the litigation is called inadequate payments. According to the Court of Appeals, such payments should be deducted with the legal interest that will accrue from the date of payment. However, the compensation is updated every year according to the changing minimum wages, and the legal interest is well below that. For this reason, the payment made becomes worthless every year. In our opinion, the payment made should be evaluated according to the payment date and it should be accepted that the compensation has been paid at that rate.	
Keywords: Lack of support, Compensation, Damage, Calculation, Actuarial	

GİRİŞ

Ölüm sonucu ödenen bir tazminat olması, destekten yoksun kalma tazminatını yüksek miktarlara erişen bir tazminat türü haline getirmektedir. Bu nedenle ölenden destek görenlerin sorumlulardan talep edebileceği destekten yoksun kalma tazminatının nasıl hesaplanacağı, hukukumuzda evvelden beri tartışma konusu olmuştur.

Destekten yoksun kalma tazminatı basit şekilde açıklamak gerekirse; ölen yaşasaydı, bakiye ömrü ne kadar olacaktı, bakiye ömrü boyunca ne kadar gelir elde edecekti ve bu gelirinin ne kadarını hak sahiplerine destek olmakta harcayacaktı sorusuna cevap veren varsayımsal veriler üzerinden yapılan bir tazminat hesabıdır. Hesaplama varsayımlara dayandığından, bu varsayımlara dayalı verilerin tartışma konusu olması da kaçınılmazdır.

Zira hesaplamalarda esas alınan birden fazla varsayıma dayalı parametre mevcut olup, bu parametrelerde yapılacak değişiklikler tazminat miktarının hesabında kayda değer artış ve azalışlara sebebiyet vermektedir.

Ölüme sebebiyet veren olay; haksız fiil, iş kazası veya trafik kazası gibi birden çok şekilde gerçekleşebilir. Destekten yoksun kalma tazminatı talepli davalar da ölüme sebebiyet veren olaya göre farklı mahkemelerde görülmektedir. Buna bağlı olarak farklı kararlar çıkmakta, çıkan kararlar farklı Yargıtay dairelerince incelenmektedir. Bu da hesaplama esasları yönünden, daireler arasında içtihat ve görüş farklılıkları çıkmasına sebebiyet vermektedir.

Özellikle trafik kazalarında ve iş kazalarında, ölüme ilişkin risklerin sigorta kapsamına alınmış olması sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu nedenle destekten yoksun kalma tazminatının hesaplama yöntemi, sorumluları ve hak sahiplerini ilgilendirdiği kadar, çoğu zaman sigorta şirketlerini de ilgilendirmektedir.

Sigorta şirketleri hak sahiplerinin başvurusu üzerine yaptıkları ödemelerde ise yargıdaki uygulamadan farklı bir hesap yöntemi ile tazminatı hesaplayarak ödemektedir. Bu şekilde yapılan ödemeler, yargının esas aldığı hesaplama yöntemine göre çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Bu da çoğu zaman hak sahiplerinin sigortaya başvurarak kısmi ödeme aldıktan sonra bakiye alacak için dava açmalarına sebebiyet vermektedir.

Sigorta şirketlerinin hesaplamasının, yargı kararları ile oluşturulmuş hesaplamadan az olmasının iki ana sebebi ise; her iki hesaplamanın farklı mortalite (olası bakiye ömür) tablolarını ve farklı hesaplama tekniklerini esas almasıdır.

Son dönemde konumuzu ilgilendiren önemli güncel olaylar meydana gelmiştir. Bunlardan ilki Anayasa Mahkemesi'nin trafik kazalarında, trafik sigortası genel şartlarına göre hesaplama yapılmasına ilişkin Karayolları Trafik Kanunu'nun 90. maddesini iptal etmesidir. İkincisi ise Yargıtay'ın uzun yıllardır kabul ettiği hesaplama yöntemlerinde değişikliklere gitmesidir. Bu nedenle yukarıda izah ettiğimiz güncel gelişmeler doğrultusunda çalışma konumuzu destekten yoksun kalma tazminatının nasıl hesaplanacağı oluşturmaktadır. Bu çalışmada asıl amaç, tazminatın hukuki boyutunu tartışmaktan ziyade, tazminatın hesaplama esaslarının irdelenmesidir.

Destekten yoksun kalma tazminatının hesaplama esasları adlı çalışmamız, üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde destek ve hak sahipleri kavramları açıklanmış, hak sahiplerinin kimler olabileceği ve destek süreleri, hak sahiplerinin paylarının dağıtılma usulleri incelenmiş, son olarak destek paylarının dağıtılmasına ilişkin görüşlerimizden bahsedilmiştir.

İkinci bölümde hesaplamanın genel ilkeleri ve hesaplama yapılırken izlenmesi gereken yol anlatılmış, desteğin tazminata esas kazancının tespiti üzerinde durulmuştur. Takiben desteğin ve hak sahiplerinin bakiye ömürlerinin nasıl belirleneceği ve tazminatın hesaplanmasına ilişkin hesap yöntemleri irdelenmiş, güncel Yargıtay uygulamasından bahsedilmiştir. Son yıllarda uygulanan hesaplama yöntemleri uygulamalı olarak mukayese edilmiştir. Son olarak destekten yoksun kalma tazminatından nelerin indirilebileceği, nelerin indirilemeyeceği ve yapılacak indirimlerin sırası üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde ise önce örnek iki olay üzerinden hesaplama yapılmış ve önceki bölümlerde anlatılanlar uygulamalı olarak gösterilmiştir. Sonrasında ise destekten yoksun kalma tazminatına ilişkin uygulama sorunlarına dair eleştiri ve görüşlerimizden bahsedilmiştir. Bunların ilki hesaba esas kazanca dahil edilen fazla mesai ücretlerinin ispatı ile ilgilidir. Yargıtay'ın fazla mesai ücretlerinin hesaba esas kazanca ekleneceğini belirttiği kararlarında, bordrolarda tahakkuk ettirilmiş fazla mesai ücretlerinden bahsettiği görülmektedir. Ancak genel olarak iş yargısında fazla mesai ücretlerinin ispat koşulları farklı olup, bu koşulların destekten yoksun kalma tazminatında da uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır. İkinci olarak hesap tarihindeki güncellenmiş ücretler üzerinden hesaplanan tazminata, olay tarihinden itibaren faiz işletilmesine ilişkin eleştiri ve görüşlerimizden bahsedilmiştir. Son olarak yetersiz ödemelerin mahsubuna ilişkin mevcut uygulamanın hakkaniyetli olup olmadığı tartışılmış ve konu ile ilgili kanaatimiz belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DESTEKLİK VE HAK SAHİPLERİ KAVRAMLARI İLE HAK SAHİPLERİNİN PAYLARININ DAĞITILMASI

1.1. Desteklik ve Hak Sahibi Kavramları

Türk Borçlar Kanunu¹ m. 53/I-3'de ölüm nedeniyle uğranılan zararların içerisinde ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin uğradıkları kayıplar sayılmıştır. Ancak destek kavramının ne olduğu ve destekten yoksun kalma tazminatının kimler tarafından talep edilebileceği kanunda belirtilmemiştir. Bu soruların cevapları öğretide yapılan çalışmalar ve yargı kararları ile verilmiştir.

1.1.1. Desteklik Kavramı

Destek, zarar verici bir olay nedeniyle hayatını kaybeden, hayatını kaybetmeseydi hak sahiplerine sürekli ve düzenli şekilde yardım etmesi kuvvetle muhtemel olan kişidir². Desteğin yaptığı veya yapacağı yardımlara da desteklik denir. Bir kimsenin destek kabul edilmesi için, ölmeden önce fiili bir yardım veya bakım ilişkisinin bulunmasına gerek yoktur. Ölüm gerçekleşmeseydi gelecekte büyük bir olasılıkla yakınlarına bakım ve yardımda bulunabilecek kişi de destek sayılmaktadır³.

Kişinin destek olarak kabul edilebilmesi için yapılan veya yapılması muhtemel yardımların süreklilik arz etmesi, yardım edilenin bakım ve geçimini sağlamaya yönelik olması gerekmektedir⁴.

Yargıtay da kararlarında desteklik kavramının, akrabalık veya nafaka hükümlerine dayanmadığını belirtmiştir. Yargıtay desteklik kavramının, düzenli olarak yapılan yardım ve bakıma ilişkin eylemli veya varsayımsal bir durumu ifade ettiği görüşündedir⁵.

Desteklik, salt ölenin destekten yoksun kalanlara yapacağı parasal yardımları kapsamaz. Zira hiçbir parasal gücü veya kazancı olmasa bile insanlar, bedensel kuvvetleri, emek ve hizmetleri ile de yakınlarına bakar ve destek olurlar⁶.

Destekliğin en önemli unsurları süreklilik ve bakımdır. TBK m. 53'de sözü geçen yardım kelimesinden anlaşılması gereken, bir başkasına bakmak, onun ihtiyaçlarını sürekli olarak az çok düzenli bir şekilde karşılamaktır⁷. Desteklik gerçek destek ve varsayımsal destek olarak ikiye ayrılır.

¹ R.G.: 04.02.2011 Tarih, Sayı: 27836.

² Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: 2, Vedat Kitapçılık, 13.Bası, İstanbul, 2017, s. 103.

³ Çelik, Çelik Ahmet, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, Seçkin Yayıncılık, 1. Bası, Ankara, 2014, s. 47.

⁴ Günergök, Özcan/Kayıhan, Şaban, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler, Umuttepe Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2020, s. 461.

⁵ Yargıtay 17.H.D. 27.02.2018 Tarih, 2015/7864 E., 2018/1363 K., KBİBB, E.T.: 20.02.2021.

⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 95; Oğuzman/Öz, s. 104.

⁷ Kılıçoğlu, Mustafa, Trafik Kazası, İş Kazası, Meslek Hastalığı, Haksız Fiil Sonucu Ölümünden Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bilge Yayınevi, 3. Bası, Ankara, 2019, s. 37; Kudat, Arkun, Cismani Kazalardan Doğan Zararlar Nasıl Değerlendirilir, Ajans Türk Matbaası, 1. Baskı, Ankara, 1966, s. 76.

1.1.1.1. Gerçek destek

Hayatını kaybettiği tarihe kadar, bir kimseye sürekli ve düzenli olarak fiilen yardımda bulunan, bakıp gözetken kişiye gerçek destek denmektedir⁸. Desteklik parasal yardımla sınırlı olmayıp, parasal karşılığı olmayan beden gücüyle yapılan yardımlar da desteklik kavramının içindedir⁹. Örnek vermek gerekirse, kişiler çalışma hayatı devam ettiği sürece yakınlarına parasal olarak yardımda bulunmakta ve onların geçimlerinin tamamını veya bir kısmını üstlenmektedir. Ancak kişi bir işte çalışmasa da gerek beden gücüyle gerek bilgi ve birikimi ile yakınlarına yardımcı olacaktır. Bu nedenle salt çalışan kimselerin değil, ev kadınlarının veya emeklilerin de yakınlarına destek olduğu kabul edilmektedir¹⁰.

Yargıtay da istikrarlı olarak vermiş olduğu kararlarda, yardımın yalnızca parasal olmayabileceğini, kişilerin birbirlerine hizmet ederek de destek olabileceğini belirtmiştir¹¹.

1.1.1.2. Varsayımsal destek

Ölenin, ölümünden önce yakınlarına bir destekte bulunmasının söz konusu olmadığı ancak yaşıyaydı ileride destekte bulunmasının kuvvetle muhtemel olduğu durumlarda ise varsayımsal desteklik ve varsayımsal destek kavramları karşımıza çıkmaktadır¹².

En çok karşılaşılan varsayımsal desteklik, çocukların anne babasına olan destekliğidir. Küçük yaşta çocuğun hayatını kaybetmesi örneğinde; çocuğun ölümü öncesinde ailesine bir desteğinden söz edilemeyecektir. Ancak çocuk ölmeseydi ileride anne babasına destek olma olasılığı çok yüksektir¹³.

Genel olarak ölüm gerçekleşmeseydi, ileride kişinin az ya da çok yardımda bulunma ihtimali, destekliğin varlığı için yeterli görülmekte ise de destekliğin söz konusu olup olmadığı, her somut olayın özelliğine göre değerlendirilmelidir¹⁴.

1.1.2. Hak Sahibi Kavramı

Desteğin sürekli ve düzenli şekilde yardım ettiği, destekten yoksun kalma tazminatı talep edebilecek kişi hak sahibidir¹⁵. Desteğin vefatı sonrasında hak sahipleri desteğini kaybetmeleri nedeniyle zarara uğrarlar. Bu yansıma yoluyla uğranan bir zarardır¹⁶. Bir kimsenin destek olduğu ve bakımını üstlendiği kişiler dendiğinde akla ilk olarak kişinin eşi, çocukları ve anne babası gelmektedir. Hak sahipleri ile mirasçılar çoğu zaman aynı kişilerdir. Bu durum destekten yoksun kalma tazminatının mirasçılar tarafından talep edilebilen bir tazminat gibi algılanması yanılığına sebebiyet verebilmektedir.

Öğretide ve uygulamada destekten yoksun kalma tazminatının, mirasçılık kavramı ile ilgisi olmayan, destekten bağımsız olarak destekten yoksun kalanın şahsında doğan bir tazminat

⁸ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 25.Bası, Ankara, 2020, s. 855; Oğuzman/Öz, s. 105.

⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 47.

¹⁰ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 48.

¹¹ Yargıtay İBKG 22.06.2018 Tarih, 2016/5 E., 2018/6 K., KBİBB, E.T.: 18.01.2021.

¹² Eren, s. 858; Oğuzman/Öz, s. 105.

¹³ Günergök/Kayhan, s. 460.

¹⁴ Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, s. 38-39.

¹⁵ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 117.

¹⁶ Oğuzman/Öz, s. 102.

olduğu kabul görmektedir¹⁷. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda destekten yoksun kalma tazminatının bağımsız niteliğine dikkat çekmiş ve hak bizzat yoksun kalanın şahsında doğduğundan, mirasın reddedilmesi halinde de tazminat talep edilebileceğini belirtmiştir¹⁸. Bu doğrultuda hak sahipleri, ölenin mirasçıları olabileceği gibi, mirasçı sıfatını haiz olmayan kimseler, hatta mirası reddeden kimseler de olabilir.

Yukarıda belirtildiği üzere önemli olan hak sahibinin, destekten sürekli olarak yardım ve bakım görmesi veya görme ihtimalinin yüksek olmasıdır. Uygulamada ölenin, bir kısım yakınlarına karine olarak destek olacağı kabul edilmekte ve bu kişiler için desteklik hususunun ispatı aranmamaktadır. Bir kısım kişilerin destekten yoksun kalma tazminatı talep etmesi halinde ise destek hususunun ispatı aranmaktadır.

Açıklandığı üzere, ileride de devam etmesi kuvvetle muhtemel eylemli ve sürekli olarak yardım ve bakımın söz konusu olması halinde, herhangi bir akrabalık, mirasçılık veya yasal bakma yükümlülüğü olmayan durumlarda da desteklikten bahsedilebilecektir¹⁹. Bu nedenle desteklik ilişkisinin kişiler bakımından sınırlandırılması doğru ve mümkün olmasa da uygulamada en çok karşılaşılan destek tipleri ve hak sahiplerinden bahsetmek gerekmiştir. Buna göre genel olarak kimlerin tazminat talep edebileceği aşağıda irdelenmiştir.

1.1.3. Hak Sahibi Kişiler ve Destek Süreleri

1.1.3.1. Eşler

Türk Medeni Kanunu²⁰ m. 185 uyarınca eşler, mutlu birlikteliklerinin devamı için çocuklarının bakım ve gözetimini birlikte özenle üstlenmek, birbirlerine yardımcı olmak zorundadır.

Yasal düzenleme bir yana eşlerin birbirlerine destek olduğu, bakıp gözettiği, hayatın her alanında yardımcı olduğu bir gerçektir. Bu nedenle eşlerin birbirlerine destek olduğu karine olarak kabul edilmektedir²¹. Hatta eşlerin birbirine destek kabul edilmesi için resmi nikahlı olmaları da aranmamaktadır. Uzun süredir birlikte karı-koca hayatı yaşayan kimseler de destekten yoksun kalma tazminatı talep edebilirler²². Zira destekten yoksunluk eylemsel bir durumdur²³. Ancak bu şekilde nikahsız birlikteliklerin varlığının ispat edilmesi gerekmektedir. Yargıtay, nikahsız birlikteliklerde destek olgusunun varlığının, mahkemece zabıta marifetiyle yaptırılacak araştırma ve tanık beyanları ile birlikte değerlendirilerek

¹⁷ Eren, s. 853; Oğuzman/Öz, s. 103.

¹⁸ “Destekten yoksun kalma tazminatı nitelik itibarıyla bağımsız bir hak olup ölen kimse ile davacılar arasında kanuni veya akdi bir bakım yükümlülüğü, mirasçılık ya da akrabalık ilişkisi bulunması gerekmediğinden, mirasın reddedilmiş olması, destekten yoksun kalma davasının açılmasına engel değildir.” Yargıtay 4. H.D. 15.05.2019 Tarih, 2018/2928 E., 2019/2868 K., KBİBB, E.T.: 08.02.2021.

¹⁹ Pıtırılı, Burak/Aladağlı, Ayşe Nur, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 155-156, Y. 2017, s. 125.

²⁰ R.G.: 08.12.2001 Tarih, Sayı: 24607.

²¹ Balcı, Mesut, İş Kazası veya Meslek Hastalığından Doğan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları Uygulaması, 3. Baskı, Ankara 2018, s. 216; Kudat, s. 79.

²² Keser, Yıldırım, Anayasa Mahkemesi Kararı Işığında Destekten Yoksun Kalma ve Bedensel Zarar Tazminatında Güncel Gelişmeler, Aristo Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul, 2020, s. 37; Oğuzman/Öz, s. 104.

²³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 120.

tespit edilmesinin gerektiği görüşündedir²⁴. Yine Yargıtay nikahsız birlikteliklerde tazminat talep edilebilmesi için, birlikteliğin ve desteğin süreklilik arz edeceğinin öngörülebilir olması gerektiğini vurgulamaktadır²⁵. Yargıtay bu konuda vermiş olduğu bir kararında, kısa süreli ve ne kadar süreceği belirli olmayan ilişkilerde desteklikten söz edilemeyeceğini belirtmiştir²⁶.

Eşin gelirinin ve ekonomik durumunun iyiliğinin de tazminat talep hakkına bir etkisi yoktur. Eşin, ekonomik durumunun iyi olması, eşin kazancının desteğe göre hayli fazla olması da talep hakkını engellemeyecektir. Eşin gelir düzeyinin iyi olması nedeniyle desteğe ihtiyaç duymayacağı gibi bir savunmaya itibar edilmemektedir²⁷.

Eşin destek göreceği süre; eşin muhtemel bakiye ömrünün öleniden fazla olması halinde ölenin muhtemel bakiye ömrü ile, eşin muhtemel bakiye ömrünün öleniden az olması halinde eşin muhtemel bakiye ömrü ile sınırlıdır²⁸.

Öte yandan eşin, desteğin ölümünden sonra bir başkası ile evlenmesi halinde de destekten çıktığı ve destek göreceği sürenin olay tarihinden evlendiği tarihe kadar süreceği, evlenme tarihinden sonraki döneme ilişkin tazminat talep edemeyeceği kabul edilmektedir²⁹.

Eşin evlenmesi desteklik süresini sonlandırmaktadır³⁰. Yeniden evlenen eşin durumu ise tartışmalıdır. Dava sonuçlanmadan, eşin yeniden evlendikten bir süre sonra haklı nedenlerle boşanması halinde, evli kalınan sürenin dışlanması ve eşin yeniden destek göreceğinin kabul edilmesini savunan bir görüş mevcuttur. Yine bu görüşü savunan Yargıtay'ın eski tarihli kararları da mevcuttur³¹. Öte yandan Yargıtay son dönemde vermiş olduğu kararlarda, desteğin vefatından sonra yeniden evlenen eşin, yeni eşinden sonradan boşanmasının tazminat hesabına bir etkisinin olmayacağını, sonradan boşanmış olmasının ölenin desteğinin devam edeceği anlamına gelmediğini ve destekten yoksun kalma tazminatının evlenme tarihine kadar hesaplanması gerektiğini belirtmiştir³². Ancak dul eşin dava sonuçlandıktan sonra evlenmiş olmasının, artık ortada bir kesin hüküm bulunduğundan bir önemi yoktur. Bu husus yargılamanın yenilenmesi gerekçesi olarak kabul edilmemektedir³³.

Desteğin boşanma davası sırasında ölmesi halinde ise boşanma davasında öne sürülen iddia ve savunmalara göre eşin desteklik durumu belirlenmektedir. Davanın eş tarafından açılmış olması halinde, birlikte yaşama iradesinin olmadığını ortaya koyan eş destekten yoksun kalma tazminatı talep edemeyecektir. Boşanma davasının destek tarafından açılması

²⁴ Yargıtay 17. H.D. 27.02.2018 Tarih, 2015/7864 E., 2018/1363 K., Yargıtay 17. H.D. 30.03.2015 Tarih, 2014/10266 E., 2015/5025 K., KBİBB., E.T.: 20.02.2021.

²⁵ Günergök/Kayıhan, s. 460.

²⁶ Yargıtay 4. H.D. 09.11.2020 Tarih, 2009/14285 E., 2010/11605 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 119; Yargıtay HGK 18.04.2007 Tarih, 2007/4-222 E., 2007/222 K., KBİBB, E.T.: 12.02.2021.

²⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 118.

²⁹ Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı s.44.

³⁰ Kudat, s. 105; Oğuzman/Öz, s. 109.

³¹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 118.

³² Yargıtay 4. H.D. 19.03.2012 Tarih, 2012/340 E., 2012/4342 K., Yargıtay 21. H.D. 06.05.2014 Tarih, 2014/1302 E., 2014/9906 K., Yargıtay 17. H.D. 21.10.2019 Tarih, 2017/2656 E., 2019/9725 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

³³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 281.

halinde ise dava edilen eşin destekten yoksun kalma tazminatı talep edebilmesi için ağır kusurlu olmaması ve boşanmayı istememesi gerekmektedir. Ancak her iki durumda da eşin TMK m. 175 kapsamında nafaka talep edebilecek olması halinde destekten yoksun kaldığı kabul edilebilir³⁴.

Öte yandan Yargıtay, eşini kasten öldüren birine karşı ortak çocukların açtığı bir davada, destek payları dağıtılırken eşini öldüren davalıya pay verilmemesi gerektiğine karar vermiştir. Bir diğer deyişle, eşini kasten öldüren bir kişinin destekten yoksun kalmasından bahsedilemeyeceğini belirtmiştir³⁵.

1.1.3.2. Nişanlılar

Yukarıda değinildiği üzere nişanlılık halinde, ölenin varsayımsal destekliğinden bahsedilebileceği kanısındayız. Özellikle nişanlı kızların somut bir evlilik hazırlığında olduklarını da ispatlamak şartıyla, nişanlısının vefatından kaynaklı destekten yoksun kaldığının kabul edilebileceği görüşüne katılıyoruz³⁶. Bu doğrultuda kanımızca eşlerde olduğu gibi nişanlıların da kendilerinin veya nişanlılarının bakiye ömür süresi boyunca destekten yoksun kalacakları kabul edilmelidir³⁷. Ancak nişanlıların desteğe girdiği tarihin muhtemel evlenme tarihi olacağı da göz ardı edilmemelidir³⁸.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ise vermiş olduğu bir kararında; nişanlının ölüm tarihinde kendi ailesi ile yaşadığını ve bir işte çalıştığını, ölenin nişanlısına eylemli bir maddi katkısının da bulunmadığını, bu nedenle desteklik olgusunun var olmadığını, davacı nişanlının tazminat talep edemeyeceğini belirtmiştir³⁹.

Ayrıca Yargıtay 4. Hukuk Dairesi de benzer şekilde bir kararında, nişanlıların birbirlerine karşı nafaka veya başkaca bakım ve yardım yükümlülüğünün bulunmadığına işaret etmiştir. Bu nedenle davacı her ne kadar evlilik sonrası dönem için destekten yoksun kaldığını iddia etse de ölüm tarihi itibarıyla desteklik ilişkisinin kurulmadığını ve tazminat talep edilemeyeceğini belirtmiştir⁴⁰.

Bu doğrultuda Yargıtay'ın, görüşümüzün aksine, nişanlıların destekten yoksunluk iddiasında bulunması halinde düzenli ve eylemli bir destek olgusunu aradığı anlaşılmaktadır.

1.1.3.3. Çocuklar

Türk Medeni Kanunu m. 327 ve 328 uyarınca ebeveynler çocuklarına ergin olana veya eğitimleri sona erinceye kadar bakmakla yükümlüdür. Yine TMK m. 338 uyarınca eşlerin üvey çocuklarına da aynı şekilde bakım yükümlülüğü mevcuttur.

³⁴ Yıldırım, Hayrullah Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2020, s. 30.

³⁵ Yargıtay 4. H.D. 18.06.2020 Tarih, 2020/87 E., 2020/2090 K., KBİBB, E.T.: 15.04.2021.

³⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.121; Kudat, s. 85.

³⁷ Gökcan, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2016, s. 726.

³⁸ Gökyayla, Kadir Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2004, s. 190.

³⁹ Yargıtay 17.H.D. 20.12.2016 Tarih, 2014/9975 E., 2016/11755 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

⁴⁰ Yargıtay 4. H.D. 10.06.2014 Tarih, 2013/15109 E., 2014/9623 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

Destekten yoksun kalma yönünden de çocuğun öz, üvey veya evlatlık olması bir fark yaratmamaktadır. Destekle birlikte aynı çatı altında yaşayan, destek tarafından bakılıp gözetilen çocukların desteğin ölümü ile destekten yoksun kalacakları aşikardır⁴¹.

Anne ve babaların, çocuklarına belirli bir yaşa gelene kadar destek olacakları karine olarak kabul edilmektedir. Bu yaş ise çocukların yaşadıkları sosyal çevre, çocuğun cinsiyetine ve somut olaya göre farklılık göstermektedir⁴².

Kural olarak erkek çocukların 18 yaşına, kız çocukların ise 22 yaşına kadar destek göreceği kabul edilmektedir⁴³. Ancak kız çocuklarının köylerde ve kırsal kesimde yaşaması halinde, 22 yaşından önce evlenme ihtimalleri daha yüksek görüldüğünden desteklik süreleri 18 yaşını doldurdukları süre ile sınırlı tutulmaktadır⁴⁴. Ayrıca kız çocuklarının da eşler gibi evlenmeleri halinde destekten çıktıkları kabul edilmektedir⁴⁵. Ancak Yargıtay bir kararında, evlenen kız çocuğunun boşanması halinde, yeniden evleneceği süreye kadar destekten yoksun kalacağını, sadece evli kalan sürenin desteklik süresinden dışlanması gerektiğini belirtmiştir⁴⁶.

Yirmi iki yaşını doldurmuş bir işi ve kazancı olmayan, halen ailesi ile birlikte yaşamaya devam eden ve anne babasından destek alan kız çocuklarının destek süresi ise önceki dönemlerde tartışma konusu olmuştur. İlk derece mahkemelerince geçmiş dönemde, evlenmemiş kız çocuklarının yaşamları boyunca destek göreceğini kabul eden kararlar verilmiştir. Ancak Yargıtay söz konusu kararları, evlenme yaşının her somut olaya göre, gerçeğin varsayımdan üstün olduğu ilkesi gözetilerek, mevcut ihtimaller çerçevesinde belirlenmesi gerektiği gerekçesiyle bozmuştur⁴⁷. Bu doğrultuda hesaplama tarihinde kız çocuğunun 22 yaşını doldurmuş olduğu ancak henüz evlenmediği ve ailesi ile yaşadığı durumlarda, somut olaya göre evlenme ihtimalleri de göz önünde bulundurularak, olası bir evlenme tarihine kadar destekten yoksun kaldığı kabul edilerek hesaplama yapılması doğru olacaktır⁴⁸.

Bunun dışında erkek çocukların orta öğretim çağında olması halinde 20 yaşına kadar destek göreceği, yükseköğrenim yapan çocukların ise cinsiyet ayrımı yapılmaksızın 25 yaşına kadar destek göreceği kabul edilmektedir⁴⁹. Ayrıca Yargıtay vermiş olduğu kararlarda henüz ortaöğretim gören çocukların, günümüzde yükseköğrenimin yaygınlaşması sonucu yükseköğrenim görme ihtimallerinin yüksek olduğunu, bu nedenle 25 yaşına kadar destek göceklerinin kabul edilmesinin doğru olacağını belirtmiştir⁵⁰.

⁴¹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.62; Keser, Güncel Gelişmeler, s. 38.

⁴² Eren, s.861; Oğuzman/Öz, s. 109.

⁴³ Kılıçoğlu, Mustafa, 6098 S. Türk Borçlar Kanununun ve 6331 S. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Bedensel Zarar ve Ölüm Olaylarına İlişkin Hükümlerinin Yorumuyla Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri, Bilge Yayınevi, 4. Bası, Ankara, 2014, s. 118; Keser, Güncel Gelişmeler, s. 42.

⁴⁴ Balcı, s. 219.

⁴⁵ Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı s.44.

⁴⁶ Yargıtay 21. H.D. 22.05.2017 Tarih, 2016/700 E., 2017/4207 K., KBİBB, E.T.: 07.05.2021.

⁴⁷ Yargıtay 10. H.D. 11.12.1980 Tarih, 1980/6585 E., 1980/7272 K., KBİBB, E.T.: 02.04.2021.

⁴⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 123.

⁴⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 122-123; Keser, Güncel Gelişmeler, s. 42.

⁵⁰ Balcı, s. 218; Yargıtay 17.H.D. 08.09.2020 Tarih, 2020/1029 E., 2020/4939 K., Yargıtay 21. H.D. 05.02.2019 Tarih, 2017/4411 E., 2019/638 K., KBİBB, E.T.: 24.03.2021.

Çocuğun, desteğin ölüm tarihinde henüz ana rahminde olup, doğmamış olması da tazminat talep etmesine engel değildir⁵¹. Zira TMK m. 28 uyarınca hak ehliyeti, sağ doğmak koşuluyla, çocuğun ana rahmine düştüğü andan başlar. Bu doğrultuda ceninin, sağ ve tam doğması kaydıyla anne babasının vefatı nedeniyle destekten yoksun kaldığı öne sürülebilecektir⁵².

Çocuğun engelli olması ve sürekli bakıma ihtiyacı olması halinde ise destek süresi yukarıda belirtilen yaş sınırları ile sınırlandırılmamakta, çocuğun desteğin bakiye ömür süresi boyunca destek göreceği kabul edilmektedir⁵³.

Yukarıda belirtilen genel kabuller dışında, boşanmış, geliri olmayıp baba evine sığınmış dul kadınların, yetişkin ve evli olsalar dahi anne babalarından destek görmeye devam eden çocukların da destekten yoksun kalıp kalmadıkları somut olayın özelliğine göre tartışılabilir. Bu tür ayırık durumlarda önemli olan eylemli bir destek ilişkisinin varlığıdır⁵⁴.

1.1.3.4. Anne baba

Ebeveynlerin çocuklarının ölümü nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatı talep edip edemeyecekleri uzun süredir tartışma konusu olmuştur. Bu konuda yakın zamana kadar bir uygulama birliğine ulaşılamamıştır.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi vermiş olduğu kararlarda, anne ve babaların çocuklarının ölümü nedeniyle destekten yoksun kalacaklarını, çocuğun küçük olması halinde 18 yaşından itibaren desteklik olgusunun başlayacağını kabul etmiştir⁵⁵.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi de 4. Hukuk Dairesi gibi, anne ve babaların çocuklarının ölmesi ile destekten yoksun kalacağını kabul etmiş ve bu yönde kararlar vermiştir⁵⁶.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi ise farklı bir uygulamaya giderek, ölüm nedeniyle SGK tarafından gelir bağlanmamış anne ve babanın destekten yoksun kalmayacağını karine olarak kabul etmiştir⁵⁷. Bu doğrultuda 21. Hukuk Dairesi'nin görüşüne göre yalnızca eylemli destekliğin ispatı söz konusu olduğunda gelir bağlanmamış anne babanın destekten yoksun kaldığından bahsedilebilecektir⁵⁸.

Bu konuda uzman bir hukukçu ve araştırmacı⁵⁹ tarafından, Yargıtay daireleri arasında görüş ayrıklığı olduğundan, bu ayrıklığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi talep edilmiştir.

⁵¹ Yaşar, Halis, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 75.

⁵² Keskin, Dilşad, Doğum Öncesi Gerçekleşen Zarar Verici Fiil Sebebiyle Tazminat: Ceninin Tazminat Talebi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, Y. 2013, Sa. 1-2, s. 755-756.

⁵³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 122-123.

⁵⁴ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 63.

⁵⁵ Yargıtay 4. H.D. 17.11.2008 Tarih, 2008/12400 E., 2008/14221 K., Yargıtay 4. H.D. 25.10.2010 Tarih, 2009/13860 E., 2010/10817 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

⁵⁶ Yargıtay 17. H.D. 21.12.2017 Tarih, 2015/4747 E., 2017/11973 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

⁵⁷ Yargıtay 21. H.D. 15.12.2016 Tarih, 2015/21768 E., 2016/15113 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

⁵⁸ Balcı, s. 219.

⁵⁹ Çelik Ahmet Çelik.

Bunun üzerine Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunca; destek ilişkisinin ispatı için hak sahiplerine SGK'dan gelir bağlanmasının aranmayacağına, çocukların anne babaya destekliğin bir karine olarak kabulünün gerektiğine karar verilmiştir⁶⁰.

Bu doğrultuda artık anne babanın, muhtemel bakiye ömürlerinin sonuna kadar, vefat eden çocuklarının desteğinden yoksun kalacakları bir karine olarak kabul edilmektedir⁶¹. Çocuğun olay tarihinde küçük olmasının da bir önemi bulunmamaktadır. Bu tür durumlarda da çocuğun 18 yaşından itibaren gelir elde etmeye başlayacağı kabul edilerek, 18 yaşından itibaren anne babasına destek olacağı kabul edilmektedir⁶².

Yukarıda belirtildiği üzere tam ve sağ doğmak kaydıyla cenin, kaybettiği anne babasının destekliği ile ilgili tazminat talebinde bulunabilmektedir. Ancak ana rahmindeyken gerçekleşen olay nedeniyle ölü doğan ceninin anne babaya ileride varsayımsal destek olacağı iddiası Yargıtay'ca kabul edilmemiştir. Yargıtay çocuğun sağ doğmaması nedeniyle kişilik kazanamadığını ve hak ehliyetinin olmadığını belirterek ceninin varsayımsal destek olarak düşünölemeyeceğini belirtmiştir⁶³.

1.1.3.5. Kardeşler

Kural olarak kardeşlerin birbirine bakma yükümlölüğü bulunmadığından, kardeşlerin birbirlerine destekliği karine olarak kabul edilmemektedir. Ancak eylemli ve düzenli olarak yapılan yardımın varlığı halinde desteklik kabul edilmektedir⁶⁴.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi bu konuda vermiş olduğı bir kararında davacı kardeşin, müteveffa ile birlikte yaşadığı, evin tek çalışan bireyinin müteveffa olduğunu, kardeşlerin birbirine karşı kural olarak bakım görevi olmasa da bir kardeşin diğerkardeşe eylemli ve düzenli olarak yardım ettiğinin ispat edilmesi halinde, destekten yoksun kalındığının kabul edilebileceğini belirtmiştir⁶⁵. Bu nedenle eş, çocuk ve anne babadan farklı olarak kardeşlerin sürekli ve eylemli destekliğinin ispatlanması gerekmektedir⁶⁶.

Bu tür desteklik çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse anne veya babanın genç yaşta ölmesi veya hasta olması nedeniyle evi geçindirememesi gibi durumlarda, kardeşlerden birinin ailenin geçimini üstlenmesi mümkündür⁶⁷.

Kardeşlerin destek süreleri de çocuklarda olduğı gibi kardeşin geçimini sağlayacak yaşa gelmesi veya evlenmesi ile son bulacaktır⁶⁸.

⁶⁰ Yargıtay İBGK 22.06.2018 Tarih, 2016/5 E., 2018/6 K., KBİBB, E.T.: 02.01.2021.

⁶¹ Çavuş, Özgür Hakan, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Kapsamında Çocuğun Durumu, Sosyal Güvenlik Dergisi, C: 10, Sa. 1, Y. 2020, s. 57.

⁶² Keser, Güncel Gelişmeler, s. 43.

⁶³ Soysal, Hafize Nisan, Türk İş Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2019, s. 42-43; Yargıtay 4. H.D. T: 16.06.2010, E: 2009/11806, K: 2010/7278, KBİBB, E.T.: 28.04.2021.

⁶⁴ Süzek, Sarper, İş Hukuku, Beta Yayınları, 16. Baskı, İstanbul, 2018, s. 443.

⁶⁵ Yargıtay 17. H.D. 04.11.2019 Tarih, 2017/3885 E., 2019/10085 K., KBİBB, E.T.: 28.04.2021.

⁶⁶ Pıtırılı/Aladağlı, s. 122.

⁶⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 90; YAŞAR, s. 98.

⁶⁸ Yaşar, s. 55.

Destek gören kardeşin engelli olması durumunda ise, destek ihtiyacının hayatının sonuna kadar süreceğinden bahsedilebilir. Bu durumda desteklik süresi, desteğin veya kardeşin bakiye ömrü ile sınırlı olacaktır⁶⁹.

1.2. Destek Paylarının Dağıtılma Yöntemleri

Destek gören kişilerin, destek yaşıyor olsa idi desteğin kazancından veya emeğinden alacakları paya destek payı denilmektedir⁷⁰. Destek paylarının dağıtımı varsayıma dayalı olduğundan uygulamada birden çok yöntem ortaya çıkmıştır.

Destek paylarına ilişkin Yargıtay'ın farklı dairelerinin farklı kararları mevcut olup uygulamada bir birlik bulunmamaktadır⁷¹. Yargıtay dairelerince bu konuda yeknesak bir uygulama bulunmasa da genel olarak Yargıtay'ın tüm dairelerince kabul edilen hususlar da mevcuttur.

Bunların ilki dava açmayan hak sahiplerinin paylarının ayrılmasının gerektiği, ikincisi ise destekten çıkanın payının kalanlara aktarılmasıdır⁷². Bir diğeri de farazi destek olan kişilerin bekar olmaları halinde, belirli bir yaşta evlenecekleri ve buna göre paylaşım varsayımsal eş ve çocukların gireceğidir⁷³.

Bu bölümde geçmişte ve günümüzde uygulamada en çok kullanım alanı bulan dağıtım yöntemlerinden birkaçı incelenmiş, farklı Yargıtay Daireleri'nin uygulamalarından bahsedilmiş, son olarak da pay dağıtım yöntemi ile ilgili kendi görüş ve önerilerimiz belirtilmiştir.

1.2.1. Miras Paylarını Esas Alan Dağılım

Bu yöntem, uzun yıllar önce kullanılan ve artık uygulamada görmediğimiz bir pay dağıtım yöntemidir. Destekten yoksunluk kavramı ile mirasçılık kavramları birbirlerinden farklı kavramlardır. Hak sahipleri aynı zamanda mirasçı sıfatını haiz olabileceği gibi, mirasçı sıfatını haiz olmayan kimseler de olabilir. Bu nedenle bu şekilde bir yöntemin doğru olmadığı uzun yıllar önce verilmiş Yargıtay kararlarında da belirtilmiştir⁷⁴. Bu yöntemin günümüzde uygulama alanı kalmamıştır⁷⁵.

1.2.2. SGK Tarafından Esas Alınan Dağılım

Bu yöntemde 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu⁷⁶ m. 19 ve m. 34'deki gelir bağlama payları esas alınmaktadır. Buna göre ölenin gelirinin %30'u sabit bir şekilde kendisine ayrılmakta ve kalan %70 hak sahipleri arasında paylaştırılmaktadır.

⁶⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 143.

⁷⁰ Cebe, Mehmet Sinan, Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı ile Aktüeryal Hesap Esasları, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2019, s. 33.

⁷¹ Balcı, s. 786-787.

⁷² Cebe, s. 104-105.

⁷³ Yargıtay 21. H.D., 18.11.2014 Tarih, 2014/12723 E., 2014/24382 K., Yargıtay 4. H.D. 24.11.2009 Tarih, 2009/2078 E., 2009/13382 K., Yargıtay 17. H.D. 04.11.2019 Tarih, 2017/5060 E., 2019/10071 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

⁷⁴ Yargıtay 4. H.D. 02.07.2002 Tarih, 2002/3742 E., 2002/8313 K., KBİBB, E.T.: 15.12.2020.

⁷⁵ Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat ve Alacak Davalarında Güncel Sorunlar Cilt: 2, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2020, s. 135.

⁷⁶ R.G: 16.06.2006 Tarih, Sayı: 26200.

Paylaştırılan bu %70'lik gelirin, çocuksuz olması halinde %75'i çocuklu olması halinde %50'si eşe verilmekte, her bir çocuk için ise gelirin %25'i verilmektedir⁷⁷.

Bu yöntemin de destek paylarının dağıtımında kullanılması sağlıklı sonuç vermeyecektir. Hak sahipleri, mirasçılıkta olduğu gibi, SGK tarafından gelir bağlanan kimselerden olmayabilir. Destek kavramı yukarıda açıklandığı üzere daha geniş bir kavram olduğundan, SGK tarafından gelir bağlanan kimseler ile destekten yoksun kalanlar her zaman aynı kişiler olmayabilir⁷⁸.

Aynı zamanda bu yöntem matematiksel olarak da mantığa aykırı sonuçlar vermektedir. Örneğin geriye çocuksuz eşin kaldığı durumlarda, desteğe %30 pay, eşe ise $70 \times 0,75 = 52,5$ pay verilmektedir. Bu durumda ise desteğin gelirin $100 - 30 - 52,5 = 17,5$ 'luk kısmı boşa kalmakta, desteğin kendine ayırdığı paydan daha fazla eşine ayırdığı gibi bir kabul ortaya çıkmaktadır⁷⁹.

Uygulamada bu yöntemin SGK tarafından, iş kazaları nedeniyle bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerlerinin sorumlulara rücu edildiği davalarda kullanıldığı görülmektedir. Bu tür davalara bakan Yargıtay 10. Hukuk Dairesi de istikrarlı vermiş olduğu kararlarda gerçek zarar hesabı yapılırken bu yöntemin uygulanması gerektiğini belirtmiştir⁸⁰. Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin bu uygulamasının genel olarak SGK mevzuatı ile paralel bir hesap yöntemi belirleme amacından kaynaklandığı yine vermiş olduğu kararlardan anlaşılmaktadır⁸¹.

Belirtilen nedenler göz önüne alındığında bu yöntemin de sağlıklı bir sonuç vermeyeceği ve hesaba esas alınmaması gerektiği görüşündeyiz.

1.2.3. Güncel Yargıtay Uygulamasında Esas Alınan Dağılımlar

Ölüme sebebiyet veren olayın niteliğine göre, davalar farklı mahkemelerde açılmakta ve farklı Yargıtay dairelerince temyiz incelemesi yapılmaktadır. Buna göre ortaya farklı uygulamalar çıkmıştır.

1.2.3.1. Trafik kazalarında ve haksız fiillerde

Uzun yıllar bu konudaki işlere Yargıtay 4. ve 17. Hukuk Dairesi bakmıştır. Ancak Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun kararı ile 17. Hukuk Dairesi'nin 08.04.2021 itibariyle kapatılmasına ve bu konuda işlere artık 4. Hukuk Dairesi'nin bakmasına karar verilmiştir.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin, artık anne babanın destekliğinin karine olarak kabul edilmesine ilişkin İBGK kararından sonraki içtihatlarında, genel bir kabul üzerinden sonuca gittiği görülmektedir.

⁷⁷ Cebe, s. 101.

⁷⁸ Cebe, s. 101.

⁷⁹ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 136-137.

⁸⁰ "Gelirin yansıma oranına gelince; 5510 Sayılı Kanun'un 19. ve 34 maddeleri uyarınca, ölenin gelirin %70'i dağıtımına esas tutulmalı, çocuk yoksa bu meblağın %75'i eşe bağlanmalıdır. Çocuk varsa eşin payı (%70 üzerinden) %50'ye düşmeli, her bir çocuk için %25 gelir bağlanmalıdır." Yargıtay 10. H.D. 16.06.2020 Tarih, 2018/7168 E., 2020/3270 K., Yargıtay 10.H.D. 25.11.2019 Tarih, 2019/6135 E., 2019/9031 K., Yargıtay 10. H.D. 21.10.2019 Tarih, 2019/4886 E., 2019/7646 K., KBİBB, E.T.: 21.12.2020.

⁸¹ Yargıtay 10.H.D. 14.01.2020 Tarih, 2017/6065 E., 2020/86 K., KBİBB, E.T.: 21.12.2020.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi son dönemde istikrarlı olarak verdiği kararlarda belirli bir pay dağıtım yöntemi benimsemektedir. Bu yönteme göre, desteğe iki pay, eşe iki pay, çocuklara ve anne babaya birer pay verilerek paylaşılma yapılmalıdır. Bu varsayımda payların iki kümeye ayrıldığı, anne babanın payları ile eş ve çocukların paylarının birbirlerine karıştırılmadığı ayrı tutulduğu görülmektedir. Eş ve çocuklardan birinin destekten çıkması halinde, destekten çıkanın payı geride kalan eş ve çocuklara dağıtılmakta, anne babaya verilmemektedir. Yine anne veya babadan birinin destekten çıkması halinde, destekten çıkanın payı geride kalana verilmekte, eş ve çocuklara dağıtılmamaktadır⁸².

Bu karara göre eş ve desteğe ikişer pay, anne baba ve çocuklara birer pay verilerek dönemlere göre desteklik paylaşılmalıdır. Bu varsayıma göre evli ve iki çocuklu, anne babası sağ olan bir kişinin destek payları dağıtıldığında aşağıdaki gibi bir tablo karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 1. Yargıtay 17. Hukuk Dairesince Uygulanan Destek Pay Dağılımına Örnek

	İlk Durum	Baba Destekten Çıkar	Anne Destekten Çıkar	Çocuk 1 Destekten Çıkar	Çocuk 2 Destekten Çıkar
Destek	2/8	2/8	2/6	2/5	1/2
Eş	2/8	2/8	2/6	2/5	1/2
Çocuk 1	1/8	1/8	1/6	-	-
Çocuk 2	1/8	1/8	1/6	1/5	-
Anne	1/8	2/8	-	-	-
Baba	1/8	-	-	-	-

Bu varsayımda özellikle ilk durumda, yani eş çocuklar ve anne babanın birlikte destek gördüğü dönemde, anne babaya birer pay vermenin, diğer destek görenlerin payını önemli ölçüde azalttığı görülmektedir. Yine çocukların ve anne babanın paylarının eşit olması, çocukların küçük yaşta olduğu, anne babanın ise nispeten genç olduğu durumlarda anne babaya neredeyse çocuklar kadar tazminat ödenmesi sonucunu doğurmaktadır.

Yine tablodan görüleceği üzere anne babadan birinin destekten çıkması sonrasında destekten çıkanın payı diğerine verileceğinden, bu dönemde destek alan anne veya babanın destek ve eşi kadar pay alacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Gerçek hayatta anne babaya destek olunduğu bilinen bir gerçek olmakla birlikte, kişinin emek ve zamanını öncelikli olarak kendisine sonra eşi ve çocuklarına adayacağı, bundan

⁸² “Dairemizce kabul görmüş pay esasına göre; çocuksuz durumda destek, desteğin gelirini eşi ile paylaşacağı varsayımına dayalı olarak, gelirden desteğin %50 ve eşin %50 pay alacağı kabul edilmektedir. Çocukların eş ile birlikte destek payı alacağı durumda ise desteğin gelirden eşi ile birlikte ikişer pay alırken çocuklara birer pay verileceği yine eş, çocuklar ile ana babanın pay alacağı durumlarda desteğe 2 pay eşe 2 pay çocukların her birine 1 pay ana ve babaya birer pay ayrılarak böylece gelirin tamamının dağıtılacağı esasına dayalıdır. Çocukların sayısı arttıkça hem desteğe ayrılan pay hem de eş ve çocuklar ile ana ve babaya ayrılacak paylar düşecektir. Çocukların destekten çıkması ile birlikte destekten çıkan çocuğun payları destek, eş ve diğer çocuklara dağıtılacak anne ve babaya verilmeyecektir. Böylece geriye kalan eş ve çocukların payları ile desteğin payı artacaktır. Bu pay esası Türk aile sistemine uygun düşmektedir. Çünkü Türk aile sisteminde desteğin geliri aile bireyleri tarafından birlikte paylaşılmakta, aile bireyleri arttıkça gelirden alınacak pay düşmekte, aile bireyi azaldıkça da gelirden alınacak pay yükselmektedir. Ana ve babadan birinin destekten çıkması ile payı diğerine aktarılacak, ana ve baba ile çocukların tamamının destekten çıkması durumunda ise yine çocuksuz eş gibi desteğe 2 pay eşe 2 pay esasına göre %50 desteğe %50 eşe pay verilerek varsayımsal olarak gelir paylaşılarak tazminat bu ilkelere göre hesaplanmalıdır.” Yargıtay 17. H.D. 30.11.2020 Tarih, 2019/1169 E., 2020/7798 K., Yargıtay 17. H.D. 16.06.2020 Tarih, 2018/3562 E., 2020/3541 K., Yargıtay 17. H.D. 25.03.2019 Tarih, 2016/8880 E., 2019/3488 K., KBİBB, E.T.: 30.04.2021.

kalan vaktini anne babasına adayacağı kanaatindeyiz. Yine çocukların eğitim ve bakım giderlerinin, anne babaya yapılan masraf ile kıyaslanamayacak kadar yüksek olduğu da bilinen bir gerçektir⁸³. Bu nedenle bu paylaşırma yönteminin, eş ve çocuklar yönünden tazminat miktarının azaltılması sonucunu doğurması nedeniyle, pek doğru olmadığını düşünüyoruz.

1.2.3.2. İş kazalarında

Bu konudaki işlere ise yıllardır Yargıtay 21. Hukuk Dairesi bakmıştır. Ancak Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun kararı ile söz konusu dairenin 02.09.2020 itibariyle kapatılmasına ve bu konuda işlere artık 10. Hukuk Dairesi'nin bakmasına karar verilmiştir.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 17. Hukuk Dairesi'nde olduğu gibi payların dağıtımına ilişkin yerleşik bir uygulaması bulunmamaktadır⁸⁴. Daire vermiş olduğu kararlarda payların TMK m. 4 ve TBK m. 50 kapsamında hakkaniyete uygun olarak belirlenmesinin gerektiğini vurgulamaktadır⁸⁵. Anlaşılan o ki Daire somut olaya göre farklı oranlar belirlenebileceği düşüncesiyle, paylaşırmanın nasıl yapılacağına ilişkin genel esaslar belirlemekten kaçınmaktadır.

Uygulamada iş kazalarında bilirkişilerce, genelde 17. Hukuk Dairesi'nce belirlenen iki pay eşe, iki pay desteğe ve birer pay çocuklara verilerek dağıtım yapılmaktadır⁸⁶. Az da olsa yukarıda bahsedilen, SGK tarafından esas alınan dağıtım yönteminin de uygulandığı görülmektedir. Ancak Yargıtay bu şekilde hazırlanan bir raporu esas alan mahkeme kararını, yukarıdaki eleştirilerimiz doğrultusunda bozmuştur. Yargıtay bozma gerekçesinde, çocuğun destekten çıkmasından sonra desteğin gelirinin %70'inin 3/4'ünü eşe ayıracağına kabul edilmesi halinde, desteğin kendisine ayrılan %30 payın eşe ayrılan %52,5 paydan az olacağını belirtmiş, bu hususun hakkaniyete aykırı olacağına hükmetmiştir.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin, anne babanın destek göreceğinin karine olarak kabul edildiği İBGK kararından sonra vermiş olduğu kararlarda ise farklı durumlara göre farklı uygulamasının olduğu görülmektedir⁸⁷. Buna göre;

Dairenin yerleşik içtihatlarında önceden de kabul edildiği gibi, ana ve babaya ölüm geliri bağlanmış olması halinde, anne ve baba pay dağılımında dikkate alınacaktır⁸⁸.

Kurumca gelir bağlanmayan anne babaya ise ölenin fiili desteği kanıtlanmadan, destek payı verilmeyecektir.

21. Hukuk Dairesi'nin İBGK kararından sonra da bu uygulamasına devam ettiği görülmektedir. Daire vermiş olduğu kararlarda anne babanın bakım ihtiyacını gidermek

⁸³ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 147.

⁸⁴ Balcı, s. 786-787.

⁸⁵ Yargıtay 21. H.D. 04.03.2019 Tarih, 2017/4478 E., 2019/1520 K., KBİBB, E.T.: 15.04.2021.

⁸⁶ Şahin, Şule/Nevruz, Ezgi/Bulut Karageyik, Başak/Şimşek, Güven, Aktüerya Bilirkişiliği Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplama Yöntemleri, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2020, s. 72.

⁸⁷ Yargıtay 21. H.D. 09.06.2020 Tarih, 2019/6311 E., 2020/2142 K., Yargıtay 21. H.D. 05.03.2020 Tarih, 2019/5758 E., 2020/1460 K., Yargıtay 21. H.D. 03.12.2019 Tarih, 2019/213 E., 2019/7417 K., KBİBB, E.T.: 15.04.2020.

⁸⁸ Balcı, s. 218-219.

amacıyla; onları ziyaret etmek, ev hizmetlerinde yardımcı olmak, alışverişlerini yapmak gibi yardımların hesaplanabilir nitelikte olmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda 21. Hukuk Dairesi'nin uygulaması, İBGK kararı doğrultusunda anne babaya desteklik karine kabul edildiğinden, anne baba lehine TBK m. 50 ve 51 uyarınca hakkaniyete uygun miktarda tazminat hükmedilmesi yönündedir⁸⁹.

Türk Borçlar Kanunu m. 50 uyarınca ortada bir zararın varlığı belirli ise ancak zararın miktarı tespit ve ispat edilemiyor ise hâkim tazminatı hakkaniyete uygun olarak belirlemelidir⁹⁰. Ancak bu şekilde bir uygulama tamamen hâkimin takdirine bırakılan bir tazminat miktarına sebebiyet verecektir. Ayrıca kanımızca Yargıtay'ın destekten yoksun kalma tazminatının takdirinde TBK m.50'ye işaret etmesi TBK m. 55 ile çelişmektedir. Zira TBK m. 55 uyarınca destekten yoksun kalma tazminatında hesaplanan tazminat hakkaniyet düşüncesi ile artırılmaz veya azaltılamaz⁹¹.

Destekten yoksun kalma tazminatından hakkaniyete göre indirim ve artırım yapılamayacağı yasaya göre açıkken, Yargıtay'ın hâkimin tazminatı hakkaniyete göre takdir etmesi yönündeki uygulamasının hatalı olduğunu düşünüyoruz.

Kanımızca 21. Hukuk Dairesi'nin işlerini devralan 10. Hukuk Dairesi tarafından da 17. Hukuk Dairesi gibi pay dağılımına ilişkin yol gösterici ilkelerin belirlenmesi zaruridir. Zira aynı somut olay ile ilgili, hak sahiplerinin ayrı davalar açtığı ve birleştirilmeyen davalarda farklı pay dağıtımlarının yapıldığı bir olayda, 21. Hukuk Dairesi isabetli bir gerekçe ile bozma kararı vermiştir. Daire bozma gerekçesinde, iki davada destek paylarının farklı değerlendirilmesinin hukuki alanda istikrar sağlanamamasına ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasına sebep olacağını belirtmiş ve ilk derece mahkemelerinin farklı uygulamalara gitmesini eleştirmiştir.

Halbuki ilk derece mahkemelerine bu konuda yol göstermesi gereken Yargıtay'ın kendisidir. Bu şekilde eleştiri içeren bir kararı da mevcutken bizzat Yargıtay 21. ve 10. Hukuk Daireleri hesaplamadaki belki en önemli parametrelerden biri olan pay dağılımı yönünde yol gösterici bir karar vermekten kaçınmaktadır.

Kanımızca bunun amacı SGK'nun rücu haklarına hâlel gelmesini önlemektir. Anladığımız kadarıyla Yargıtay, SGK'dan gelir bağlanmayan anne babaya pay verilir ise, bu uygulamanın rücu davalarını etkileyeceğinden çekinmektedir. Aşağıda detaylı izah edeceğimiz üzere SGK tarafından iş kazaları sonrasında hak sahiplerine bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değeri sorumlulara kusurları oranında rücu edilmektedir. Ancak mevzuata göre rücu edilebilecek miktar hak sahiplerinin gerçek zararlarını geçemez. Bu nedenle rücu davalarında da tavan hesabı adı altında destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanmaktadır. Anne babaya pay verilmesi halinde, gerçek zarar hesabı yapılırken gelir bağlanan hak sahiplerinin tazminat miktarları düşecektir. Bu da SGK tarafından açılan rücu davalarında yapılan tavan hesabındaki miktarların düşmesi ve rücu edilmesi talep edilen miktarın tavan hesabı tutarından fazla çıkması sonucunu doğurabilir. Ancak kanımızca anne babaya pay verilse de bu husus rücu davalarını pek etkilemeyecektir. Zira halihazırda

⁸⁹ Yargıtay 21. H.D. 09.03.2020 Tarih, 2019/5723., 2020/1532 K., KBİBB, E.T.: 15.04.2021.

⁹⁰ Günergök/Kayıhan, s. 272-273.

⁹¹ Günergök/Kayıhan, s. 478.

yapılan tavan hesapları, rücu edilmesi talep edilen ilk peşin sermaye değerlerinden kat be kat fazla çıkmaktadır.

1.2.4. Payların Dağıtılmasına İlişkin Öneri ve Görüşlerimiz

1.2.4.1 Dava açmamış anne babanın payının ayrılması sorunu

Yargıtay İBGK'nun anne babanın karine olarak destekten yoksun kalacağının kabul edildiği kararından sonra uygulamada, dava açmayan anne babanın paylarının ayrılıp ayrılmayacağı tartışma konusu olmuştur⁹². Zira dava açmamış olsalar da hak sahiplerinin payları gözetilerek, dava açanların payları belirlenmelidir⁹³. Yargıtay yerleşik içtihatlarında da hak sahiplerinin dava açmaması halinde de paylarının ayrılmasının gerektiği belirtilmektedir⁹⁴.

Yukarıda belirtildiği üzere 17. Hukuk Dairesi'nin içtihatlarında hak sahipleri, eş ve çocuklar ile anne ve baba olarak iki kümeye ayrılmışlardır. Bu ayrım kanımızca da doğrudur. Kişinin anne babasına ayırdığı emek ve zaman, eş ve çocuklarına ayırdığı emek ve zamandan ayrıdır. Özellikle bir ebeveyni vefat eden kişi, diğer ebeveyni üzerine daha çok düşmekte, onu daha çok koruyup gözetmektedir. Bu nedenle anne veya baba destekten çıktığında, çıkanın payının eş ve çocuklara değil destek almaya devam eden ebeveyne aktarılması uygulamasını doğru buluyoruz. Ancak anne baba her zaman destekten yoksun kaldıkları iddiası ile dava açmamakta, birçok davada anne babanın yalnızca manevi tazminat talebiyle yetindiği görülmektedir. Bu durumda tazminat talebi olmayan anne babaya pay ayrılması neticesinde eş ve çocukların alacakları tazminat miktarı azalmakta ve toplam ödenmesi gereken maddi tazminat tutarının bir kısmının talep edilmemiş olması sonucu doğmaktadır. Bu örnekte anne babanın açacakları ek dava ile tazminat talep edebilecekleri ve bu şekilde kendi paylarını talep edebilecekleri düşünülebilir. Ancak bu durumda toplam ödenmesi gereken tazminat miktarına ulaşabilmek için, bu yönde bir talebi olmasa dahi kişilerin dava açmaya yönlendirilmesi söz konusu olmaktadır.

Bu doğrultuda eş ve çocukların bulunduğu kümenin asıl hak sahipleri, anne ve babanın bulunduğu kümenin ise isteğe bağlı hak sahipleri olarak kabul edilmesi görüşü ortaya çıkmıştır⁹⁵.

İsteğe bağlı hak sahipleri olan anne ve babanın destekten yoksun kalma tazminatı talep etmediği durumlarda, ısrarlı şekilde talep olmaksızın pay ayrılmasına gerek olmadığını düşünüyoruz. Kanımızca İBGK kararı; anne babaya karine olarak her hesaplamada pay ayrılması şeklinde değil, anne babanın destekten yoksun kalma tazminatı talep etmesi halinde eylemli bir destek olgusunu ispatla yükümlü tutulmaması şeklinde yorumlanmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki dava açmayan asıl hak sahiplerinin paylarının her halükârda ayrılması gerekmektedir⁹⁶.

⁹² Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 156.

⁹³ Tacin, Mustafa Hayri, Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Tespitinde Göz Önünde Bulundurulacak Hususlar, Adalet Dergisi, S. 61, Y. 2018, s. 130.

⁹⁴ Yargıtay 17.H.D. 23.01.2019 Tarih, 2016/5141 E., 2019/601 K., KBİBB, E.T.: 17.04.2021.

⁹⁵ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 147.

⁹⁶ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 162.

Kanımızca eş ve çocuklar ile birlikte anne ve babanın da davacı olduğu ancak anne babanın destekten yoksun kalma tazminatı talebinin bulunmadığı davalarda, öncelikle hâkimin davayı aydınlatma görevi kapsamında, anne babaya destekten yoksun kalma tazminatı taleplerinin bulunup bulunmadığını sorması gerekir. Anne babanın tazminat talebinin bulunması halinde paylarının ayrılması gerekmektedir. Ancak anne baba tazminat taleplerinin bulunmadığını beyan ederse pay ayrılmasına gerek kalmayacaktır.

Anne babanın manevi tazminat dahi talep etmemiş olduğu, bir diğer deyişle davaya taraf olmadığı durumlarda ise anne baba taraflarca tanık olarak gösterilip bu husus kendilerine sorulabilir. Zira yerleşik Yargıtay⁹⁷ uygulaması ve HMK⁹⁸ m. 188 uyarınca mahkeme önünde ikrar edilen hususlar çekişmeli olmaktan çıkar. Bu doğrultuda tanık olarak dinlenen anne babanın destekten yoksun kalma taleplerinin olmadığına yönelik beyanda bulunması halinde, bu beyan bağlayıcı olacak ve anne babaya pay ayrılmasına gerek olmayacaktır.

1.2.4.2. Anne babaya verilecek payın belirlenmesi sorunu

Anne babanın destekten yoksun kalma tazminatı talep ettiği durumlarda ise kanımızca 17. Hukuk Dairesi'nin uygulaması uyarınca anne babaya verilen bir pay fazladır. Yukarıda açıkladığımız üzere bu şekilde paylaşırma desteğin çocuklarının alacağı tazminat miktarını önemli ölçüde azaltmaktadır.

Çoğu zaman anne baba bir iş sahibi olup çalışmakta veya emekli olarak asgari bir gelir elde etmektedir. Öte yandan ise çocukların yetiştirme sürecinde gelir elde etmesi mümkün olmadığı gibi, günümüzde çocukların bakım ve eğitim giderleri aile bütçesinde önemli bir yer işgal etmektedir. Ancak kişilerin bekar ve ailesi ile yaşadığı dönemde anne babasına daha çok destek olduğu, anne babanın kişinin hayatında, bekarlık döneminde evlilik dönemine göre çok daha büyük bir yer kapladığı da bir gerçektir. Bu bağlamda, evlilik döneminde anne babaya bir pay verilmesi yerine yarım pay verilmesinin daha uygun olacağı yönündeki görüşe katılıyoruz⁹⁹.

Bu yöntemle bekar olarak hayatını kaybeden biri yönünden bir örnekleme yapacak olursak, desteğin ileride evleneceği ve 2 çocuğunun olacağının kabul edildiği bir varsayımda payların dağılımı aşağıdaki tabloda belirtilen şekilde olacaktır.

Tablo 2. Katıldığımız Görüşe Göre Yapılan Destek Pay Dağılımına Örnek

	İlk Durum	Destek Evlenir	Çocuk 1 Doğar	Çocuk 2 Doğar
Destek	2/4	4/10	4/12	4/14
Eş	-	4/10	4/12	4/14
Çocuk 1	-	-	2/12	2/14
Çocuk 2	-	-	-	2/14
Anne	1/4	1/10	1/12	1/14
Baba	1/4	1/10	1/12	1/14

Çocuk 2'nin doğumundan sonra ise destekten çıkanların payları, asıl hak sahipleri ve isteğe bağlı hak sahipleri arasında iki küme olarak değerlendirilerek geride kalanlara

⁹⁷ Yargıtay 9. H.D. 12.11.2018 Tarih, 2015/23797 E., 2018/20157 K., Yargıtay 9. H.D. 07.12.2017 Tarih, 2017/7787 E., 2017/20246 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

⁹⁸ R.G: 04.02.2011 Tarih, Sayı: 27836.

⁹⁹ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 163-164.

aktarılmalıdır. Bu şekilde hak sahipleri sırasıyla destekten çıkacaktır. Son halde ise eş ve desteğe 1/2 pay verilmek suretiyle paylaşırma sonlandırılacaktır¹⁰⁰.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı bu şekilde bir paylaşırma yönteminin çok daha sağlıklı sonuç vereceği ve günümüz gerçekleri ile daha uyumlu olacağı düşüncesindeyiz.

1.2.4.3. Desteğin varsayımsal evlenme yaşının belirlenmesi sorunu

Yukarıda belirttiğimiz üzere Yargıtay yerleşik içtihatları uyarınca, bekar olarak ölen desteğin ileride evleneceği ve çocuk sahibi olacağı kabul edilmektedir. Desteğin paylaşırılması sırasında ise destek paylarının bir kısmı bu varsayımsal eş ve çocuğa verilmektedir¹⁰¹. Ancak Yargıtay'ın belirlediği varsayımsal evlenme yaşı kanımızca hakkaniyetten çok uzaktır.

Yargıtay kararlarında, desteğin 18 yaşında gelir elde etmeye başlayacağı, askere gideceği, askerlik görevini tamamladıktan sonra 2 yıl içinde 23 yaşında evleneceği, bir yıl sonra bir çocuğu, daha sonra ikinci çocuğunun olacağı varsayımının kabul edildiği görülmektedir¹⁰². Bu şekilde bir kabul de desteğin gelirinin daha erken bir dönemden itibaren farazi eş ve çocuklarına dağıtılmasına ve tazminat talep eden anne babanın destek paylarının azalmasına sebebiyet vermektedir.

Halbuki bu kabul ülke gerçeklerinden çok uzaktır. TÜİK 2001-2020 evlenme yaşı verilerine¹⁰³ göre evlenme yaşı 2001 yılından itibaren erkeklerde 26'dan 27,9'a, kadınlarda ise 22,7'den 25,1'e çıkmıştır. Gerek ülkenin ekonomik şartlarının evlenmeyi zorlaştırması gerekse gençlerin eskiye nazaran kariyerlerini ve tahsillerini ön plana alması evlilik yaşının yükselmesine sebebiyet vermektedir. Bu da aynı zamanda çocuk sahibi olma yaşının da yükselmesi anlamına gelmektedir.

Yine Yargıtay'ın yerleşik uygulaması dışında, varsayımsal desteğin ilk evlenme yaşının TÜİK verilerine göre belirlenmesi gerektiğine ilişkin bir kararı da mevcuttur¹⁰⁴. Gerçek varken varsayımına gidilmez ilkesi doğrultusunda, kanımızca evlenme yaşı belirlenirken TÜİK verilerinin esas alınması daha doğru olacaktır.

¹⁰⁰ Çelik, Güncel Sorunlar Cilt: 2, s. 164.

¹⁰¹ Balcı, s. 802-803.

¹⁰² Yargıtay 17. H.D. 27.03.2019 Tarih, 2016/9654 E., 2019/3690 K., Yargıtay 17. H.D. 20.05.2019 Tarih, 2016/14315 E., 2019/6308 K., Yargıtay 17. H.D. 04.10.2018 Tarih, 2015/15842 E., 2018/8630 K., KBİBB, 02.05.2021.

¹⁰³ TÜİK Evlenme ve Boşanma İstatistikleri 2020, 25.02.2021 Tarihli 37211 Sayılı Basın Açıklaması, <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=37211#:~:text=Evlenen%20%C3%A7iftlerin%20say%C4%B1s%C4%B1%202019%20y%C4%B1%C4%B1nda,azalarak%20135%20bin%2022%20oldu>. E.T.: 22.03.2021

¹⁰⁴ Yargıtay 17. H.D. 09.05.2019 Tarih, 2016/13653 E., 2019/5843 K., KBİBB, E.T.: 17.03.2021.

İKİNCİ BÖLÜM

DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATININ HESAPLANMASI

2.1. Hesaplamaya İlişkin İlkeler ve Hesaplama Yapılırken İzlenecek Yol

2.1.1. Hesaplamaya İlişkin İlkeler

Mevcut uygulamada destekten yoksun kalma tazminatı hesaplamasında esas alınan dört adet ilke vardır.

Bunlardan ilki, kural olarak zarar başlangıcının olay tarihi olduğudur. Zarar veren olay tarihinden itibaren temerrüt halinde olacaktır¹⁰⁵. Buna göre olay tarihinden başlanmak üzere zarar hesaplanmalı ve hesaplanacak tazminata olay tarihinden itibaren faiz işletilmelidir¹⁰⁶. Bu ilke doğrultusunda hesaplamaya esas verilerde genel olarak olay tarihi baz alınmaktadır. Ancak bu ilkenin aşağıda belirtilecek istisnaları mevcuttur.

Destekten yoksun kalma tazminatı özü itibariyle varsayımlara dayalı olarak hesaplanan bir tazminattır. Ancak hesaplama yapılırken gerçek verilerin mevcudiyeti halinde varsayımlarla sonuca gidilmez. Buna destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken “gerçek belli iken varsayımlara dayanılmaz” ilkesi denilmektedir¹⁰⁷. Bu da ikinci ilkemizdir.

Bu doğrultuda hesaplamaya esas alınan bakiye ömür, destek süresi, kazanç gibi verilerde hesap tarihi itibariyle bir değişiklik olması halinde, bilinen son gerçek veriler üzerinden hesaplama yapılacaktır. Örnek vermek gerekirse hak sahibi eşin evlenmesi halinde, hak sahibinin evlendiği tarihe kadar destekten yoksun kalacağı kabul edilir ve varsayımsal desteklik süresi üzerinden hesaplama yapılmaz¹⁰⁸. Görüldüğü üzere ikinci ilkenin varlığı, birinci ilke yönünden istisnalar doğmasına sebebiyet vermektedir.

Bu ilke kapsamında, olay tarihinden hesaplama tarihine kadar geçen döneme bilinen veya işlemiş dönem denmektedir. Hesap tarihinden itibaren başlayan dönem ise bilinmeyen dönem veya işleyecek dönem olarak adlandırılmaktadır¹⁰⁹.

İkinci ilkenin uzantısı olarak ise üçüncü ilke ortaya çıkmıştır. Bu da hükme en yakın tarihe göre hesaplama yapılması ilkesidir. Tazminat hesaplanırken Yargıtay yerleşik içtihatları uyarınca hükme en yakın tarihte belirli olan veriler üzerinden sonuca gidilir. Bu da demektir ki, hesaplamaya ilişkin verilerde gerçekleşen bir değişiklik olması halinde hâkim bunu resen dikkate alarak tazminatı yeniden hesaplattırmalıdır¹¹⁰. Bu ilke uygulama karşımıza en çok asgari ücretlerin değişmesi sonrasında yeniden hesaplama yaptırılması şeklinde çıkmaktadır. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarında rapor tarihi ile hüküm tarihi arasında

¹⁰⁵ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 146.

¹⁰⁶ Günergök/Kayıhan, s. 444.

¹⁰⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 219.

¹⁰⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 245.

¹⁰⁹ Ögütoğulları, Eren, Bedensel Zararlarda Aktüeryal Tazminat Hesabı, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2021, s. 122-124.

¹¹⁰ Ögütoğulları, s. 71.

asgari ücretin değişmesi halinde hâkimin bu hususu resen dikkate alarak ek hesap raporu alması gerektiğini belirtmiştir¹¹¹.

Son ilkemiz ise tazminatın, hak sahiplerinin destek süreleri ile sınırlı olarak hesaplanması ilkesidir. Bahsedildiği üzere hak sahiplerinin, bakiye ömürleri veya destek görme yaşlarına göre belirlenen sürelerde, destekten yoksun kalacakları kabul edilmektedir. Bu doğrultuda hak sahiplerinin zararları da bu dönemlerle sınırlı olacaktır¹¹².

2.1.2. Hesaplama Yapılırken İzlenecek Yol

Destekten yoksun kalma tazminatının doğru şekilde hesaplanabilmesi için ilk olarak hesaba esas verilerin tespit edilmesi gerekmektedir.

İlk olarak destekliğin parasal karşılığı tespit edilmelidir. Buna destekten yoksun kalma tazminatında desteğin geliri veya kazanç unsuru da denmektedir¹¹³.

İkinci olarak hak sahiplerinin destek görecekları sürelerin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için de desteğin ve hak sahiplerinin bakiye ömürleri ile hak sahibi çocukların eğitim ve sosyoekonomik durumlarına göre destek sürelerinin tespit edilmesi gerekmektedir¹¹⁴.

Üçüncü olarak hak sahiplerinin destek payları tespit edilmelidir. Bu da yukarıda anlatıldığı üzere, hak sahiplerinin destekten çıkması gibi nedenlerle dönemlere ayrılarak tespit edilmelidir¹¹⁵.

Dördüncü olarak yukarıdaki veriler kullanılarak, benimsenen bir hesap yöntemi ile yapılacak indirimler öncesi tazminat tutarı belirlenmelidir¹¹⁶.

Son olarak da tazminattan indirim sebepleri ve mahsup edilecek ödemeler var ise bunlar değerlendirilmelidir. İlk olarak hesaplanan tazminattan indirimler yapılır. Bu şekilde yapılan indirimden sonra ise varsa ödemeler mahsup edilir¹¹⁷.

Tazminatın hesaplanması kısaca bu beş evreden oluşur.

2.2. Hesaba Esas Kazancın Belirlenmesi

İnsan ilişkileri çerçevesinde bakıldığında, hak sahipleri yönünden desteklerini kaybetmek, parayla ölçülemeyecek bir zarara sebebiyet vermektedir. Ancak destekten yoksun kalma tazminatının, maddi tazminat niteliğinde olması nedeniyle, destekliğin parasal olarak ölçümü zorunlu hale gelmektedir¹¹⁸.

¹¹¹ “Asgari ücret kamu düzeni ile ilgili olup, mahkemece re’sen gözönünde tutulması zorunludur. O halde mahkemece, hüküm tarihine en yakın tarihte bilinen asgari ücret tutarını belirleyerek bu verilere göre bilirkişiden ek rapor alınması gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir” Yargıtay 17. H.D. 28.03.2019 Tarih, 2016/8879 E., 2019/3815 K., KBİBB, E.T.: 04.05.2021.

¹¹² Çelik, Güncel Sorunlar, s. 148.

¹¹³ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 3.

¹¹⁴ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 4.

¹¹⁵ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 4.

¹¹⁶ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 155.

¹¹⁷ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 5-7.

¹¹⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.183.

Tazminat hesabında genel kabul, destekliğin parasal karşılığının, desteğin ölüm öncesi geliri üzerinden belirlenmesi şeklindedir¹¹⁹. Ancak desteğin ölümü ile mirasçılara intikal edecek olan ve desteğin şahsi emeği ile ilgili olmayan; desteğin mevcut malvarlığı, kira gelirleri, şirket kâr payları, hisse senetleri gibi değerler hesaba esas kazancın belirlenmesinde dikkate alınmazlar¹²⁰. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararda, desteğin sahibi olduğu şirketin, hak sahipleri olan mirasçılara intikal ettiğini bu nedenle hak sahiplerinin şirketin gelirinden yoksun kaldıklarının kabul edilemeyeceğini belirtmiştir¹²¹.

Tazminata esas gelir, desteğin bedensel ve düşünsel etkinliğiyle, kendi emeğiyle yarattığı ekonomik değerdir¹²². Bu da desteğin yaptığı veya yapması muhtemel işe göre belirlenir. Bu nedenle hesaba esas kazancın temel ölçütü desteğin mesleğidir¹²³. Ancak insanlar bilindiği üzere hayatlarının sonuna kadar çalışmazlar. Bir süre sonra emekli olup, aktif çalışma hayatından ayrılırlar¹²⁴. Yargıtay yerleşik içtihatları, genel olarak kişinin 18 ila 60 yaşında aktif çalışma hayatında olacağı, 60 yaşından itibaren ise emeklilik dönemine geçeceği yönündedir¹²⁵. Bu doğrultuda hesaba esas kazanç, aktif dönem ve pasif dönem olarak ikiye ayrılır¹²⁶.

2.2.1. Aktif Dönem

2.2.1.1. Serbest meslek mensuplarında

Serbest meslek sahibi kişilerin kazançlarının tespiti, ticari defterleri ve vergi beyannameleri incelenmek suretiyle yapılmalıdır. Ancak bilindiği üzere çoğu zaman ticari defterler ve vergi kayıtları kişilerin gerçek kazançlarını yansıtmamaktadır¹²⁷.

Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda gelirin vergilendirilmiş olup olmadığının vergi mevzuatını ilgilendireceğini, önemli olanın gerçek kazancın tespiti olduğunu belirtmiştir¹²⁸.

01.06.2015 tarihinde Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları¹²⁹ yürürlüğe girmiştir. Takiben Karayolları Trafik Kanunu'nun¹³⁰ 90. maddesinin, 14/4/2016 tarihli ve 6704 sayılı Kanun'un¹³¹ 3. maddesiyle değiştirilmesi sonrasında, sigorta şirketleri aleyhine açılan davalarda, yalnızca sigorta şirketi yönünden hesaplamalar Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarındaki esaslara göre yapılmaya başlanmıştır¹³². Yargıtay da 01.06.2015 tarihinden

¹¹⁹ Kılıçoğlu, Tazminat Esasları, s. 115; Oğuzman/Öz, s. 108.

¹²⁰ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 183.

¹²¹ Yargıtay 17. H.D. 28.05.2015 Tarih, 2014/1373 E., 2015/7877 K., KBİBB, E.T.: 12.04.2021.

¹²² Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 183.

¹²³ Cebe, s. 241.

¹²⁴ Kılıçoğlu, Tazminat Esasları, s. 117.

¹²⁵ Yargıtay 17. H.D. 03.02.2020 Tarih, 2019/1617 E., 2020/371 K., KBİBB, E.T.: 03.05.2021.

¹²⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 152.

¹²⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 231.

¹²⁸ Yargıtay HGK 21.03.1990 Tarih, 1990/4-67 E., 1990/197 K., KBİBB, E.T.: 12.04.2021.

¹²⁹ R.G: 14.05.015 Tarih, Sayı: 29355.

¹³⁰ R.G: 13.10.1983 Tarih, Sayı: 18195.

¹³¹ R.G: 26.04.2016 Tarih, Sayı: 29695.

¹³² Cebe, s. 224.

sonra düzenlenmiş ZMSS poliçeleri kapsamına giren kazalar yönünden, Genel Şartlara göre hesaplama yapılması gerektiğini kabul etmiştir¹³³.

Yakın zamanda ise Anayasa Mahkemesi, Karayolları Trafik Kanunu'nun 90. maddesinin birinci cümlesinde yer alan "...ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda..." ibaresi ile ikinci cümlesindeki "...ve genel şartlarda..." ibaresinin ve 92. maddesinin (i) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir¹³⁴.

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Ek:2 m. 5 uyarınca belgelendirilmiş olması halinde vergilendirilmiş gelir üzerinden hesaplama yapılmalı, gelir belgelendirilemiyor ise asgari ücret üzerinden hesaplama yapılmalıdır. Bu şekilde bir uygulamanın hak sahiplerinin zararını karşılamaktan uzak olacağı aşıkardır. Ancak AYM'nin bahsedilen iptal kararından sonra, tazminat hesabında Genel Şartlar uygulanmayacağından, gelirin vergilendirilmiş olma şartı da artık aranmayacaktır¹³⁵.

Belirtildiği üzere vergilendirilmiş gelir tek başına gelirin tespitine esas alınmamalıdır. Ancak vergilendirilmiş gelirin, gerçek gelirin tespitinde dikkate alınacak hususlardan biri olduğu da gözden kaçmamalıdır. Bunun dışında iş bağlantıları, ihaleler, eser sözleşmeleri, ticari defter kayıtları gibi hususların da araştırılması gerekmektedir¹³⁶.

Yine desteğin mesleğinin ispat edildiği ancak gelirin ispat edilemediği durumlar da karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda ise ilgili kurum veya kuruluşlardan, meslek odalarından emsal ücret araştırması yapılması gelirin tespiti yönünden önem arz etmektedir¹³⁷.

Bunun yanında, desteğin yaşam düzeyi, ekonomik gücünü gösterir banka hesapları, malvarlığı, harcamaları gibi verilerden de yararlanılabilir¹³⁸. Yargıtay ayrıca zabıta araştırması yaptırılabilirliğini de belirtmektedir¹³⁹.

Atlanmaması gereken bir husus da desteğe ait işyerinin elde ettiği kârın, desteğin hesaba esas kazancı olmadığıdır. Yargıtay vermiş olduğu kararlarda, desteğin işyerinin elde ettiği kârın hesaba esas kazanç olarak kabul edilmesinin hatalı olacağını belirtmiştir. Yargıtay desteğin bu işyerine yaptığı kişisel katkının belirlenmesi ve bunun esas alınması gerektiğini belirtmiştir. Zira işyeri hak ve borçları ile genelde aynı zamanda mirasçılar olan hak sahiplerine intikal etmektedir¹⁴⁰.

Bu doğrultuda kanımızca yapılması gereken, salt resmi kayıtlarla bağlı kalınmadan, geniş bir perspektiften bakmak suretiyle, desteğin kendi bilgi birikimi, emek ve mesaisi ile ürettiği değer tespitidir. Bu şekilde tespit edilen değer, desteğin kazancı olacaktır.

¹³³ Özerdoğan, Kadri, Yargıtay Uygulamasında Bedensel Zararların Hesaplanması İlkeleri, Bedensel Zararlar Konusunda Yüksek Mahkeme Görüşleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2020, s. 191; Yargıtay 17. H.D. 17.12.2019 Tarih, 2018/1171 E., 2019/12096 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

¹³⁴ Anayasa Mahkemesi 17.07.2020 Tarih, 2019/40 E., 2020/40 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

¹³⁵ Keser, Güncel Gelişmeler, s. 18.

¹³⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 232.

¹³⁷ Cebe, s. 244

¹³⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 232.

¹³⁹ Yargıtay 17. H.D. 23.12.2019 Tarih, 2018/910 E., 2019/12325 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

¹⁴⁰ Yargıtay 17. H.D. 26.03.2018 Tarih, 2015/6284 E., 2018/3233 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

2.2.1.2. Ücret karşılığı çalışanlarda

Ücret karşılığı çalışan işçi ve memurların tazminata esas kazançları yasal kesintiler yapıldıktan sonra aldıkları net ücret üzerinden belirlenir¹⁴¹. Ancak buradaki ücret, işçinin temel ücreti yanında aldığı her türlü düzenli yardımı içeren geniş anlamda ücrettir¹⁴². Memurların aldıkları ücret ve yararlandıkları sosyal haklar resmi kayıtlardan tespit edilebildiğinden genelde tartışma konusu olmamaktadır¹⁴³.

İşçiler yönünden ise bu durum farklıdır. İşverenlerce daha az vergi ya da sigorta primi ödenmesi amacıyla, işyeri kayıtlarında veya bordrolarda gösterilen ücretlerin gerçeği yansıtmadığı çalışma hayatında sıkça görülmektedir¹⁴⁴. Bu husus Yargıtay'ca da kabul edilmektedir¹⁴⁵. Bu nedenle sıkça, aslında daha yüksek ücret alan işçilerin, bordrolarının asgari ücret üzerinden düzenlendiği durumlara rastlanmaktadır.

Dava açan hak sahiplerinin, desteğin bordrolarda gözükenenden daha fazla ücret iddiası bulunmakta ise bu hususun dava dilekçesinde belirtmeleri gerekmektedir. Zira hâkim kural olarak bu hususu resen araştırmaz¹⁴⁶.

Yargıtay yerleşik içtihatları uyarınca gerçek ücret; emsal ücret araştırmaları, tanık beyanları ve TUIK¹⁴⁷ ortalama kazanç verileri ile ispat edilebilir¹⁴⁸.

Yine Yargıtay tarafından bir takım meslek gruplarının ve kalifiye işçilerin asgari ücretle çalışmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu kabul edilmektedir¹⁴⁹. Bu tür içtihatlar incelendiğinde özellikle kayıt dışılığın yaygın olduğu, inşaat işinde çalışanlar, yurt dışı tır şoförleri gibi mesleklerden bahsedildiği görülmektedir¹⁵⁰.

Yargıtay vermiş olduğu kararlarda, hesaba esas alınacak ücrete, süreklilik arz eden kira yardımı, ulaşım yardımı, ikramiye, yemek yardımı gibi sosyal haklara ek olarak süreklilik arz eden fazla mesai ücretlerinin de dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁵¹. Bu görüş kanımızca isabetlidir. Zira ülkemizde fazla çalışma istisna değil adeta bir kural haline gelmiştir. ILO tarafından yayınlanan Çalışma Koşullarına Küresel Bakış raporunda tespit edildiği üzere ülkemizde çalışanların neredeyse yarısı, haftalık 48 saatin üzerinde çalışmaktadır¹⁵². Bu şekilde fazla çalışan işçilerin kayda değer bir fazla çalışma ücreti elde edeceği de açıktır.

¹⁴¹ Öğütöğulları, s. 98.

¹⁴² Balcı, s. 672-675; Öğütöğulları, s. 97.

¹⁴³ Kudat, s. 90.

¹⁴⁴ Öğütöğulları, s. 98.

¹⁴⁵ Yargıtay 9. H.D. 02.03.2021 Tarih, 2021/1508 E., 2021/5313 K., KBİBB, E.T.: 22.04.2021.

¹⁴⁶ Balcı, s. 688.

¹⁴⁷ Burada kastedilen <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/kbs.zul> adresindeki sorgulama ekranından elde edilecek verilerdir.

¹⁴⁸ Yargıtay 21. H.D., 06.02.2018 Tarih, 2016/8345 E., 2018/823 K., Yargıtay 21. H.D. 12.04.2016 Tarih, 2015/19475 E., 2016/6514 K., KBİBB, E.T.: 22.04.2021.

¹⁴⁹ Balcı, s. 688.

¹⁵⁰ Yargıtay 21. H.D. 17.11.2014 Tarih, 2014/10701 E., 2014/23942 K., Yargıtay 21. H.D. 07.11.2019 Tarih, 2019/1518 E., 2019/6657 K., KBİBB, E.T.: 17.02.2021.

¹⁵¹ Yargıtay 21. H.D. 13.12.2016 Tarih, 2016/4732 E., 2016/15013 K., KBİBB, E.T.: 12.12.2020.

¹⁵² ILO, Working Conditions in a Global Perspective, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_696174.pdf E.T.: 02.04.2021.

İşçinin bu fazla çalışmasının süreklilik arz ettiği, bordrolardaki tahakkuklardan da anlaşılıyor ise söz konusu fazla mesai ücretlerinin de hesaba esas ücretin belirlenmesinde dikkate alınması kanımızca da isabetlidir. Burada önemli olan husus ise fazla çalışmanın süreklilik arz etmesidir¹⁵³.

Yine Yargıtay süreklilik arz eden prim ödemelerinin de hesaplama esas ücrete dahil edilmesi gerektiği görüşündedir¹⁵⁴.

2.2.1.3. Asgari ücret uygulanan durumlar

Asgari ücret, tüm işçilere uygulanan ve bir işçinin alabileceği en düşük ücrettir. Kişinin asgari ücretin altında çalışamayacağı ve asgari ücretin kamu düzenine ilişkin olduğu kabul edilir¹⁵⁵.

Kişinin daha yüksek bir ücretle çalıştığı iddia edilmiyor ise, kişinin ücreti ve mesleği ispat edilemiyor ise, kişi bir işte çalışmıyor veya emekli ise hesaplama asgari ücret üzerinden yapılacaktır¹⁵⁶.

Burada dikkat edilmesi gereken bir husus, yalnızca ücret karşılığı çalışmalarda söz konusu olacak olan asgari geçim indiriminin, ücret karşılığı çalışmayan örneğin bir ev kadının kazancına eklenmemesi gerektiğidir¹⁵⁷.

2.2.1.4. Varsayımsal destek küçüklerin kazancının tespiti

Anne babasına destek olacağı kabul edilen küçük çocukların, hesaba esas kazançlarının nasıl belirleneceği de tartışma konusudur. Olay sırasında hiçbir mesleği ve kazancı bulunmayan çocukların asgari ücret üzerinden kazanç sağlayacakları kabul edilmektedir¹⁵⁸. Kural olarak, desteğin eğitimi ile ilgili ayrık bir durum yoksa çocukların 18 yaşından itibaren çalışmaya başlayacakları kabul edilmektedir¹⁵⁹.

Yargıtay bu konudaki içtihatlarında; somut olaya, desteğin yaşına, yaşadığı çevreye, devam ettiği veya almış olduğu eğitime, eğitim sürecindeki başarı düzeyine, anne ve babasının eğitim düzeyi ve gelir durumuna göre seviyesinin belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁶⁰.

Asgari ücretten uzaklaşılarak yapılan hesaplamalar genelde lise ve üniversite öğrencilerinde söz konusu olabilmektedir. Yargıtay'ın bahsedilen kararı doğrultusunda desteğin mezuniyetinden sonra yapacağı meslek az ya da çok belirli ise bu mesleği yaparak elde edebileceği kazancın dikkate alınması gerekecektir¹⁶¹.

¹⁵³ Yargıtay 10. H.D. 29.09.2020 Tarih, 2020/7571 E., 2020/5116 K., KBİBB, E.T.: 17.04.2021.

¹⁵⁴ Balci, s. 679.

¹⁵⁵ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 223.

¹⁵⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 223-224; Keser, Güncel Gelişmeler, s. 54; Ögütoğulları, s. 99.

¹⁵⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 225; Keser, Güncel Gelişmeler, s. 55.

¹⁵⁸ Ögütoğulları, s. 99.

¹⁵⁹ Ögütoğulları, s. 101.

¹⁶⁰ Yargıtay 17. H.D. 16.05.2018 Tarih, 2016/10978 E., 2018/5122 K., KBİBB., E.T.: 15.02.2021

¹⁶¹ Ögütoğulları, s. 99; Yaşar, s. 111.

Ayrıca varsayımsal desteğin erkek olması halinde, askere gideceği ve belirli bir dönem kazanç elde edemeyeceği göz önüne alınarak askerlik döneminin hesaplamadan dışlanması gerekmektedir¹⁶².

2.2.2. Pasif Dönem

Yukarıda belirttiğimiz üzere desteğin varsayımsal olarak 60 yaşını doldurmasıyla pasif döneme yani emeklilik hayatına geçtiği kabul edilmektedir. Ancak ülkemizdeki ekonomik şartlar nedeniyle bazen emekli olan kişilerin de aktif şekilde çalıştığı veya 60 yaşının üzerinde olup çalışmaya devam ettiği görülmektedir. Bu gibi durumlarda ise kişinin mesleği, sağlık durumu ve somut olayın özellikleri dikkate alınarak destek ölmese idi daha kaç sene daha çalışabileceğinin araştırılması gerekmektedir¹⁶³.

Bu gibi ayırık durumlar dışında Yargıtay’ca, yerleşik içtihatlarla belirtildiği üzere desteğin 60 yaşında emekli olacağı kabul edilmektedir¹⁶⁴. Ancak kişinin yaptığı mesleğin niteliği de emeklilik yaşında önemlidir. Desteğin belirli bir yaşa kadar yapılan mesleklerden birini icra etmesi halinde, örneğin profesyonel futbolcu veya maden işçisi olması halinde daha erken yaşta emekli olabileceği de kabul edilebilir¹⁶⁵.

Bu dönemde hesaba esas olarak asgari ücret alınmaktadır. Yargıtay ilkeleri uyarınca burada esas alınan kazanç bir çalışma karşılığı olmadığından, asgari geçim indirimi dahil edilmemiş net asgari ücret üzerinden hesaplama yapılmalıdır¹⁶⁶.

2.2.3. Asgari Ücretin Oranlanması Yöntemiyle Kazancın Belirlenmesi

Desteğin ölüm tarihindeki kazancı, yukarıda açıklandığı şekilde belirlendikten sonra, desteğin ölmeseydi ileride elde edeceği kazançları belirlemek gerekecektir. Nadir de olsa örneğin, desteğin kurumsal bir firmada bağtlanan bir toplu iş sözleşmesi kapsamında çalıştığı hallerde, desteğin olay tarihinden hesap tarihine kadar alabileceği ücretler belirlenebilir nitelikte olmaktadır. Bu gibi durumlarda gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesi gereğince gerçek veriler üzerinden hesaplama yapılmalıdır¹⁶⁷. Ancak çoğu zaman desteğin hesap tarihinde alabileceği ücreti somut olarak tespit etmek mümkün olmamaktadır. Bu durumda yerleşik uygulama, desteğin ölüm tarihindeki kazancının asgari ücrete oranlanması, tespit edilen oranların ileriki dönem asgari ücretlere uygulanması suretiyle her yıl kazanç tespitinin yapılmasıdır¹⁶⁸.

2.3. Bakiye Ömür Süresini Belirleme Yöntemleri

Birinci bölümde belirtildiği üzere, hak sahiplerinin destekten yoksun kaldığı süreler çoğu zaman hak sahiplerinin veya desteğin varsayımsal bakiye ömürlerine göre

¹⁶² Keser, Güncel Gelişmeler, s. 63; Yargıtay 17. H.D. 05.03.2020 Tarih, 2018/3309 E., 2020/2694 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

¹⁶³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 159.

¹⁶⁴ Yargıtay 17. H.D. 06.07.2020 Tarih, 2018/4852 E., 2020/4361 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

¹⁶⁵ Kudat, s. 103.

¹⁶⁶ Keser, Güncel Gelişmeler, s. 54; Yargıtay 17. H.D. 11.06.2020 Tarih, 2019/3922 E., 2020/3382 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

¹⁶⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.225.

¹⁶⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.225.

belirlenmektedir¹⁶⁹. Destekten yoksun kalınan sürenin en önemli sınırı ölüm, yani destek ve hak sahiplerinin olası bakiye ömrüdür. Bu nedenle bakiye ömrün nasıl belirleneceği oldukça önem arz etmektedir¹⁷⁰.

Olası bakiye ömür, adı üzerinde kişinin yaşama ihtimali olan bir süreyi ifade eder¹⁷¹. Bu süreler ise yapılan çalışmalar ile ortaya çıkan yaşam tablolarına göre belirlenmektedir. Bu tablolardan en yaygınları PMF 1931 Tablosu, CSO 1980 ve TRH 2010 tablolarıdır¹⁷². Ülkemizde uzun yıllardır tazminat hesabında 1931 yılında Fransa’da hazırlanmış, herhangi bir kadın erkek ayrımı içermeyen PMF tablosu kullanılmıştır¹⁷³. Bu konuda uzun bir süre Yargıtay’ın dairesleri arasında bir uygulama birliği sağlanmıştır¹⁷⁴. Yalnızca SGK tarafından hak sahiplerine bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerlerinin rücu talebiyle, kurumca açılan davalara bakan 10. Hukuk Dairesi tarafından TRH 2010 tablosu esas alınmıştır¹⁷⁵. CSO 1980 ise Amerika kökenli olup, bu tablo yalnızca bir süre SGK tarafından bağlanan gelirlerin peşin sermaye değerinin hesabında kullanılmıştır¹⁷⁶. CSO 1980 tablosu yargıda yerleşik bir kullanım alanı bulmamıştır¹⁷⁷. Bu nedenle çalışmamızda incelenmemiştir.

Population Masculine Et – Feminine tablosunun kullanılması, tablonun 1931 yılında hazırlanmış olması, günümüzde insan ömrünün kayda değer şekilde artmış olması ve tablonun cinsiyet ayırımına gitmeksizin hazırlanmış olması nedeniyle eleştirilmektedir¹⁷⁸. Hazırlandığı tarihten olsa gerek yaşam tabloları içerisinde en düşük bakiye ömür süreleri bu tablodadır.

Türkiye Kadın-Erkek Hayat Tablosu ise ülkemizin 1927-2000 yılları arasındaki nüfus sayım istatistiklerine göre hazırlanmış bir tablodur. Ancak bu tablonun esas aldığı veriler 1927 yılından başlamaktadır. Ülkemizde ise 1960’lı yıllara kadar önü alınamamış bulaşıcı hastalıklar yüzünden erken yaşta hayatını kaybeden çokça vatandaşımızın olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle bu verilerin de sağlıklı olmadığı ve gerçekçi verilere dayanmadığı yönünde eleştiriler mevcuttur. Bu eleştiriler TRH 2010 tablosunun erken yaş aralıklarında CSO 1980’den uzun bakiye ömür öngörmesine rağmen, ilerleyen yaşlarda CSO 1980’den daha kısa bakiye ömür öngörmesinden kaynaklanmaktadır¹⁷⁹. Ancak PMF 1931 tablosundaki bakiye ömürlerin TRH 2010’a göre çok daha düşük olması ve TRH 2010

¹⁶⁹ Oğuzman/Öz, s. 109.

¹⁷⁰ Kudat, s. 98.

¹⁷¹ Cebe, s. 223.

¹⁷² Tacın, Göz Önünde Bulundurulacak Hususlar, s. 135.

¹⁷³ Gökyayla, s. 177; Kudat, s. 100.

¹⁷⁴ Yargıtay 4. H.D. 11.06.2020 Tarih, 2020/974 E., 2020/1862 K. sayılı kararında; “Mahkemece, Dairemizin istikrar kazanmış kararları ve uygulama birliği dikkate alındığında PMF 1931 yaşam tablosundaki bakiye ömür ve diğer kıstaslar dikkate alınarak hesaplama yapılması gerekirken”, Yargıtay 17. H.D. 04.03.2020 Tarih, 2019/5574 E., 2020/2550 K. sayılı kararında; “Davacının muhtemel yaşam süresi belirlenirken Population Masculine Et – Feminine (PMF) yaşam tablosu esas alınmalıdır.”, Yargıtay 21. H.D. 03.03.2020 Tarih, 2019/5004 E., 2020/1394 K. sayılı kararında; “PMF yaşam tablosuna göre bakiye ömrü... belirlenerek tazminat hesaplanmalıdır.” şeklinde karar vermiştir. KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

¹⁷⁵ Yargıtay 10. H.D. 21.09.2020 Tarih, 2019/5184 E., 2020/4678 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

¹⁷⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.133.

¹⁷⁷ Yargıtay 17. H.D. 13.10.2020 Tarih, 2020/1256 E., 2020/5531 K., Yargıtay 17. H.D. 17.03.2014 Tarih, 2013/4284 E., 2014/3719 K., KBİBB, E.T.: 03.05.2021.

¹⁷⁸ Güleç Uçakhan, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplaması, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, 2017, s. 741.

¹⁷⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.133-134.

tablosunun ülkemize özgü verilerin esas alınarak hazırlanmış olması nedeniyle TRH 2010 tablosunun esas alınması gerektiğini belirtilen görüşler de mevcuttur¹⁸⁰.

Bu tabloların bir özelliği de uzun yıllardır tabloların farklı iki hesaplama yöntemi ile birlikte uygulanmış olmasıdır. PMF tablosu, progresif rant hesabında kullanılırken, TRH 2010 ve CSO 1980 tabloları devre başı ödemeli belirli süreli rant formülü ile yapılan hesaplamalarda kullanım alanı bulmuştur¹⁸¹. Bu nedenle bu tablolar genellikle hesap yöntemleri ile birlikte anılmaktadır. Ancak aşağıda açıklanacağı üzere Yargıtay'ın güncel içtihat değişiklikleri sonrasında artık bu durumun değişeceği görülmektedir.

Bahsedilen PMF 1931 ve TRH 2010 yaşam tablolarının birer örneği aşağıdadır.

Tablo 3. PMF 1931 Yaşam Tablosu¹⁸²

Bakiye Ortalama		Bakiye Ortalama		Bakiye Ortalama	
Yaş	Ömür	Yaş	Ömür	Yaş	Ömür
0	56,64	30	37,50	60	14,89
1	60,60	31	36,70	61	14,23
2	60,58	32	35,90	62	13,59
3	59,97	33	35,10	63	12,97
4	59,22	34	34,29	64	12,35
5	58,41	35	33,49	65	11,75
6	57,57	36	32,69	66	11,17
7	56,71	37	31,90	67	10,51
8	55,83	38	31,10	68	10,05
9	54,93	39	30,31	69	9,50
10	54,03	40	29,73	70	8,98
11	53,11	41	28,73	71	8,47
12	52,19	42	27,95	72	7,98
13	51,28	43	27,18	73	7,54
14	50,37	44	26,40	74	7,08
15	49,49	45	25,64	75	6,88
16	48,62	46	24,78	76	6,25
17	47,78	47	24,12	77	5,86
18	46,96	48	23,36	78	5,50
19	46,15	49	22,62	79	5,15
20	45,90	50	21,88	80	4,85
21	44,59	51	21,15	81	4,52
22	43,83	52	20,42	82	5,22
23	43,03	53	19,70	83	3,95
24	42,27	54	18,98	84	3,71
25	41,49	55	18,28	90	2,71
26	40,70	56	17,82	95	2,40
27	39,90	57	16,90	100	2,00
28	39,10	58	16,10	105	1,00
29	38,32	59	15,55		

¹⁸⁰ Kanık, Hikmet, Yargıtay Uygulamasında Bedensel Zararların Hesaplanması İlkeleri, Bedensel Zararlar Konusunda Yüksek Mahkeme Görüşleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2020, s. 183-184.

¹⁸¹ Öğütoğulları, s. 76-77.

¹⁸² Kudat, s. 173.

Tablo 4. TRH 2010 Yaşam Tablosu¹⁸³

Yaş	Erkek	Kadın	Yaş	Erkek	Kadın	Yaş	Erkek	Kadın
0	71,93	78,02	33	41,58	46,06	66	13,37	15,85
1	72,35	77,66	34	40,62	45,08	67	12,72	15,08
2	71,42	76,68	35	39,67	44,10	68	12,08	14,32
3	70,47	75,70	36	38,72	43,12	69	11,47	13,58
4	69,52	74,72	37	37,77	42,15	70	10,87	12,87
5	68,57	73,73	38	36,81	41,17	71	10,29	12,18
6	67,60	72,74	39	35,87	40,20	72	9,73	11,51
7	66,63	71,75	40	34,93	39,23	73	9,20	10,85
8	65,66	70,76	41	33,99	38,26	74	8,68	10,22
9	64,68	69,76	42	33,05	37,30	75	8,17	9,62
10	63,70	68,77	43	32,12	36,34	76	7,69	9,05
11	62,72	67,78	44	31,19	35,38	77	7,24	8,51
12	61,74	66,78	45	30,27	34,43	78	6,81	8,00
13	60,76	65,79	46	29,36	33,48	79	6,40	7,50
14	59,78	64,79	47	28,46	32,54	80	5,99	7,01
15	58,80	63,80	48	27,56	31,60	81	5,59	6,55
16	57,84	62,81	49	26,67	30,67	82	5,23	6,12
17	56,87	61,82	50	25,79	29,74	83	4,90	5,71
18	55,91	60,83	51	24,93	28,82	84	4,57	5,32
19	54,95	59,84	52	24,06	27,90	85	4,25	4,93
20	53,99	58,85	53	23,21	26,98	86	3,93	4,54
21	53,04	57,86	54	22,37	26,08	87	3,64	4,20
22	52,09	56,88	55	21,54	25,18	88	3,37	3,88
23	51,14	55,89	56	20,74	24,29	89	3,12	3,59
24	50,19	54,90	57	19,94	23,40	90	2,90	3,29
25	49,24	53,92	58	19,15	22,52	91	2,66	2,97
26	48,28	52,93	59	18,38	21,65	92	2,39	2,64
27	47,33	51,95	60	17,62	20,79	93	2,10	2,32
28	46,37	50,97	61	16,88	19,94	94	1,80	1,99
29	45,41	49,98	62	16,14	19,07	95	1,55	1,67
30	44,45	49,00	63	15,42	18,26	96	1,40	1,36
31	43,50	48,02	64	14,72	17,43	97	1,23	1,05
32	42,54	47,04	65	14,04	16,63			

Belirtildiği üzere tazminat hesaplarında Yargıtay Dairelerince, evvelce HGK tarafından verilmiş bir karar doğrultusunda, uzun süredir PMF 1931 tablosu esas alınmaktadır¹⁸⁴. Son dönemde ise bu hususta yeni gelişmeler yaşanmıştır.

01.06.2015 tarihinde yürürlüğü giren Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Ek:2 m. 3’de destekten yoksun kalma tazminatı hesaplamasında TRH tablosunun esas alınacağı belirtilmiştir. Bu nedenle Yargıtay 01.06.2015 tarihinden sonra gerçekleşen olaylarda sigorta şirketleri yönünden, TRH 2010 tablosuna göre hesaplama yapılması gerektiğini kabul etmiştir¹⁸⁵. Ancak yukarıda

¹⁸³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 662.

¹⁸⁴ Yargıtay HGK 21.03.1990 Tarih, 1989/4-586 E., 1990/199 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

¹⁸⁵ Özerdoğan, Kadri, Yargıtay Uygulamasında Bedensel Zararların Hesaplanması İlkeleri, Bedensel Zararlar Konusunda Yüksek Mahkeme Görüşleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2020, s. 191.

belirtildiği üzere AYM tarafından KTK m. 90'da Genel Şartlara yollama yapan ibarenin iptaline karar verilmiştir.

Bunun sonucunda bakiye ömür sürelerinin yeniden PMF tablosuna göre tespit edilmesi beklenirken, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 14.01.2021 tarihinde verdiği bir kararla içtihat değişikliğine gitmiştir. Kararda destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken gerçeğe en yakın verilerin kullanılması gerektiğinden bahsedilerek, PMF yaşam tablosu yerine, ülkemize ait mevcut güncel verileri içeren TRH 2010 tablosuna göre bakiye ömürlerin tespit edilmesinin gerektiği belirtilmiştir¹⁸⁶.

Yukarıda bahsedildiği üzere iş kazalarına bakan 21. Hukuk Dairesi kapatılmış ve bu işlere artık 10. Hukuk Dairesi bakmaya başlamıştır. 10. Hukuk Dairesi ise yukarıda belirtildiği üzere SGK rücu dosyalarında TRH tablosunu esas almaktadır. Dairelerin birleşmesinden sonra 10. Hukuk Dairesi bir süre daha 21. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihatları uyarınca PMF yaşam tablosu uygulamasına devam etmiştir¹⁸⁷. Ancak 17.04.2021 tarihinde vermiş olduğu bir kararla 10. Hukuk Dairesi de 17. Hukuk Dairesine benzer gerekçelerle bakiye ömür tespitlerinin TRH 2010 tablosuna göre yapılmasına oy çokluğu ile karar vermiş ve içtihat değişikliğine gitmiştir¹⁸⁸.

Destekten yoksun kalma tazminatı talebiyle açılan davaların büyük bir çoğunluğuna bakan 10 ve 17. Hukuk Dairelerinin her ikisinin de TRH 2010 tablosunun esas alınması yönünde içtihat değişikliğine gitmesi, TRH 2010 tablosundaki bakiye ömürlerin daha uzun olması nedeniyle tazminat miktarlarının önemli ölçüde artmasına sebebiyet verecektir¹⁸⁹.

Bu konuda yapılan bir çalışmada, hesaplamadaki diğer parametrelerin aynı kalması koşulu ile yalnızca PMF yerine TRH tablosunun esas alınmasının, tazminatı tutarının ortalama %30,5 artmasına sebebiyet vereceği sonucuna varılmıştır¹⁹⁰.

¹⁸⁶ “Destegin veya hak sahiplerinin bakiye ömürleri daha önceki yıllarda Fransa'dan alınan 1931 tarihli “PMF” cetvelleri ile saptanmakta ise de; Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Aktüarya Bilimleri Bölümü, BNB Danışmanlık, Marmara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi'nin çalışmalarıyla “TRH 2010” adı verilen “Ulusal Mortalite Tablosu” hazırlanmış olup, Sosyal Güvenlik Kurumu'nca da ilk peşin sermaye değerlerinin hesabında anılan tabloların uygulanmasına geçilmiştir. Gerçek zarar hesabı özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır. Bu durumda diğer kurumlar ile Yargıtay Daireleri arasında tazminat hesabında birliğin sağlanması açısından ve yine bu tablonun ülkemize özgü ve güncel verileri içermesi de göz önüne alındığında, Dairemizce de tazminat hesaplarında bakiye ömrün belirlenmesinde TRH 2010 tablosunun esas alınmasının güncellenen ülke gerçeklerine daha uygun olacağına karar verilmiştir” Yargıtay 17. H.D. 14.01.2021 Tarih, 2020/2598 E., 2021/34 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

¹⁸⁷ Yargıtay 10. H.D. 29.09.2020 Tarih, 2020/7571 E., 2020/5116 K., KBİBB, E.T.: 17.04.2021.

¹⁸⁸ “Gerçek zarar hesabı özü itibarıyla varsayımlara dayalı bir hesap olup, gerçeğe en yakın verilerin kullanılması esastır... ülkemize özgü ve güncel verileri içeren, “TRH 2010” tablosunun iş kazası ve meslek hastalığından kaynaklı maddi tazminat davalarında da bakiye ömrün belirlenmesinde nazara alınması gerektiği açıktır.” Yargıtay 10. H.D. 23.02.2021 Tarih, 2020/9717 E., 2021/2003 K., karararama.yargitay.gov.tr, E.T.: 01.05.2021

¹⁸⁹ Kayıhan, Şaban/Selanik, Atakan A., Karar İncelemesi – Sigorta Tazminat Hesaplaması – TRH Hesap Tablosu Kullanılması – Teknik Faiz İşletilmesi Hususu, 01.04.2021 Tarih, parag. 31, <https://blog.lexpera.com.tr/karar-incelemesi-sigorta-tazminat-hesaplamasi-trh-hesap-tablosu-kullanilmasi-teknik-faiz-isletilmesi-hususu/>, E.T.: 01.05.2021

¹⁹⁰ Öğütoğulları, s. 77-78.

Gerçekten de PMF ve TRH tablolarında öngörülen bakiye ömürler 25, 30, 35 ve 40 yaşları esas alınarak aşağıdaki şekilde karşılaştırıldığında, TRH tablosundaki bakiye ömür süresinin erkeklerde yaklaşık %19, kadınlarda ise %30 daha uzun olduğu görülmektedir.

Tablo 5. PMF 1931 ve TRH 2010 Yaşam Tablolarının Karşılaştırması

Yaş	PMF	TRH-Erkek	Fark	TRH-Kadın	Fark
25	41,49	49,24	1,19	53,92	1,30
30	37,50	44,45	1,19	49,00	1,31
35	33,49	39,67	1,18	44,10	1,32
40	29,73	34,93	1,17	39,23	1,32

Sonuç olarak Yargıtay 10 ve 17. Hukuk Dairelerinin her ikisinin de içtihat değişikliğine gitmesi nedeniyle artık tazminat hesabında bakiye ömürler TRH 2010 tablosuna göre belirlenecektir.

Bakiye ömürlerin tespiti ile ilgili bir tartışma da bu tespitin hangi tarihe göre yapılacağıdır. Bir diğer deyişle bakiye ömürlerin olay tarihi itibariyle mi yoksa hesap tarihi itibariyle mi belirleneceği tartışma konusu olmuştur.

Bir kısım uygulayıcıların özellikle aşağıda bahsedeceğimiz aktüeryal hesap yöntemini benimseyenlerin, bakiye ömür verilerini hesap tarihi itibariyle belirledikleri görülmektedir¹⁹¹. Bu tür bir yöntem ilk bakışta mantıklı görülmektedir. Zira hak sahipleri olay tarihi ve hesap tarihi arasındaki dönem yaşamaya devam etmişlerdir. Gerçek varken de varsayıma gidilmez, bu doğrultuda hesap tarihine göre bakiye ömürlerin belirlenmesinde bir sakınca yok gibi görülmektedir. Ancak bu hesap yöntemini benimseyenler çoğu zaman hesap tarihine kadar yaşanan süreyi dikkate almadan bakiye ömürleri belirlemektedir. Bu nedenle de bakiye ömür süreleri olması gerekenden düşük çıkmaktadır. Halbuki rapor tarihi itibariyle bakiye ömür belirlenecekse, sadece işleyecek dönem için belirlenmelidir¹⁹². Bakiye ömürlerin tespitinde hesap tarihi esas alındığında, ölen desteğin bakiye ömrü de sanki destek hesap tarihine kadar yaşamaya devam etmiş gibi belirlenmektedir. Bu yöntem nedeniyle, yukarıda belirttiğimiz gibi, bakiye ömür sürelerinin olması gerekenden daha az çıktığı yönünde eleştiriler mevcuttur¹⁹³.

Yargıtay uygulamasında ise bakiye ömürler olay tarihine göre belirlenmektedir¹⁹⁴. Kanımızca da bu uygulama doğrudur. Zira zarar olay tarihi itibariyle meydana gelmiştir. Zararın başlangıcının olay tarihi olması ilkesi gereğince, zarar görenlerin bakiye ömürleri de olay tarihi itibariyle belirlenmelidir¹⁹⁵.

2.4. Tazminat Hesaplama Yöntemleri

Hukukumuzda son yıllarda uygulama alanı bulmuş iki ana hesaplama yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki progresif rant hesabı, ikincisi ise devre başı ödemeli belirli süreli rant formülüdür¹⁹⁶. Geçmişte ise ortalama kazanç ve sabit rant yöntemi olarak

¹⁹¹ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 4; Ögütoğulları, s. 73.

¹⁹² Ögütoğulları, s. 73.

¹⁹³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 136-137.

¹⁹⁴ Yargıtay 17. H.D. 13.05.2019 Tarih, 2018/6455 E., 2019/3643 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021

¹⁹⁵ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 136.

¹⁹⁶ Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat Davalarında Güncel Sorunlar, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2019, s. 157.

adlandırılan bir yöntem daha uygulama alanı bulmuştur. Ancak bu yöntem uzun yıllardır kullanılmamaktadır¹⁹⁷.

Belirtildiği üzere tazminat hesabındaki ana ilkelerden biri gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesidir. Bu doğrultuda olay tarihi ile hesap tarihi arasındaki döneme bilinen dönem veya işlemiş dönem denmektedir. Her iki yöntemde de gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesi gereğince bilinen dönem kazançları aynı şekilde hesaplanmaktadır¹⁹⁸.

İşlemiş dönem kazançları, eğer gerçek biliniyor ise desteğin olay tarihinden hesap tarihine kadar elde edeceği gerçek kazançlarının toplanması suretiyle hesaplanmaktadır. Eğer gerçek kazanç bilinmiyor ise yukarıda bahsettiğimiz şekilde desteğin olay tarihindeki kazancı, olay tarihindeki asgari ücrete oranlanır ve bu oran hesap tarihine kadar bilinen asgari ücretlere uygulanmak suretiyle her asgari ücret dönemi için ücret tespit edilir¹⁹⁹.

Her iki hesap yönteminde de bu şekilde hesaplama yapıldığından, hesap yöntemleri bu konuda ayrılmamaktadır. Progresif rant hesabı ve devre başı ödemeli belirli süreli rant formülünün ayrıştığı yer; rapor tarihi ile bakiye ömür sonu arasındaki, işleyecek dönem olarak adlandırılan dönemin nasıl hesaplanacağıdır²⁰⁰.

2.4.1. Progresif Rant Hesabı

Destekten yoksun kalma tazminatının hesaplama yöntemi olarak uzun yıllardır yargıda kullanılan yöntem progresif rant hesabı metodudur. Bu konuda uzun yıllardır oluşmuş bir uygulama birliği vardır²⁰¹.

Bu yöntemde her yıl desteğin kazancının %10 artacağı öngörülmekte ancak bu kazanç peşin olarak hak sahiplerine ödeneceği için yine her yıl için %10 iskonto uygulanmaktadır²⁰². Artış ve iskonto oranlarının aynı olması sebebiyle de esasen her yıl için aynı sonuca ulaşılmaktadır. Örnek vermek gerekirse, desteğin kazancı (X), bakiye ömrünün ise (N) yıl olduğu kabul edildiğinde;

$$1.Yıl = X * 1,1 / 1,1 = X$$

$$2.Yıl = X * 1,1 * 1,1 / 1,1 / 1,1 = X$$

$$3.Yıl = X * 1,1 * 1,1 * 1,1 / 1,1 / 1,1 / 1,1 = X$$

...

$$N.Yıl = X * 1,1^N / 1,1^N = X \quad \text{şeklinde her yıl için aynı}$$

kazanç miktarına ulaşılmaktadır.

Bu da aslında desteğin toplam kazancının (N * X) formülü ile hesaplanabileceği anlamına gelmektedir²⁰³. Ancak uygulamada Yargıtay hesaplamanın denetime elverişli olması

¹⁹⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 249.

¹⁹⁸ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 41-51.

¹⁹⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 265; Öğütoğulları, s. 122.

²⁰⁰ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 265.

²⁰¹ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 158.

²⁰² Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, s. 47.

²⁰³ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 158.

gerektiğini belirttiğinden, bilirkişilerce her yıl için ayrı ayrı kazanç hesaplanarak tablolarda gösterilmektedir²⁰⁴.

Bahsettiğimiz üzere %10 artırım ve %10 indirim katsayılarını esas alan progresif rant yöntemi istikrarlı olarak tazminat hesabı yapılan tüm Yargıtay Daireleri tarafından kabul görmektedir²⁰⁵.

Yalnızca, SGK tarafından iş kazası nedeniyle bağlanan gelirlerin sorumlulardan rücu talebiyle açılan davalarda, aynı yöntem uygulansa da Yargıtay 10. Hukuk Dairesi artırım ve iskonto katsayılarının %5 olması gerektiğini kararlarında belirtmektedir²⁰⁶.

Halbuki iskonto ve artırım katsayıları aynı kaldıktan sonra katsayıların bir önemi bulunmamaktadır. Zira $(X = X * 1,1 / 1,1 = X * 1,05 / 1,05)$ hiçbir şekilde sonuç değişmemekte ve bu husus hesaplamaya etki etmemektedir. Bu hususun hesaplamaya etkili olmadığı Yargıtay'ın bu yöndeki kararlarında da belirtilmekte ve bu husus bozma konusu yapılmamaktadır²⁰⁷. Bu nedenle 10. Hukuk Dairesi'nin artırım ve iskonto oranlarına ilişkin ayrık uygulamasına tarafımızca anlam verilememiştir.

2.4.2. Devre Başı Ödemeli Belirli Süreli Rant Formülü

Bu yönetime uygulamada aktüeryal yöntem de denilmektedir. Belirtildiği üzere yargıda uzun yıllardır istikrarlı olarak progresif rant hesabı kullanılmıştır. Ancak sigorta şirketleri, hak sahiplerinin başvurusu üzerine yaptıkları ödemelerde aktüeryal yöntem ile hesaplanan tutarları ödemişlerdir. Bu nedenle yapılan ödemeler hep eksik kalmış ve hak sahipleri tarafından ayrıca dava açmak durumunda kalmıştır²⁰⁸.

01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMSS Genel Şartları Ek: 2 m. 9'de sigorta şirketleri yönünden tazminat hesaplanırken devre başı ödemeli belirli süreli rant formülünün esas alınacağı belirtilmiştir. Yine Ek:2 m. 4'de iskonto oranı %1,8 teknik faiz olarak belirlenmiştir. Bu hesaplama yöntemi zarar görenin değil sigorta şirketlerinin çıkarlarına uygundur. Bu yöntemin benimsenmesi tazminat miktarlarında azalmaya sebebiyet vermektedir²⁰⁹. Uzun süredir sigorta şirketlerinin uygulanmasını talep ettiği devre başı ödemeli belirli süreli rant formülü yöntemi bu şekilde hukukumuzda girmiştir²¹⁰.

Anayasa Mahkemesi tarafından KTK'nun ZMSS Genel Şartlarına atıf yapan maddesinin iptal edilmesi sonrasında, devre başı ödemeli belirli süreli rant formülünün uygulanmasını gerektirir bir yasal dayanak kalmadığından, başka bir yasal değişiklik yapılmadığı sürece, eskiden olduğu gibi yalnızca progresif rant metodunun uygulama alanı bulacağı öngörülmektedir²¹¹.

²⁰⁴ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 44.

²⁰⁵ Yargıtay 17. H.D. 26.11.2018 Tarih, 2016/384 E., 2018/11223 K., Yargıtay 21. H.D. 20.01.2014 Tarih, 2013/14504 E., 2014/648 K., Yargıtay 4. H.D. 28.02.2000 Tarih, 1999/11027 E., 2000/1749 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

²⁰⁶ Yargıtay 10. H.D. 03.04.2014 Tarih, 2013/14785 E., 2014/7744 K., KBİBB, E.T.: 03.02.2021.

²⁰⁷ Yargıtay 10. H.D. 30.10.2017 Tarih, 2015/21088 E., 2017/7389 K., KBİBB, E.T.: 03.02.2021.

²⁰⁸ Öğütoğulları, s. 80-81.

²⁰⁹ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 160.

²¹⁰ Keser, Güncel Gelişmeler, s. 3.

²¹¹ Keser, Güncel Gelişmeler, s. 18.

Progresif rant yönteminde, yukarıda anlatıldığı üzere, desteğin yaşamı boyunca elde edeceği kazancı, desteğin olası bakiye ömrünün sonuna kadar kesin olarak yaşayacağı şekilde basitçe $(N * X)$ formülü ile hesaplanmaktadır²¹².

Aktüeryal yöntemde ise desteğin, olası bakiye ömrü belirlendikten sonra, her geçen yıl desteğin yaşama olasılığının düşeceği kabul edilerek, ilerleyen her yıl için belirli bir oranda iskonto yapılarak hesaplama yapılmaktadır²¹³. Bu yapılan iskontoya ise teknik faiz denilmektedir. Teknik faiz arttıkça hesaplanan tazminat azalmaktadır²¹⁴.

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarında öngörölmüş teknik faiz %1,8'dir. Progresif rant yönteminde ise gerçekte hiç iskonto yapılmadığından progresif rant yönteminde teknik faizin %0 olduğu söylenebilir²¹⁵.

Aktüeryal hesaplama formülü; $(N_x - N_{(x+n)}) / D_x$ şeklindedir²¹⁶. N_x rapor tarihindeki yaşı, $N_{(x+n)}$ zarar süresi, D_x ise rapor tarihindeki yaşına göre iskonto katsayısını ifade eder²¹⁷. Örneğin bugün 35 yaşında olan bir kişinin 35 sene boyunca yani 70 yaşına kadar alacağı tazminat; $(N_{35} - N_{70}) / D_{35} * \text{desteğin kazancı} * \text{destek payı} = \text{tazminat tutarı}$ şeklinde hesaplanmaktadır.

Bu hesaplama yönteminde kullanılması için hazırlanmış teknik faizli hayat tabloları mevcuttur. Bu tablolardaki hazır sayılara komütasyon fonksiyonları denilmektedir. Hesaplama yapılırken kolaylık olması açısından, bu hayat tablolarında belirtilen komütasyon fonksiyonları adı verilen veriler üzerinden sonuca gidilmektedir²¹⁸. Örnek olarak D46 görülen yere D_x sütununda 46 yaşın karşılığındaki sayı yazılır. Tablolarda belirtilen;

x : yaş

l_x : x yaşında yaşayanların sayısı

d_x : x yaşında ölenlerin sayısı

q_x : x yaşındakilerin 1 yıl içinde ölme olasılığı

p_x : x yaşındaki bir kişinin en az 1 yıl yaşama olasılığı

e_x : x yaşında bir kişinin beklenen yaşam süresi

D_x : x yaşında bir kişiye yapılan 1'er birimlik ödemenin iskonto edilmiş değeri

N_x : x yaşında bir kişiye beklenen yaşam süresi boyunca yapılacak 1'er birimlik iskonto edilmiş değerlerin toplamını yani $(D_x + D_{x+1} + D_{x+2} + \dots + D_{e_x-1})$ ifade eder²¹⁹. Söz konusu komütasyon fonksiyonlarını gösterir %1,8 teknik faize göre TRH kadın ve erkek olarak ayrı ayrı hazırlanmış hayat tabloları aşağıda sunulmuştur.

²¹² Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 12.

²¹³ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 13.

²¹⁴ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 10.

²¹⁵ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 13.

²¹⁶ Kudat, s. 151.

²¹⁷ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 159.

²¹⁸ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 159.

²¹⁹ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 23.

Tablo 6. TRH 2010 Kadın Tablosu (Teknik Faiz %1,8)²²⁰

YAŞ	q _x	p _x	l _x	d _x	e _x	D _x	N _x
0	0,008161	0,991839	100.000,00	816,11	78,02	100.000,00	4.208.955,35
1	0,000278	0,999722	99.183,89	27,57	77,66	97.430,15	4.108.955,35
2	0,000235	0,999765	99.156,31	23,32	76,68	95.680,80	4.011.525,20
3	0,000202	0,999798	99.132,99	20,07	75,70	93.966,89	3.915.844,40
4	0,000187	0,999813	99.112,92	18,50	74,72	92.286,71	3.821.877,51
5	0,000143	0,999857	99.094,41	14,17	73,73	90.637,99	3.729.590,80
6	0,000116	0,999884	99.080,25	11,53	72,74	89.022,63	3.638.952,81
7	0,000100	0,999900	99.068,72	9,89	71,75	87.438,38	3.549.930,18
8	0,000093	0,999907	99.058,82	9,26	70,76	85.883,74	3.462.491,80
9	0,000097	0,999903	99.049,57	9,62	69,76	84.357,28	3.376.608,06
10	0,000094	0,999906	99.039,95	9,31	68,77	82.857,65	3.292.250,78
11	0,000084	0,999916	99.030,64	8,34	67,78	81.384,94	3.209.393,12
12	0,000084	0,999916	99.022,30	8,37	66,78	79.939,18	3.128.008,19
13	0,000095	0,999905	99.013,94	9,39	65,79	78.519,08	3.048.069,01
14	0,000115	0,999885	99.004,55	11,41	64,79	77.123,42	2.969.549,92
15	0,000135	0,999865	98.993,13	13,37	63,80	75.751,00	2.892.426,51
16	0,000148	0,999852	98.979,76	14,66	62,81	74.401,54	2.816.675,51
17	0,000162	0,999838	98.965,11	16,05	61,82	73.075,18	2.742.273,96
18	0,000177	0,999823	98.949,06	17,54	60,83	71.771,44	2.669.198,78
19	0,000193	0,999807	98.931,51	19,14	59,84	70.489,89	2.597.427,34
20	0,000210	0,999790	98.912,37	20,76	58,85	69.230,11	2.526.937,45
21	0,000226	0,999774	98.891,62	22,31	57,86	67.991,74	2.457.707,33
22	0,000241	0,999759	98.869,30	23,83	56,88	66.774,45	2.389.715,59
23	0,000256	0,999744	98.845,48	25,30	55,89	65.577,96	2.322.941,14
24	0,000271	0,999729	98.820,18	26,73	54,90	64.401,94	2.257.363,18
25	0,000282	0,999718	98.793,45	27,90	53,92	63.246,09	2.192.961,23
26	0,000295	0,999705	98.765,55	29,09	52,93	62.110,25	2.129.715,14
27	0,000311	0,999689	98.736,46	30,68	51,95	60.994,06	2.067.604,89
28	0,000331	0,999669	98.705,77	32,69	50,97	59.896,96	2.006.610,83
29	0,000356	0,999644	98.673,09	35,09	49,98	58.818,39	1.946.713,88
30	0,000372	0,999628	98.638,00	36,67	49,00	57.757,84	1.887.895,48
31	0,000385	0,999615	98.601,33	37,98	48,02	56.715,49	1.830.137,65
32	0,000411	0,999589	98.563,35	40,53	47,04	55.691,20	1.773.422,16
33	0,000450	0,999550	98.522,82	44,32	46,06	54.683,99	1.717.730,96
34	0,000501	0,999499	98.478,50	49,35	45,08	53.692,91	1.663.046,98
35	0,000536	0,999464	98.429,15	52,71	44,10	52.717,10	1.609.354,06
36	0,000562	0,999438	98.376,44	55,25	43,12	51.757,24	1.556.636,96
37	0,000613	0,999387	98.321,19	60,29	42,15	50.813,53	1.504.879,73
38	0,000690	0,999310	98.260,91	67,83	41,17	49.884,45	1.454.066,20
39	0,000793	0,999207	98.193,08	77,88	40,20	48.968,58	1.404.181,75
40	0,000860	0,999140	98.115,19	84,41	39,23	48.064,58	1.355.213,16
41	0,000911	0,999089	98.030,78	89,27	38,26	47.174,09	1.307.148,58
42	0,001015	0,998985	97.941,51	99,41	37,30	46.297,77	1.259.974,49
43	0,001174	0,998826	97.842,10	114,83	36,34	45.432,99	1.213.676,72
44	0,001387	0,998613	97.727,27	135,54	35,38	44.577,28	1.168.243,73
45	0,001574	0,998426	97.591,73	153,57	34,43	43.728,34	1.123.666,45
46	0,001725	0,998275	97.438,16	168,07	33,48	42.887,55	1.079.938,11
47	0,001918	0,998082	97.270,09	186,60	32,54	42.056,56	1.037.050,55
48	0,002154	0,997846	97.083,49	209,13	31,60	41.233,67	994.993,99
49	0,002433	0,997567	96.874,36	235,68	30,67	40.417,34	953.760,32

²²⁰ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 288-289.

Tablo 6'nın devamıdır

YAŞ	q _x	p _x	l _x	d _x	e _x	D _x	N _x
50	0,002650	0,997350	96.638,68	256,06	29,74	39.606,10	913.342,98
51	0,002840	0,997160	96.382,62	273,75	28,82	38.802,71	873.736,88
52	0,003129	0,996871	96.108,87	300,72	27,90	38.008,35	834.934,17
53	0,003517	0,996483	95.808,16	336,94	26,98	37.219,48	796.925,82
54	0,004006	0,995994	95.471,21	382,44	26,08	36.432,79	759.706,34
55	0,004401	0,995599	95.088,77	418,45	25,18	35.645,23	723.273,55
56	0,004735	0,995265	94.670,32	448,28	24,29	34.860,87	687.628,32
57	0,005225	0,994775	94.222,04	492,34	23,40	34.082,32	652.767,45
58	0,005875	0,994125	93.729,70	550,63	22,52	33.304,74	618.685,13
59	0,006688	0,993312	93.179,07	623,14	21,65	32.523,66	585.380,38
60	0,007251	0,992749	92.555,94	671,16	20,79	31.734,94	552.856,72
61	0,007724	0,992276	91.884,78	709,70	19,94	30.947,75	521.121,78
62	0,008609	0,991391	91.175,08	784,97	19,09	30.165,74	490.174,03
63	0,009923	0,990077	90.390,11	896,96	18,26	29.377,23	460.008,29
64	0,011685	0,988315	89.493,14	1.045,69	17,43	28.571,43	430.631,06
65	0,013220	0,986780	88.447,45	1.169,28	16,63	27.738,29	402.059,63
66	0,014533	0,985467	87.278,18	1.268,37	15,85	26.887,62	374.321,34
67	0,016337	0,983663	86.009,80	1.405,18	15,08	26.028,36	347.433,72
68	0,018672	0,981328	84.604,62	1.579,70	14,32	25.150,42	321.405,36
69	0,021583	0,978417	83.024,92	1.791,93	13,58	24.244,42	296.254,94
70	0,024463	0,975537	81.232,99	1.987,24	12,87	23.301,72	272.010,52
71	0,027224	0,972776	79.245,75	2.157,41	12,18	22.329,74	248.708,80
72	0,030523	0,969477	77.088,34	2.352,96	11,51	21.337,75	226.379,06
73	0,034440	0,965560	74.735,38	2.573,88	10,85	20.320,69	205.041,31
74	0,039082	0,960918	72.161,50	2.820,20	10,22	19.273,92	184.720,62
75	0,044930	0,955070	69.341,30	3.115,50	9,62	18.193,18	165.446,70
76	0,051247	0,948753	66.225,81	3.393,88	9,05	17.068,53	147.253,52
77	0,057276	0,942724	62.831,93	3.598,77	8,51	15.907,48	130.184,99
78	0,062975	0,937025	59.233,16	3.730,18	8,00	14.731,20	114.277,51
79	0,068250	0,931750	55.502,98	3.788,10	7,50	13.559,44	99.546,30
80	0,075940	0,924060	51.714,88	3.927,21	7,01	12.410,61	85.986,86
81	0,086117	0,913883	47.787,67	4.115,31	6,55	11.265,38	73.576,25
82	0,095750	0,904250	43.672,36	4.181,63	6,12	10.113,21	62.310,87
83	0,104485	0,895515	39.490,73	4.126,17	5,71	8.983,17	52.197,66
84	0,111664	0,888336	35.364,56	3.948,94	5,32	7.902,33	43.214,49
85	0,122720	0,877280	31.415,62	3.855,31	4,93	6.895,80	35.312,16
86	0,139435	0,860565	27.560,31	3.842,87	4,54	5.942,58	28.416,37
87	0,156215	0,843785	23.717,43	3.705,02	4,20	5.023,55	22.473,78
88	0,171981	0,828019	20.012,42	3.441,75	3,88	4.163,85	17.450,23
89	0,184245	0,815755	16.570,67	3.053,07	3,59	3.386,79	13.286,38
90	0,196392	0,803608	13.517,60	2.654,75	3,29	2.713,94	9.899,60
91	0,215417	0,784583	10.862,85	2.340,04	2,97	2.142,38	7.185,66
92	0,239333	0,760667	8.522,81	2.039,79	2,64	1.651,15	5.043,28
93	0,270550	0,729450	6.483,02	1.753,98	2,32	1.233,77	3.392,13
94	0,313514	0,686486	4.729,04	1.482,62	1,99	884,06	2.158,36
95	0,370141	0,629859	3.246,42	1.201,63	1,67	596,16	1.274,30
96	0,445527	0,554473	2.044,79	911,01	1,36	368,86	678,14
97	0,559928	0,440072	1.133,78	634,83	1,05	200,91	309,28
98	0,747798	0,252202	498,95	373,11	0,75	86,85	108,37
99	1,000000	0,000000	125,84	125,84	0,50	21,52	21,52

Tablo 7. TRH 2010 Erkek Tablosu (Teknik Faiz %1,8)²²¹

YAŞ	q _x	p _x	l _x	d _x	e _x	D _x	N _x
0	0,019533	0,980467	100.000,00	1.953,31	71,93	100.000,00	4.005.345,22
1	0,000888	0,999112	98.046,69	87,08	72,35	96.313,06	3.905.345,22
2	0,000776	0,999224	97.959,61	76,03	71,42	94.526,05	3.809.032,17
3	0,000686	0,999314	97.883,58	67,17	70,47	92.782,59	3.714.506,13
4	0,000642	0,999358	97.816,41	62,84	69,52	91.079,49	3.621.723,53
5	0,000552	0,999448	97.753,58	54,00	68,57	89.411,58	3.530.644,04
6	0,000430	0,999570	97.699,57	42,00	67,60	87.782,10	3.441.232,46
7	0,000355	0,999645	97.657,57	34,64	66,63	86.192,89	3.353.450,36
8	0,000327	0,999673	97.622,92	31,92	65,66	84.638,81	3.267.257,46
9	0,000347	0,999653	97.591,00	33,84	64,68	83.115,07	3.182.618,65
10	0,000335	0,999665	97.557,16	32,66	63,70	81.617,14	3.099.503,58
11	0,000291	0,999709	97.524,50	28,40	62,72	80.147,17	3.017.886,44
12	0,000295	0,999705	97.496,10	28,77	61,74	78.707,10	2.937.739,27
13	0,000347	0,999653	97.467,33	33,78	60,76	77.292,61	2.859.032,17
14	0,000446	0,999554	97.433,56	43,43	59,78	75.899,63	2.781.739,57
15	0,000551	0,999449	97.390,13	53,71	58,80	74.524,36	2.705.839,93
16	0,000626	0,999374	97.336,42	60,90	57,84	73.166,27	2.631.315,57
17	0,000690	0,999310	97.275,52	67,14	56,87	71.827,60	2.558.149,30
18	0,000745	0,999255	97.208,38	72,42	55,91	70.508,86	2.486.321,70
19	0,000790	0,999210	97.135,96	76,76	54,95	69.210,54	2.415.812,84
20	0,000858	0,999142	97.059,20	83,24	53,99	67.933,06	2.346.602,30
21	0,000932	0,999068	96.975,96	90,37	53,04	66.674,65	2.278.669,24
22	0,000973	0,999027	96.885,60	94,26	52,09	65.434,70	2.211.994,59
23	0,000981	0,999019	96.791,34	94,91	51,14	64.215,17	2.146.559,89
24	0,000955	0,999045	96.696,43	92,33	50,19	63.017,88	2.082.344,72
25	0,000919	0,999081	96.604,09	88,75	49,24	61.844,50	2.019.326,85
26	0,000905	0,999095	96.515,35	87,31	48,28	60.695,17	1.957.482,35
27	0,000906	0,999094	96.428,03	87,40	47,33	59.568,04	1.896.787,18
28	0,000924	0,999076	96.340,63	89,00	46,37	58.461,73	1.837.219,14
29	0,000957	0,999043	96.251,64	92,11	45,41	57.374,98	1.778.757,40
30	0,000973	0,999027	96.159,52	93,56	44,45	56.306,55	1.721.382,42
31	0,000978	0,999022	96.065,96	94,00	43,50	55.257,14	1.665.075,87
32	0,001010	0,998990	95.971,97	96,93	42,54	54.226,99	1.609.818,73
33	0,001068	0,998932	95.875,03	102,38	41,58	53.214,36	1.555.591,73
34	0,001152	0,998848	95.772,66	110,32	40,62	52.217,62	1.502.377,37
35	0,001202	0,998798	95.662,34	115,02	39,67	51.235,24	1.450.159,75
36	0,001236	0,998764	95.547,31	118,05	38,72	50.268,79	1.398.924,51
37	0,001320	0,998680	95.429,26	125,95	37,77	49.318,94	1.348.655,72
38	0,001456	0,998544	95.303,31	138,72	36,81	48.382,96	1.299.336,78
39	0,001643	0,998357	95.164,59	156,37	35,87	47.458,28	1.250.953,82
40	0,001769	0,998231	95.008,22	168,05	34,93	46.542,54	1.203.495,53
41	0,001861	0,998139	94.840,17	176,49	33,99	45.638,72	1.156.952,99
42	0,002048	0,997952	94.663,67	193,87	33,05	44.748,31	1.111.314,28
43	0,002331	0,997669	94.469,81	220,18	32,12	43.867,07	1.066.565,96
44	0,002710	0,997290	94.249,63	255,42	31,19	42.990,99	1.022.698,90
45	0,003020	0,996980	93.994,21	283,87	30,27	42.116,39	979.707,91
46	0,003269	0,996731	93.710,34	306,36	29,36	41.246,75	937.591,53
47	0,003630	0,996370	93.403,98	339,04	28,46	40.384,97	896.344,78
48	0,004104	0,995896	93.064,94	381,93	27,56	39.526,90	855.959,80
49	0,004693	0,995307	92.683,01	435,00	26,67	38.668,65	816.432,90

²²¹ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 290-291.

Tablo 7'nin devamıdır

YAŞ	q _x	p _x	l _x	d _x	e _x	D _x	N _x
50	0,005159	0,994841	92.248,01	475,94	25,79	37806,64	777.764,25
51	0,005558	0,994442	91.772,07	510,08	24,93	36946,55	739.957,61
52	0,006163	0,993837	91.261,98	562,44	24,06	36091,54	703.011,06
53	0,006979	0,993021	90.699,55	633,00	23,21	35234,89	666.919,52
54	0,008014	0,991986	90.066,55	721,77	22,37	34370,32	631.684,63
55	0,008968	0,991032	89.344,78	801,27	21,54	33492,02	597.314,32
56	0,009810	0,990190	88.543,51	868,63	20,74	32604,77	563.822,29
57	0,010834	0,989166	87.674,87	949,90	19,94	31714,06	531.217,52
58	0,012050	0,987950	86.724,97	1.045,07	19,15	30815,77	499.503,47
59	0,013470	0,986530	85.679,90	1.154,15	18,38	29906,12	468.687,70
60	0,014781	0,985219	84.525,75	1.249,42	17,62	28981,60	438.781,58
61	0,016036	0,983964	83.276,33	1.335,41	16,88	28048,34	409.799,98
62	0,017600	0,982400	81.940,92	1.442,13	16,14	27110,57	381.751,64
63	0,019498	0,980502	80.498,79	1.569,56	15,42	26162,51	354.641,07
64	0,021763	0,978237	78.929,24	1.717,70	14,72	25198,82	328.478,57
65	0,024068	0,975932	77.211,54	1.858,30	14,04	24214,56	303.279,75
66	0,026344	0,973656	75.353,23	1.985,10	13,37	23213,92	279.065,19
67	0,028939	0,971061	73.368,13	2.123,20	12,72	22202,73	255.851,27
68	0,031899	0,968101	71.244,93	2.272,62	12,08	21178,98	233.648,54
69	0,035280	0,964720	68.972,31	2.433,34	11,47	20140,86	212.469,56
70	0,039232	0,960768	66.538,97	2.610,44	10,87	19086,73	192.328,69
71	0,043486	0,956514	63.928,53	2.779,99	10,29	18013,68	173.241,96
72	0,047834	0,952166	61.148,54	2.925,00	9,73	16925,68	155.228,28
73	0,052306	0,947694	58.223,54	3.045,44	9,20	15831,09	138.302,60
74	0,056931	0,943069	55.178,10	3.141,34	8,68	14737,75	122.471,51
75	0,063283	0,936717	52.036,76	3.293,05	8,17	13652,96	107.733,76
76	0,071007	0,928993	48.743,71	3.461,13	7,69	12562,83	94.080,80
77	0,078297	0,921703	45.282,58	3.545,49	7,24	11464,42	81.517,97
78	0,084963	0,915037	41.737,09	3.546,13	6,81	10379,96	70.053,55
79	0,090677	0,909323	38.190,96	3.463,05	6,40	9330,10	59.673,59
80	0,099237	0,900763	34.727,91	3.446,30	5,99	8334,06	50.343,49
81	0,111418	0,888582	31.281,61	3.485,35	5,59	7374,27	42.009,44
82	0,123215	0,876785	27.796,27	3.424,93	5,23	6436,78	34.635,17
83	0,133970	0,866030	24.371,34	3.265,03	4,90	5543,88	28.198,39
84	0,142406	0,857594	21.106,31	3.005,67	4,57	4716,27	22.654,51
85	0,153331	0,846669	18.100,64	2.775,38	4,25	3973,13	17.938,23
86	0,170400	0,829600	15.325,25	2.611,42	3,93	3304,45	13.965,10
87	0,189071	0,810929	12.713,84	2.403,82	3,64	2692,90	10.660,66
88	0,208788	0,791212	10.310,01	2.152,61	3,37	2145,13	7.967,76
89	0,227740	0,772260	8.157,41	1.857,76	3,12	1667,25	5.822,62
90	0,241418	0,758582	6.299,64	1.520,85	2,90	1264,78	4.155,38
91	0,253833	0,746167	4.778,79	1.213,02	2,66	942,48	2.890,59
92	0,271552	0,728448	3.565,78	968,29	2,39	690,81	1.948,12
93	0,302863	0,697137	2.597,48	786,68	2,10	494,32	1.257,31
94	0,368996	0,631004	1.810,80	668,18	1,80	338,52	762,99
95	0,444244	0,555756	1.142,62	507,6	1,55	209,83	424,47
96	0,480228	0,519772	635,02	304,95	1,40	114,55	214,64
97	0,501158	0,498842	330,06	165,41	1,23	58,49	100,09
98	0,540448	0,459552	164,65	88,98	0,96	28,66	41,61
99	1,000000	0,000000	75,67	75,67	0,50	12,94	12,94

Belirtildiği üzere progresif rant yönteminde işleyecek dönem yönünden aslında bir iskonto söz konusu değildir. Aktüeryal yöntemde ise her yıl için uygulanan gerçek bir iskonto oranı mevcuttur. Progresif rant yöntemi uygulamada uzun yıllardır PMF bakiye ömür tablosu ile birlikte kullanılmışken, aktüeryal yöntem bakiye ömürlerin çok daha uzun olduğu TRH 2010 tablosunu kullanmıştır. Buna rağmen aktüeryal yöntemde gerçek bir iskonto söz konusu olduğundan hesaplanan tazminatlar daha düşük çıkmaktadır. Bu nedenledir ki sigorta şirketleri aktüeryal yöntemin kullanılmasını istemekte ve yargılamada genelde bu yönde savunma yapmaktadır²²².

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra 10.05.2021 tarihinde Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri tarafından 2/3607 esas numaralı Sigortacılık ile Diğer Bazı Alanlara İlişkin Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi hazırlanmıştır. Çalışmamız tarihi itibarıyla bu değişiklik teklifi halen komisyonda olup yürürlüğe girmemiştir. Teklif m. 1’de destekten yoksun kalma tazminatının TRH 2010 tablosu ve aktüeryal hesaba göre yapılacağı öngörülmektedir²²³. Kanımızca bu şekilde salt sigorta şirketleri yönünden yöntemin değiştirilmesi uygulaması, sigorta şirketlerinin sorumluluğunu azaltması nedeniyle, sigorta yaptırmanın mantığına aykırıdır. Zira asıl sorumlular tazminatın tamamından sorumlu iken, sigorta şirketlerinin sorumluluğu tazminat miktarının tamamını karşılamayacak şekilde azaltılmaktadır.

2.4.3. Yöntemlerin Mukayesesi

Yukarıda açıklandığı üzere yargıda; ilk olarak uzun süre PMF 1931 tablosunun kullanıldığı progresif rant hesabı kullanılmış, takiben 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe giren ZMSS Genel Şartları uyarınca yalnızca trafik kazalarında sigorta şirketleri yönünden TRH 2010 tablosunun kullanıldığı %1,8 teknik faizli aktüeryal hesap kullanılmıştır. AYM’nin Genel Şartlara yollama yapan KTK m. 90’daki ilgili ibarenin iptaline karar vermesinden sonra ise Yargıtay’ın da içtihat değişikliği ile birlikte mevcut uygulama TRH 2010 tablosunun kullanıldığı progresif rant yöntemi olmuştur. Bu başlıkta bir örnek olay üzerinden 3 farklı yöntemle de hesaplama yapılacak ve hesaplanan tutarların mukayesesi yapılacaktır. Örnek olayımızda, erkek desteğin ölüm tarihinin 01.01.2018 olduğu, desteğin ölüm tarihinde 45 yaşında olduğu, ölüm tarihinde 40 yaşında bir eşi olduğu ve desteğin kazancının asgari ücret olduğu, eşin destek payının ½ olduğu kabul edilmiştir.

Raporun 2021 yılında hazırlandığı göz önüne alındığında 2021 sonuna kadar asgari ücret miktarları bilindiğinden 01.01.2018-31.12.2021 arası işlemiş aktif dönem olacaktır.

Desteğin 60 yaşının sonunda 01.01.2033 tarihinde aktif çalışma hayatına son vererek pasif döneme geçeceği öngörüldüğünden 01.01.2022-31.12.2032 tarihleri arasındaki 11 yıllık dönem işleyecek aktif dönem olacaktır. Desteğin bakiye ömrü PMF tablosuna göre 25,64 yıl, TRH tablosuna göre ise 30,27 yıldır. Bu doğrultuda aktif dönemde geçen 15 yıl düşüldüğünde desteğin işleyecek pasif döneminin PMF tablosuna göre 10,64 yıl, TRH Tablosuna göre ise 15,27 yıl olacağı görülmektedir. Pasif dönem hesabında AGİ

²²² Çelik, Güncel Sorunlar, s. 159; ÖĞÜTOĞULLARI, s. 77-78.

²²³ 2/3607 esas numaralı Sigortacılık ile Diğer Bazı Alanlara İlişkin Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3607.pdf>, E.T.: 15.05.2021.

eklenmemiş asgari ücret esas alınmıştır. Hak sahibi eşin olası bakiye ömrü ise daha uzun olduğundan, hak sahibi eş desteğin bakiye ömrü süresince destekten yoksun kalacaktır.

İndirim nedenlerine henüz değinilmediğinden, evlilik şansı vb. durumların bulunmadığı kabul edilmiştir. Bu doğrultuda belirtilen 3 yöntemle göre örnek hesaplamalar aşağıdaki tablolarda yapılmıştır. Gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesi gereğince işlemiş aktif dönem üç yöntemde de aynı şekilde hesaplanmaktadır.

Tablo 8. Örnek İşlemiş Aktif Dönem Hesaplaması

Tarih Aralığı	Yıl	Kazanç
01.01.2018 - 31.12.2018	1	1.603,12 TL x 12 = 19.237,44 TL
01.01.2019 - 31.12.2019	1	2.020,90 TL x 12 = 24.250,80 TL
01.01.2020 - 31.12.2020	1	2.324,70 TL x 12 = 27.896,40 TL
01.01.2021 - 31.12.2021	1	2.825,90 TL x 12 = 33.910,80 TL
İşlemiş Aktif Dönem Toplamı		= 105.295,44 TL

Tablo 9. PMF-Progresif Rant Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesaplamasına Örnek

	Bilinen Son Aylık Ücret	Yıl	% 10 Artış Katsayısı	% 10 İskonto Katsayısı	Peşin değerler
1. Yıl	2.825,90 TL	1	1,1	0,909091	33.910,80 TL
2. Yıl	2.825,90 TL	1	1,21	0,826446	33.910,80 TL
3. Yıl	2.825,90 TL	1	1,331	0,751315	33.910,80 TL
4. Yıl	2.825,90 TL	1	1,464100	0,683013	33.910,80 TL
5. Yıl	2.825,90 TL	1	1,610510	0,620921	33.910,80 TL
6. Yıl	2.825,90 TL	1	1,771561	0,564474	33.910,80 TL
7. Yıl	2.825,90 TL	1	1,948717	0,513158	33.910,80 TL
8. Yıl	2.825,90 TL	1	2,143589	0,466507	33.910,80 TL
9. Yıl	2.825,90 TL	1	2,357948	0,424098	33.910,80 TL
10. Yıl	2.825,90 TL	1	2,593742	0,385543	33.910,80 TL
11. Yıl	2.825,90 TL	1	2,853117	0,350494	33.910,80 TL
İşleyecek Aktif Dönem Toplamı					373.018,80 TL
	Bilinen Son Aylık Ücret	Yıl	% 10 Artış Katsayısı	% 10 İskonto Katsayısı	Peşin değerler
1. Yıl	2.557,59 TL	1	3,138428	0,318631	30.691,08 TL
2. Yıl	2.557,59 TL	1	3,452271	0,289664	30.691,08 TL
3. Yıl	2.557,59 TL	1	3,797498	0,263331	30.691,08 TL
4. Yıl	2.557,59 TL	1	4,177248	0,239392	30.691,08 TL
5. Yıl	2.557,59 TL	1	4,594973	0,217629	30.691,08 TL
6. Yıl	2.557,59 TL	1	5,054470	0,197845	30.691,08 TL
7. Yıl	2.557,59 TL	1	5,559917	0,179859	30.691,08 TL
8. Yıl	2.557,59 TL	1	6,115909	0,163508	30.691,08 TL
9. Yıl	2.557,59 TL	1	6,727500	0,148644	30.691,08 TL
10. Yıl	2.557,59 TL	1	7,400250	0,135131	30.691,08 TL
11. Yıl	2.557,59 TL	0,64	8,140275	0,122846	19.642,29 TL
İşleyecek Pasif Dönem Toplamı					326.553,09 TL

İşlemiş Aktif Dönem = 105.295,44 TL

İşleyecek Aktif Dönem = 373.018,80 TL

İşleyecek Pasif Dönem = 326.553,09 TL +

Desteğin Toplam Kazancı = 804.867,33 TL

Eşin 1/2 Payı = **402.433,67 TL**

Yukarıdaki açıklamalarda belirtildiği üzere, progresif rant hesabında dönemlere göre gelirler değişmemektedir. Zira görüldüğü üzere artış ve iskonto oranları birbirleri ile çarpıldığında her seferinde 1 sonucunu vermektedir. Aktüeryal yöntemde ise durum

farklıdır. Aktüeryal yöntem hesaplanırken, ilgili yerlere yukarıdaki tablolardaki komütasyon sayıları uygulanmıştır.

Tablo 10. TRH-Aktüeryal Formül Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesabı Örneği

Eşin Rapor Tarihindeki Yaşı:	44				
İşleyecek Aktif Dönem Süresi:	11 yıl 55	Eşin Dönem Sonundaki Yaşı			
İşleyecek Pasif Dönem Süresi:	15,27 yıl 70	Eşin Dönem Sonundaki Yaşı			
Aktif Dönemde Yıllık Kazanç:	33.910,80 TL				
Pasif Dönemde Yıllık Kazanç:	30.691,08 TL				
İşlemiş Aktif Dönem Toplamı		=	105.295,44 TL		
İşleyecek Aktif Dönem Hesabı	33.910,80 TL x (N44 - N55) / D44	=	338.497,45 TL		
İşleyecek Pasif Dönem Hesabı:	30.691,08 TL x (N55 - N70) / D44	=	289.117,48 TL		
(artık 0,27 yıl için hesaplanan)	8.286,59 TL x (N70 - N71) / D44	=	3.679,00 TL +		
	Desteğin Toplam Kazancı	=	736.589,38 TL		
	Eşin 1/2 Payı	=	368.294,69 TL		

Progresif rant hesabı yönteminde TRH 2010 tablosu esas alındığında ise bakiye ömür süresi arttığından emeklilik süresi yani pasif dönem uzamaktadır. Aktif dönem süresi ise değişmediğinden aktif döneme ilişkin hesaplama Tablo 9 ile aynı olacaktır. Bu aktif dönem yönünden yeniden hesaplama yapılmamıştır.

Tablo 11. TRH-Progresif Rant Yöntemiyle İşleyecek Dönem Hesabı Örneği
(İşleyecek Aktif Dönem Yönünden Hesaplama Tablo 9 ile aynı olacaktır)

	Net Asgari Ücret	Yıl	% 10 Artış Katsayısı	% 10 İskonto Katsayısı	Peşin değerler
1. Yıl	2.557,59 TL	1	3,138428	0,318631	30.691,08 TL
2. Yıl	2.557,59 TL	1	3,452271	0,289664	30.691,08 TL
3. Yıl	2.557,59 TL	1	3,797498	0,263331	30.691,08 TL
4. Yıl	2.557,59 TL	1	4,177248	0,239392	30.691,08 TL
5. Yıl	2.557,59 TL	1	4,594973	0,217629	30.691,08 TL
6. Yıl	2.557,59 TL	1	5,054470	0,197845	30.691,08 TL
7. Yıl	2.557,59 TL	1	5,559917	0,179859	30.691,08 TL
8. Yıl	2.557,59 TL	1	6,115909	0,163508	30.691,08 TL
9. Yıl	2.557,59 TL	1	6,727500	0,148644	30.691,08 TL
10. Yıl	2.557,59 TL	1	7,400250	0,135131	30.691,08 TL
11. Yıl	2.557,59 TL	1	8,140275	0,122846	30.691,08 TL
12. Yıl	2.557,59 TL	1	8,954302	0,111678	30.691,08 TL
13. Yıl	2.557,59 TL	1	9,849733	0,101526	30.691,08 TL
14. Yıl	2.557,59 TL	1	10,834706	0,092296	30.691,08 TL
15. Yıl	2.557,59 TL	1	11,918177	0,083905	30.691,08 TL
16. Yıl	2.557,59 TL	0,27	13,109994	0,076278	8.286,59 TL
İşleyecek Pasif Dönem Toplamı					468.652,79 TL

İşlemiş Aktif Dönem	=	105.295,44 TL
İşleyecek Aktif Dönem	=	373.018,80 TL
İşleyecek Pasif Dönem	=	468.652,79 TL +
Desteğin Toplam Kazancı	=	946.967,03 TL
Eşin 1/2 Payı	=	473.483,52 TL

Görüldüğü üzere örnek olaya ilişkin üç farklı yöntem ile de hesaplama yapılmış, Yargıtay'ın eski uygulaması olan PMF tablosunu esas alan progresif rant hesabı ile toplam 402.433,67 TL tazminat hesaplanmış, sigorta şirketlerince savunulan ve ZMSS Genel Şartlarda belirtilen şekilde TRH tablosunu esas alan %1,8 teknik faizli aktüeryal yöntemle yapılan hesaplamada toplam 368.294,69 TL tazminat hesaplanmıştır.

Yargıtay'ın içtihat değişikliği ve AYM iptal kararı sonrası uygulama alanı bulacak olan TRH tablosunu esas alan progresif rant yöntemi ile yapılan hesaplamada ise 473.483,52 TL tazminat hesaplanmıştır.

Hesaplamalar sonucu ulaşılan rakamlar arasındaki farkın oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu da aslında, tazminatın nasıl hesaplanacağını neden bu kadar büyük tartışmalara yol açtığı sorusunun cevabıdır.

Aktüeryal yöntemle yapılan hesaplamanın, uygulanan teknik faiz nedeniyle, en düşük sonucu verdiği görülmektedir.

Sonuç olarak son gelişmeler sonrasında uygulanacak olan TRH 2010 yaşam tablosunun esas alındığı progresif rant hesabının, tazminat miktarlarını önceki uygulamalara nazaran kayda değer şekilde arttıracığı sonucuna varılmıştır. Ancak aktüeryal yöntemle hesaplama yapılmasına ilişkin yasa teklifinin yasalaşması halinde sigorta şirketleri yönünden en düşük sonucu veren yöntemle hesaplama yapılacaktır. Örneğimiz üzerinden gidersek bu durum; asıl sorumlu 473.483,52 TL'lik bir tazminattan sorumlu olacak iken, sigorta şirketinin sorumluluğunun 368.294,69 TL ile sınırlandırılmasına sebebiyet verecektir. Bu durumda sigorta poliçesi teminat limiti içerisinde kalsa bile, sigorta şirketinin zararın tamamını ödemeyeceği bir durumla karşı karşıya kalacağız.

2.5. Tazminattan İndirim Sebepleri ve Tazminattan Mahsup Edilebilecek Ödemeler

2.5.1. Kusur ve Sorumluluk Nedeniyle İndirim

Kusur ve sorumluluk indirimi ilk sırada yapılacak olan indirimdir. Hâkim TBK m. 51 uyarınca olaydaki kusur durumuna göre tazminat miktarını belirleyecektir²²⁴. Desteğin ölümüne sebebiyet veren olayda, eğer desteğin hiç kusuru bulunmuyorsa, sorumlular tazminatın tamamını tazminle yükümlü olacaklardır. Ancak ölümüne sebebiyet veren olayın gerçekleşmesinde, bizzat desteğin kendisinin katkısı olmuş olabilir. Hatta olay tamamen desteğin kusuru ile meydana gelmiş de olabilir. Bu durumda destek dışındaki sorumluların tazminatın tamamından sorumlu tutulması hakkaniyete uygun olmayacaktır²²⁵.

Desteğin kendi ölümündeki kusuru, kasıtlı veya ihmali bir davranışı ile söz konusu olabilir. Desteğin, makul ortalama bir insanın yapması gereken bir şeyi yapmaması veya kaçınması gereken bir durumdan kaçınmaması halinde kusurundan söz edilebilecektir²²⁶.

Uygulamada desteğin ölüme sebebiyet veren olayın gerçekleşmesinde ne kadar kusuru var ise tazminat miktarından o kadar indirim yapılmaktadır²²⁷. Uygulamada kusur oranları mahkemelerce görevlendirilen bilirkişiler tarafından tespit edilmektedir²²⁸.

Desteğin olayın gerçekleşmesinde tam kusurlu bulunması halinde, hak sahiplerinin tazminat taleplerinin reddi gerekir. Desteğin belirli bir oranda kusurlu bulunması halinde, hesaplanan tazminattan bu oran kadar indirim yapılır. Örnek vermek gerekirse işçinin,

²²⁴ Oğuzman/Öz, s. 119.

²²⁵ Günergök/Kayıhan, s. 472.

²²⁶ Eren, s. 868; Oğuzman/Öz, s. 123.

²²⁷ Günergök/Kayıhan, s. 473; Balcı, s. 808-809.

²²⁸ Eren, s. 868.

işverence verilen güvenlik ekipmanlarını kullanmaması nedeniyle ölmesi halinde, kazanın gerçekleşmesinde işçinin kendisinin de kusurlu olacağı aşıkardır²²⁹.

Tazminat talebinin reddedilmesi veya tazminattan indirim yapılması, ölenin kusurlu olmasından değil, olaya karışan diğer kişilerin az kusurlu veya kusursuz olmasından veya ölenin kusurunun illiyet bağıını kesmesindendir²³⁰. Zira desteğin kusuru, hak sahiplerine sirayet etmez. Hak sahipleri, destekten yoksun kalan ve bizzat zarar gören üçüncü kişi konumundadır. Yargıtay HGK bu nedenle bir süre vermiş olduğu kararlarda, desteğin %100 kusurlu olduğu trafik kazalarında dahi hak sahiplerinin, desteğin kullandığı aracın trafik sigortasından destekten yoksun kalma tazminatı talep edebileceklerine hükmetmiştir²³¹. Ancak yukarıda birçok kez bahsettiğimiz 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe girmiş ZMSS Genel Şartları ile desteğin kusuru ile meydana gelen zararlar teminat dışı tutulmuş ve bu tür davaların önü kesilmiştir. Yargıtay, artık Genel Şartlar doğrultusunda desteğin %100 kusurlu olduğu davalarda tazminat taleplerini reddetmektedir²³².

Kusur, hukuk yargılamasını ilgilendirdiği kadar ceza yargılamasını da ilgilendirmektedir. TBK m. 74/1 uyarınca hukuk hâkimi, ceza hâkimi tarafından belirlenen kusur oranları ile bağılı değildir²³³. Ancak yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre, ceza yargılaması sırasında tespit edilen, fiilin hukuka aykırılığı ve illiyet bağıını saptayan maddi vakalar, hukuk hâkimi yönünden de bağlayıcı olacaktır. Bu nedenle ceza yargılaması sırasında olaya sebebiyet veren sanık yönünden haksız tahrik hükümlerinin uygulanması halinde, tazminattan uygun oranda indirim yapılması gerekmektedir²³⁴.

Desteğin ve diğer sorumluların kusur oranlarının doğru şekilde belirlenmesi çok önemlidir²³⁵. Ancak en önemlisi desteğin kusurunun belirlenmesidir. Zira hak sahiplerinin tazminat talep edip edemeyecekleri veya tazminattan yapılacak indirimde asıl desteğin kusuru önemlidir²³⁶.

Çoğu zaman mahkemeler, destek dışındaki sorumluların kusur oranlarını ayrıntılarıyla belirlemeye çalışmaktadır. Halbuki bu tazminat davasında gereksizdir. Zira TBK m. 61'deki müteselsil sorumluluk hükümleri gereği, hak sahipleri tazminatın tamamını sorumluların herhangi birinden isteyebilecekler²³⁷. Sorumluların kusur oranları kendi aralarındaki iç ilişki ile ilgili olup, destekten yoksun kalma tazminatı talebiyle açılan davalarda bu husustan dolayı yargılamanın uzamasına sebebiyet verilmemelidir²³⁸.

İndirim yapılması için her zaman desteğin kusurlu olması gerekmez. Bazı durumlarda ölüm beklenmedik bir olay nedeniyle de gerçekleşmiş olabilir. Örneğin, desteğin hafif şekilde yararlanmasına sebebiyet veren kimse, yaranın enfeksiyon kapması ve desteğin ölmesi

²²⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 279-280.

²³⁰ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 279.

²³¹ Yargıtay HGK 16.01.2013 Tarih, 2012/17-1491 E., 2013/4 K., Yargıtay HGK 27.06.2012 Tarih, 2012/17-215 E., 2012/413 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²³² Yargıtay 17. H.D. 29.05.2017 Tarih, 2016/14573 E., 2017/6035 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²³³ Yaşar, s. 160.

²³⁴ Yıldırım, s. 94-95.

²³⁵ Yaşar, s. 160.

²³⁶ Eren, s. 868.

²³⁷ Oğuzman/Öz, s. 299.

²³⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 279.

olayında tek kusurludur. Ancak zarar beklenmeyen bir olay sonucu gerçekleştiğinden hâkim zarar verenin sorumluluğundan TBK m. 51 uyarınca indirim yapabilir²³⁹.

Ölüme sebebiyet veren olay tamamen kaçınılmazlık sonucu meydana gelmiş de olabilir. Kaçınılmazlık iş kazalarında gördüğümüz bir kavramdır. Yargıtay'a göre kaçınılmazlık, hukuksal ve teknik anlamda, işverenin mevzuatın gerektirdiği tüm önlemleri almasına rağmen önlenmesi mümkün olmayan durum ve sonuçları ifade eder. Kaçınılmazlık hali bulunması halinde, Yargıtay işverenin sorumluluğunu %60 olarak belirlemiştir. Tam kaçınılmazlık halinde işverenin sorumluluğu %60 olacaktır. Eğer olayda bir miktar kusur bulunuyor ise kaçınılmazlık oranının %60'ını işverenin kusuruna ekleyerek işverenin sorumluluğu tespit edilmelidir²⁴⁰.

Sonuç olarak tazminat yukarıda belirtilen şekilde tazminat hesaplandıktan sonra, kazaya sebebiyet verenlerin kusur veya sorumlulukları ile oranlama yapılarak, sorumlulardan talep edilebilecek tazminatı miktarına ulaşılmaktadır.

2.5.2. Evlenme İhtimali İndirimi

Eşin yeniden evlenmesi halinde destekten çıktığı kabul edilmektedir.²⁴¹ Bu nedenle de eşin yeniden evlenme olasılığının bulunması halinde, olasılığın miktarına göre tazminattan oransal bir indirim yapılmaktadır²⁴².

Evlenme ihtimali sağ kalan eşin; yaşına, kaç çocuğunun olduğuna ve çocuklarının kaç yaşında olduğuna, maddi durumuna, fiziksel görünümüne, cinsiyetine, sağlık durumuna, kültürel çevresine, bir işte çalışıp çalışmadığına ve sosyoekonomik durumuna göre hâkim tarafından belirlenmelidir²⁴³. Ancak uygulamada evlenme ihtimali, bilirkişiler tarafından, evlenme ihtimallerine ilişkin hazırlanmış tablolara göre belirlenmektedir²⁴⁴.

Bu hazır tabloların ikisi İsviçre kaynaklı Hans Moser ve Stauffer/Schaetzle tablolarıdır. Ancak bu iki tablonun hem hazırlandıkları tarih hem de yer dikkate alındığında, ülkemiz şartlarına pek uygun oldukları söylenemez²⁴⁵.

Tablolardan bir diğeri ise Askeri Yüksek İdare Mahkemesi tarafından oluşturulan tablodur. Yargıtay, evlenme ihtimalinin belirlenmesinde AYİM tablosunun dikkate alınması gerektiği görüşündedir²⁴⁶. Ancak bu tabloların bağlayıcı olduğuna ilişkin bir içtihat mevcut olmayıp aslında yapılması gereken somut olaya göre bu ihtimalin hâkim tarafından belirlenmesidir²⁴⁷.

²³⁹ Eren, s. 873; Oğuzman/Öz, s. 128.

²⁴⁰ Balcı, s. 810.

²⁴¹ Yaşar, s. 98.

²⁴² Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 279.

²⁴³ Kudat, s. 107-108; Tacin, Mustafa Hayri, Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, <https://dspace.gazi.edu.tr/bitstream>, s. 49.

²⁴⁴ Balcı, s. 715.

²⁴⁵ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 282.

²⁴⁶ Yargıtay HGK 02.02.2011 Tarih, 2010/4-712 E., 2011/4 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²⁴⁷ Balcı, s. 715-716.

Ayrıca söz konusu indirim yalnızca nikahlı birlikteliklerde yapılmaz, nikahsız birlikteliklerde ve nişanlılar yönünden de evlenme ihtimali belirlenerek tazminattan indirim yapılmalıdır²⁴⁸.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'ne göre nikahsız eşin evlenme ihtimali, nikahlı eşe göre daha yüksek olacaktır²⁴⁹. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ise vermiş olduğu bir kararında, resmi nikah olmaksızın destekle birlikte yaşayan ve destekten bir çocuk sahibi olan davacı eşin evlenme ihtimalinin, nikahlı eş gibi değerlendirilerek belirlenmesi gerektiğine hükmetmiştir²⁵⁰. Nişanlılıkta ise evlenme ihtimalinin, evlilik veya nikahsız birlikteliklere göre çok daha yüksek olacağı kabul edilmektedir²⁵¹.

2.5.2.1. Kadının yeniden evlenme ihtimali

Kadınların yeniden evlenme ihtimaline gösterir bahsedilen tablolar şöyledir;

Tablo 12. Kadının Evlenme İhtimaline İlişkin Tablolar²⁵²

Stauffer/Schaetzle Tablosu	AYİM Tablosu	Moser Tablosu
18 yaşındaki dul kadın için %75	17-20 yaş arası dul kadın için %52	20 yaşındaki dul kadın için %72
20 yaşındaki dul kadın için %70	21-25 yaş arası dul kadın için %40	25 yaşındaki dul kadın için %48
25 yaşındaki dul kadın için %40	26-30 yaş arası dul kadın için %27	30 yaşındaki dul kadın için %28
30 yaşındaki dul kadın için %26	31-35 yaş arası dul kadın için %17	35 yaşındaki dul kadın için %17
35 yaşındaki dul kadın için %15	36-40 yaş arası dul kadın için %9	40 yaşındaki dul kadın için %9
40 yaşındaki dul kadın için %9	41-50 yaş arası dul kadın için %2	
45 yaşındaki dul kadın için %7	51-55 yaş arası dul kadın için %1	
50 yaşındaki dul kadın için %4		
55 yaşındaki dul kadın için %3		

Tablolardaki veriler karşılaştırıldığında, 25-40 arası yaşlar için belirlenen ihtimallerin genel olarak örtüştüğü, ancak erken yaşlarda ve ileri yaşlarda AYİM tablosundaki ihtimallerin daha düşük olduğu görülmektedir.

Söz konusu tablolar çocuksuz eşler için hazırlanmış olup, AYİM uygulaması uyarınca reşit olmayan her çocuk için belirtilen ihtimallerden %5 indirim yapılmalıdır²⁵³. Örnek vermek gerekirse AYİM tablosuna göre 32 yaşında 2 çocuklu bir kadının evlenme ihtimali $17 - 5 = 12$ olacaktır.

2.5.2.2. Erkeğin yeniden evlenme ihtimali

Erkeklerin yeniden evlenme ihtimali ile ilgili hazırlanmış, erkeklere özgü bir tablo mevcut değildir. Devlet İstatistik Enstitüsü bir araştırmasında, erkeklerin kadınlara nazaran yeniden evlenme oranlarının %77,13 daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Keza erkeklerin yeniden evlenme ihtimalinin kadınlardan yüksek olduğu uzun yıllardır kabul edilen bir gerçektir²⁵⁴. Bir yazar tarafından, kadınlara yönelik yukarıda belirtilen tablolara, bu oran uygulanmak suretiyle erkekler için evlenme olasılıklarını gösterir tablolar hazırlanmıştır. Buna göre

²⁴⁸ Balcı, s. 724.

²⁴⁹ Balcı, s. 726; Yargıtay 21. H.D. 20.03.2021 Tarih, 2001/1005 E., 2001/2091 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²⁵⁰ Yıldırım, s. 89; Yargıtay 17. H.D. 25.05.2015 Tarih, 2013/20061 E., 2015/7597 K., KBİBB, E.T.: 22.04.2021.

²⁵¹ Gökyayla, s. 228.

²⁵² Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 283.

²⁵³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 283.

²⁵⁴ Kudat, s. 109.

AYİM'nin kadınlar için hazırlamış olduğu tablodaki ihtimaller %77,13 oranında artırıldığında erkekler için evlenme ihtimalleri aşağıdaki tablodaki gibi olmaktadır²⁵⁵.

Tablo 13. Erkeğin Evlenme İhtimaline İlişkin Tablo²⁵⁶

AYİM Tablosunun Uyarlanmış Hali		
17-20	yaş arası dul erkek için	%90
21-25	yaş arası dul erkek için	%70
26-30	yaş arası dul erkek için	%48
31-35	yaş arası dul erkek için	%30
36-40	yaş arası dul erkek için	%15
41-50	yaş arası dul erkek için	%4
51-55	yaş arası dul erkek için	%2

Yine bu oranlardan 18 yaşından küçük her çocuk için %5 indirim yapılmalıdır²⁵⁷.

2.5.2.3. Evlenme ihtimalinin hangi tarihe göre belirleneceği

Hesaplama ilkelerinde bahsettiğimiz üzere, destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken gerçek belirli iken varsayıma dayanılmaz. Nasıl ki bilinen döneme ilişkin değişen asgari ücretler hesaplamada dikkate alınıyor ise, hesap tarihi itibarıyla evlenmemiş eşin de evlenme ihtimali hesap tarihindeki olasılıklara göre belirlenmelidir. Bu aynı zamanda hüküm tarihine en yakın verilerin dikkate alınacağı ilkesinin de gereğidir²⁵⁸.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi²⁵⁹ ve 21. Hukuk Dairesi²⁶⁰ de uzun süredir, evlenme ihtimalinin hüküm tarihine en yakın rapor tarihine göre belirlenmesi gerektiğine hükmetmiştir. Bu görüş yaklaşık elli yıldır süregelen yerleşik bir içtihatır²⁶¹.

Son dönemde Yargıtay 17. Hukuk Dairesi içtihat değişikliğine giderek evlenme ihtimalinin olay tarihine göre belirlenmesi gerektiği yönünde kararlar vermiştir²⁶². Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin bu görüşü, mevcut hesaplama yöntemine göre kanımızca hatalıdır.

Ülkemizde yargı sürecinin uzun sürdüğü bilinen bir gerçektir. Hatta tazminat talebine konu olayın aynı zamanda ceza yargılaması gerektirdiği hallerde, hukuk mahkemeleri çoğu zaman ceza yargılamasını bekletici mesele yapmaktadır. Bu da hukuk yargılamasının kesinleşecek ceza mahkemesi kararını beklemesi nedeniyle, çok daha fazla uzaması anlamına gelmektedir. Bu nedenle olay tarihi ile rapor tarihi arasında kimi zaman beş yılı aşkın süre bulunmaktadır. Bir örnek verirsek; olay tarihinde yeniden evlenebilecek bir yaşta olan kadının, kendini çocuklarına adadığı ve uzun süren yargılama boyunca evlenmediğini

²⁵⁵ Gökyayla, s. 227; Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 283.

²⁵⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 285.

²⁵⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 285.

²⁵⁸ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 89-90.

²⁵⁹ "Tazminat hesaplama teknik ve ilkelerine, denkleştirme kuralına göre; destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken, destekten yoksun kalan eş için rapor tarihindeki yaşına göre belirlenecek evlenme olasılığı oranından 18 yaşından küçük her bir çocuk için %5'er oranda indirim yapılması ve destekten çıkanların paylarının destek süreleri daha uzun olanlara eklenmesi gerekmektedir." Yargıtay 17. H.D. 11.09.2014 Tarih, 2014/9612 E., 2014/11596 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

²⁶⁰ "hak sahibi eşlerin maddi zararlarının belirlenmesinde hesap tarihi itibarıyla davacı eşin yaşı ve çocuk sayısı da dikkate alınarak evlenme ihtimali göz önüne alınmalı ve belirli oranlarda hesaplanan maddi zarardan indirim yapılmalıdır" Yargıtay 21. H.D. 30.09.2013 Tarih, 2013/13515 E., 2013/17311 K., KBİBB, E.T.: 23.04.2021.

²⁶¹ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 94.

²⁶² Yargıtay 17. H.D. 02.05.2019 Tarih, 2016/9457 E., 2019/5407 K., Yargıtay 17. H.D. 01.04.2019 Tarih, 2016/5954 E., 2019/3840 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

düşünelim. Hukuk yargılamasının, ceza yargılamasını beklemesi sebebiyle hesap raporunun beş yıl sonra alınabildiğini varsayalım ki bu ceza yargılamalarının uzunluğu göz önüne alındığında iyimser bir varsayım olacaktır. Bu örnekte, davacı eşin evlenme ihtimalini beş yıl öncesindeki verilere göre belirlenmesi kuşkusuz ki hakkaniyete aykırı bir sonuç verecektir²⁶³. Bu nedenle eşlerin evlenme ihtimalleri hesap tarihindeki yaşlarına ve durumlarına göre belirlenmelidir. Kaldı ki Yargıtay HGK da son dönemde verdiği bir kararda evlenme ihtimalinin rapor tarihine göre belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir²⁶⁴.

2.5.2.4. Evlenme ihtimalinin uygulanmasına ilişkin görüşümüz

Uygulama evlenme ihtimali belirlendikten sonra, eş için hesaplanan toplam tazminat miktarından, belirlenen oranda indirim yapılmaktadır. Örnek vermek gerekirse eşin evlenme ihtimali %17 olarak tespit edildi ise toplam tazminattan %17 oranında indirim yapılmaktadır²⁶⁵.

Kanımızca bu şekildeki genel uygulama hatalıdır. Çünkü eş bilinen dönemde evlenmemiş olup, bilinen dönem yönünden hesaplanan tazminattan indirim yapılmamalıdır. Zira evlenme ihtimali bilinmeyen işleyecek dönemi ilgilendiren bir ihtimaldir. Bu nedenle bizim önerimiz yalnızca işleyecek dönem yönünden evlenme ihtimaline ilişkin indirim yapılması yönündedir.

Daha iyi anlaşılması için Tablo 11’de yapmış olduğumuz hesaplama üzerinden, evlenme ihtimalinin %17 kabul edildiği bir örnek vermek istiyoruz. Mevcut uygulamaya göre evlenme ihtimalini uyguladığımızda eşin alacağı tazminat miktarı 473.483,52 TL x 0,83 = 392.991,32 TL etmektedir.

Bizim görüşümüze göre hak sahibinin desteğin kazancından aldığı toplam pay üzerinden değil, hak sahibinin yalnızca işleyecek dönem üzerinden evlenme ihtimali indirilmelidir. Bizim önerimize göre hesaplama yapılırsa aşağıdaki gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır.

Tablo 14. Evlenme İhtimali İndiriminin Uygulanmasına İlişkin Kanaatimiz

	Dönem Geliri	Pay	Evlenme İhtimali		
İşlemiş Aktif Dönem	: 105.295,44 TL	x 0,50	x 1,00	=	52.647,72 TL
İşleyecek Aktif Dönem	: 373.018,80 TL	x 0,50	x 0,83	=	154.802,80 TL
İşleyecek Pasif Dönem	: 468.652,79 TL	x 0,50	x 0,83	=	194.490,91 TL +
Toplam Tazminat					= 401.941,43 TL

Görüldüğü üzere işlemiş dönem yönünden evlenme ihtimali indirimi yapılmadığında tazminat miktarı artmaktadır. İşlemiş dönemde hak sahibinin evlenmemiş olduğu bilinen bir gerçek iken, bu dönemi de kapsayacak şekilde toplam rakam üzerinden indirim yapılması kanımızca hatalıdır. Gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesi gereğince evlenme ihtimalinin yalnızca işleyecek dönem yönünden indirim sebebi yapılabileceğini düşünüyoruz.

²⁶³ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 90.

²⁶⁴ Yargıtay HGK 01.10.2019 Tarih, 2017/17-2038 E., 2019/979 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²⁶⁵ Şahin/Nevruz/Bulut Karageyik/Şimşek, s. 122.

2.5.3. Hatır Taşınması Nedeniyle İndirim

Hatır taşımacılığı kavramı mevzuat ile tanımlanmış bir olgu değildir. Hatır taşınması nedeniyle indirim, uzun süredir süregelen Yargıtay kararları ile uygulamaya girmiştir²⁶⁶.

Bir kişinin, bir bedel ve karşılık olmaksızın bir araçla bir yerden bir yere götürülmesine hatır taşınması denmektedir. Taşınanın, hatır taşınması sayılması için ücretsiz ve karşılık beklenmeden yapılması gerekmektedir²⁶⁷.

Karayolları Trafik Kanunu m. 87/1'de yaralanan veya ölen kişinin hatır için karşılıksız taşınması halinde sorumluluğun genel hükümlere tabi olacağı belirtilmiştir. Bu atfa karşılık gelen hüküm ise TBK m. 114'tür. Söz konusu madde uyarınca taşınanın ivazsız olması nedeniyle sorumluluğun daraltılması mümkün olmaktadır²⁶⁸. Örnek vermek gerekirse, bir kişiyi çalıştırmak amacıyla bir yere götürmek hatır taşınması olmayacaktır. Çünkü taşıyan işverenin burada bir maddi menfaati söz konusudur²⁶⁹. Fakat bir kişinin, bir başka şehre giderken, aynı şehre gidecek arkadaşını da ücretsiz olarak götürmesi hatır taşınması kapsamına girmektedir²⁷⁰.

Taşıyanın, taşımadan az da olsa maddi bir menfaati olması halinde hatır taşınmasından söz edilmez²⁷¹. Ancak maddi menfaatin sembolik nitelikte olması, taşınanın hatır taşınması olarak kabul edilmesine engel değildir. Yukarıdaki örnekten devam edersek, kişinin kendisini gideceği ile götüren arkadaşına sakız alması, taşımayı hatır taşınması olmaktan çıkarmaz²⁷².

Teknolojinin gelişmesi sonucunda, kişilerin internet üzerinden, yola ilişkin masraflara katılmak suretiyle birlikte seyahat ettikleri mobil uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu tür taşımalarda, araç sürücüsü bir kâr elde etmese de masraflara katılımdan dolayı maddi bir menfaat elde etmektedir. Taşımayı da bu menfaat karşılığında yapmaktadır. Bu nedenle bu gibi durumlarda hatır taşınması söz konusu olmayacaktır²⁷³. Ancak herhangi bir menfaatin söz konusu olmadığı otostop şeklindeki taşımalarda hatır taşınması söz konusu olacaktır²⁷⁴.

Taşıyanın manevi menfaati olması halinde de hatır taşınması söz konusu olmaz. Yakın akrabaların taşınması ahlaki bir görev olduğundan ve burada manevi bir menfaat söz konusu olduğundan Yargıtay bu durumda hatır taşınması indiriminin yapılmaması gerektiği görüşündedir²⁷⁵.

²⁶⁶ Cebe, s. 296.

²⁶⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 353.

²⁶⁸ Cebe, s. 296.

²⁶⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 354.

²⁷⁰ Eren, s. 876.

²⁷¹ Berk, Enes, Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, s. 10-11.

²⁷² Keser, Yıldırım, Hatır Taşımacılığından Doğan Zararlardan Hakkaniyet İndirimi, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C.21, Özel S., Y. 2019, s. 2399.

²⁷³ Seven, Vural/Öksüzöğlü, Hilal Tuğba, Blablacar Platformu Aracılığıyla Yapılan Taşımaların Hukuki Niteliği, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, Sa. 2, Y. 2020, Sa. 2(2), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tauhfd/issue/59283/851306> s. 66.

²⁷⁴ Güleç Uçakhan, s. 863.

²⁷⁵ Yargıtay 17. H.D. 24.09.2019 Tarih, 2017/10 E., 2019/8417 K., KBİBB, E.T.: 27.04.2021.

Hatır taşımasının söz konusu olması halinde bu hususun iddia ve ispat edilmesi gerekmektedir. Hatır taşıması hâkim tarafından resen dikkate alınmaz²⁷⁶. Hatır taşıması her türlü delil ile ispat edilebilir. Hatır taşımasının söz konusu olup olmadığı; tarafların yakınlığı, taşımanın amacı ve kimin isteği üzerine yapıldığı, taşımanın bir karşılığının olup olmadığı hususları birlikte değerlendirilerek belirlenmelidir²⁷⁷.

Yargıtay'a göre hatır taşımacılığının söz konusu olduğu durumlarda hak sahiplerine ödenecek tazminattan hakkaniyet nedeniyle indirim yapılmalıdır²⁷⁸. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin son dönemde verdiği kararlarda istikrarlı olarak hatır taşımasının söz konusu olduğu hallerde tazminattan %20 oranında indirim yapılması gerektiğine hükmetmiştir²⁷⁹.

Bu indirim de evlenme ve kusur indirimi gibi hesaplanan tazminatın oranlanması suretiyle yapılmaktadır.

2.5.4. SGK Tarafından Yapılan Rücuya Tabi Ödemeler

Türk Borçlar Kanunu m. 55 uyarınca destekten yoksun kalma tazminatından yalnızca SGK tarafından rücu edilebilecek ödemeler mahsup edilir²⁸⁰. Bunun nedeni, sorumluların aynı olay nedeniyle mükerrer ödeme yapmalarının önüne geçmektir. Zira hak sahiplerinin zararının bir kısmı SGK tarafından bağlanan gelirle karşılanmış olacaktır. Gelirin ilk peşin sermaye değerinin mahsup edilmemesi halinde ise bu miktara isabet eden tutar sorumlular tarafından ikinci kez hak sahiplerine veya SGK'na ödenmiş olacaktır²⁸¹.

Yargıtay'a göre ilk peşin sermaye değerinin mahsubu, SGK'nun rücu hakkının korunması ve mükerrer ödemeyi engelleme ilkesine dayandığından kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle hâkim bu hususu resen dikkate almalıdır²⁸².

Bu mahsup işlemi yalnızca iki halde yapılmaktadır.

2.5.4.1. İş kazalarında

İş kazaları sonrasında hak sahiplerine çoğu zaman sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında gelir bağlanmaktadır. SGK tarafından iş kazası sigortası dalından bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değeri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun²⁸³ 21. maddesinin 1. ve 4. fıkralarına göre sorumlulara rücu edilmektedir. Bu gelirlerin rücu edilen veya edilecek ilk peşin sermaye değeri hesaplanan tazminattan indirilmelidir²⁸⁴.

5510 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca SGK tarafından, iş kazası dalından hak sahiplerine bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değeri sorumluların kusuru ile orantılı

²⁷⁶ Cebe, s. 296.

²⁷⁷ Keser, Hatır Taşınması, s. 2404.

²⁷⁸ Keser, Hatır Taşınması, s. 2407.

²⁷⁹ Yargıtay 17. H.D. 27.02.2019 Tarih, 2016/7277 E., 2019/2196 K., Yargıtay 17. H.D. 17.12.2020 Tarih, 2019/1009 E., 2020/8684 K., Yargıtay 17. H.D. 17.12.2020 Tarih, 2019/689 E., 2020/8677 K., KBİBB, E.T.: 27.04.2021.

²⁸⁰ Oğuzman/Öz, s. 92.

²⁸¹ Cebe, s. 299.

²⁸² Yargıtay 21. H.D. 08.06.2017 Tarih, 2017/1253 E., 2017/5008 K., KBİBB, E.T.: 27.04.2021.

²⁸³ R.G: 16.06.2006 Tarih, Sayı: 26200.

²⁸⁴ Çelik, Nuri/Caniklioglu, Nurşen/Canbolat, Talat, İş Hukuku Dersleri, Beta Yayınları, 31. Bası, İstanbul, 2018, s.393.

olarak rücu edilebilmektedir. Maddenin 1. fıkrası uyarınca sorumlunun işveren olması halinde, kusura isabet eden tutarın tamamı rücuya tabidir. Yine aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca iş kazasının üçüncü kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmesi halinde, üçüncü kişinin kusuruna isabet eden tutarın yarısı rücu edilebilmektedir²⁸⁵. Örnek vermek gerekirse işverenin %60, üçüncü kişinin %40 kusurlu olduğu bir durumda, ilk peşin sermaye değerinin %60'ı işverenden, $40 / 2 = \%20$ 'si üçüncü kişiden rücu edilir.

2.5.4.2. Kamu görevlisinin vazifesi sırasında kasten öldürülmesi

SGK tarafından sigortalının ölümü sonrasında yakınlarına bağlanan ölüm aylıkları normalde rücuya tabi değildir²⁸⁶. Ancak 5510 sayılı Kanun'un 39. maddesi buna bir istisna getirmiştir. Madde uyarınca kamu görevlisi veya er ve erbaşlar ile kamu idareleri tarafından görevlendirilen kişilerin görevleri sırasında kasten öldürülmesi halinde, hak sahiplerine bağlanan ölüm aylıklarının ilk peşin sermaye değerinin yarısı kurumca rücu edilebilecektir.

2.5.4.3. İlk peşin sermaye değerinin mahsubunun yöntemi

Uygulamada mahkemelerce, SGK'ya müzekkere yazılarak bağlanan iş kazası gelirlerinin ilk peşin sermaye değerleri sorulmakta, gelen cevaba binaen bildirilen tutarın rücuya tabi kısmı kusur oranlarına göre tespit edilerek, hesaplanan tazminattan mahsup edilmektedir.

Yargıtay mülga 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu yürürlükte iken vermiş olduğu kararlarda, hüküm tarihine en yakın tarihte belli olan artışlara göre hesaplanan tüm peşin sermaye değerinin kurumdan sorularak buna göre mahsup işlemi yapılması gerektiğine hükmetmekteydi²⁸⁷. Ancak 5510 sayılı Kanun ve SGK tebliği uyarınca²⁸⁸ ilk peşin değer artık, gelir veya aylığın başladığı tarihe göre hesaplanmaktadır. Yani kurumca bu tutarlar güncellenmemekte, bir kez tespit edilen tutarın rücu için yasal işlemler başlatılmaktadır. Ancak uygulamada halen, eski alışkanlıklardan olsa gerek, her yıl için tekrar SGK'ndan ilk peşin sermaye değerlerinin sorulduğu görülmektedir. Bu ise yargılamanın gereksiz yere uzamasına ve yine gereksiz yere yargılama gideri yapılmasına sebebiyet vermektedir.

İlk peşin değerlerin mahsubu bir çıkarma işlemi olduğundan, yukarıda belirtilen oranlama (çarpma) işlemine göre yapılan indirimlerden sonra uygulanmalıdır.

2.5.5. Yetiştirme Giderlerinin İndirimi

Yetiştirme gideri indirimi, küçük yaşta hayatını kaybedenin, varsayımsal destek olacağı anne babası tarafından talep edilen tazminatlar yönünden uygulanan bir indirimdir²⁸⁹.

Varsayımsal destek olan küçüğün 18 yaşından itibaren kazanç elde etmeye başlayacağı ve bu dönemden sonra anne babasına destek olacağı kabul edilmektedir²⁹⁰. Yine küçüğün 18 yaşına kadar ise anne babasından destek göreceği ve anne babanın çocuk için yetiştirme ve

²⁸⁵ Balcı, s. 831.

²⁸⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 328.

²⁸⁷ Yargıtay 21. H.D. 08.12.2011 Tarih, 2010/5301 E., 2011/12661 K., Yargıtay 21. H.D. 06.02.2012 Tarih, 2010/5719 E., 2012/1105 K., KBİBB, E.T.: 22.03.2021.

²⁸⁸ İş Kazası Ve Meslek Hastalığı Sigortası Bakımından İşverenin, Üçüncü Kişilerin Ve Sigortalıların Sorumluluğu İle Peşin Sermaye Değerlerinin Hesaplanmasıyla İlgili İşlemler Hakkında Tebliğ, R.G: 28.09.2008 Tarih, Sayı: 27011.

²⁸⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 311.

²⁹⁰ Kudat, s. 111.

eğitim giderleri nedeniyle harcama yapacağı varsayılmaktadır. Yetiştirme indiriminin gerekçesi ise anne babanın, çocuklarının ölümü ile bu yetiştirme ve eğitim giderlerini yapmayarak tasarruf edecekleri düşüncesidir²⁹¹.

Bir görüşe göre çocuk için 18 yaşına kadar yapılacak; yeme içme, sağlık, bakım, giyim kuşam, eğitim, evlendirme masrafları gibi tüm masrafların yetiştirme gideri indiriminde dikkate alınması gerekir²⁹². Kanımızca bu yaklaşım yanlıştır. Çünkü bu şekilde indirimde gidilecek ise çocukların 18 yaşından önce, sosyal ve kültürel etmenler de dikkate alınarak küçük yaşlardan itibaren anne babalarına yardım ve hizmet ederek destekte bulunacağı da kabul edilmelidir. Zira desteklik sadece parasal yardım değildir. Çocukların belirli bir yaştan itibaren ev hizmetlerine katıldığı da bir gerçektir. Zaten çocuğun geliri asgari ücret kabul edilerek, çok düşük miktarlarda tazminat hesaplandığı gözetildiğinde, bir de bu tazminattan sanki anne baba tasarruf etmiş gibi bir mantıkla indirim yapılması adaletle bağdaşmaz. Hiçbir anne baba çocuğunu kaybettikten sonra tasarruf ettiğini düşünmez²⁹³.

Eğer anne babanın çocuklarının ölümü ile tasarruf ettikleri düşünülecek ise, çocuk için ölüm tarihine kadar yapılmış yetiştirme masraflarının da sorumlularca ödenmesi gerekmektedir²⁹⁴. Ancak hak sahiplerinin bu yöndeki talepleri kabul edilmemektedir²⁹⁵.

Belirtilen nedenlerle kanımızca yetiştirme gideri indirimi yapılmamalıdır. Yargıtay ise aksi görüşte olup hem 4. Hukuk Dairesi hem de 17. Hukuk Dairesi yetiştirme giderlerinin indirilmesi yönünde kararlar vermişlerdir²⁹⁶. Yargıtay'ın ilke kararı doğrultusunda tazminat talep eden ebeveynin çalışması halinde hesaplanacak tazminattan asgari ücretin %5'i oranında yetiştirme gideri düşülmelidir. Bir işte çalışmayan ebeveyninden ise bu indirim yapılmaz²⁹⁷.

2.5.6. Yetersiz Ödemelerin Mahsubu

Tazminatın tam olarak ödenmediği, dava açılmadan önce borcun kısmen ifa edildiği durumlarda yetersiz ödemededen söz edilir. Bu durum kimi zaman sorumlular tarafından bir miktar paranın ödenmesinde, kimi zaman da trafik kazalarında sigorta şirketleri tarafından başvuru üzerine ödeme yapılmasında karşımıza çıkar²⁹⁸. Burada önemli olan ödemenin ifa amacı taşımasıdır. Zira TBK m.55 uyarınca ifa amacı taşımayan ödemeler tazminattan mahsup edilmeyecektir²⁹⁹. Bu nedenle sorumlular tarafından bir ödeme yapıldı ise hangi zarara karşılık yapıldığı irdelenmeli, tazminata ilişkin olmaması halinde mahsup edilmemesi gerekmektedir³⁰⁰.

²⁹¹ Onğun, Ali Coşkun, Trafik ve İş Kazasında Yargıtay Uygulamaları ile Aktüeryal Tazminat Hesaplamaları, http://www.tbbeginim.com/dokuman/ekutuphane_trafikveiskazasinda.pdf, s. 40; Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 311.

²⁹² Kudat, s. 111; Güleç Uçakhan, s. 758.

²⁹³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 311.

²⁹⁴ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 317.

²⁹⁵ Yargıtay 17. H.D. 26.10.2020 Tarih, 2019/5999 E., 2020/6162 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

²⁹⁶ Yargıtay 4. H.D. 24.01.2018 Tarih, 2016/6069 E., 2018/357 K., Yargıtay 17. H.D. 13.10.2020 Tarih, 2019/1802 E., 2020/5535 K., KBİBB, E.T.: 03.05.2021.

²⁹⁷ Yargıtay 17. H.D. 22.06.2020 Tarih, 2019/6361 E., 2020/3787 K., KBİBB, E.T.: 02.04.2021.

²⁹⁸ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 343.

²⁹⁹ Cebe, s. 304; Oğuzman/Öz, s. 107.

³⁰⁰ Kılıçoğlu, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, s. 419.

Sigorta şirketleri, poliçe kapsamındaki zararlara ilişkin olarak genelde başvuru yapılması halinde ödeme yapmaktadır. Bu da çoğu zaman trafik kazalarında ve eğer işyerinde kaza sigortası söz konusu ise iş kazalarında görülmektedir. Sigorta şirketleri söz konusu ödemeleri yapmak için hak sahiplerine ibraname imzalanmasını koşul olarak dayattığından, çoğu zaman hak sahipleri tazminatın en azından bir kısmına erken kavuşabilmek amacıyla bu ibranameyi imzalamaktadır³⁰¹. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere sigorta şirketleri zararları aktüeryal yöntemle hesaplayıp ödemektedir. Bu da yargıda uygulanan progresif rant hesabına göre düşük kalmakta ve ödemenin yetersiz olmasına sebebiyet vermektedir³⁰².

İş kazalarında ibraname karşılığında yapılan yetersiz ödemeler yönünden, hak sahipleri ibraname ile bağlı olmayacaklardır. Zira TBK m. 420 uyarınca ödemenin hak tutarında noksansız yapılması gerekmektedir. Borcun tam olarak ifa edilmediği durumlarda ibraname sadece makbuz hükmünde olacaktır³⁰³.

Trafik kazalarında ibraname karşılığında yetersiz ödeme yapılması halinde ise hak sahipleri, KTK m. 111/2 uyarınca ibranamenin imza tarihinden itibaren iki yıl içerisinde açacakları dava ile ödemenin yetersizliğini ileri sürerek ibranamenin iptalini ve bakiye alacaklarını dava edebileceklerdir³⁰⁴. Bu iki yıllık süre hak düşürücü olup, iki yıl içinde dava açılmaması halinde bakiye tazminatın talebi mümkün olmamaktadır³⁰⁵.

Hesaplama yöntemlerinde anlatıldığı üzere, destekten yoksun kalma tazminatı hesap yapıldığı tarihteki güncel veriler esas alınarak yapılmaktadır. Bu verilere değişen asgari ücretler de dahil olduğundan, işleyecek dönemin hep son asgari ücret üzerinden oranlanan kazanç esas alınarak hesaplanması söz konusu olmaktadır. Bu da hesap tarihi ne kadar ileri olursa, tazminatın artan asgari ücretlerle birlikte o kadar artmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle sorumlular tarafından yapılan ödemenin yetersiz olup olmadığı, ödeme tarihine göre hesaplanacak tazminat miktarına göre belirlenmelidir. Yani ilk olarak ödeme tarihindeki veriler ve ücretler üzerinden hesaplama yapılmalı, ödemenin yetersiz olup olmadığı bu tarihe göre yapılacak tazminat hesabına göre değerlendirilmelidir. Yargıtay'ın yerleşik içtihatları bu yönde olup bu hususta daireler arasında bir uygulama birliği mevcuttur³⁰⁶.

Ödemenin yetersiz olduğunun tespit edilmesi halinde ise yapılan ödemenin tazminattan nasıl mahsup edileceği tartışma konusu olmuştur. Bu tartışma HGK tarafından verilen bir kararla son bulmuştur. HGK'nda iki türlü güncelleme yöntemi ileri sürülmüştür³⁰⁷.

Bunların ilki yetersiz ödemelerin, ödeme tarihinden hesap tarihine kadar işletilecek yasal faizi ile birlikte hesaplanacak tazminattan mahsup edilmesidir. İkincisi ise yapılan ödemenin, ödeme tarihine göre hesaplanan tazminatın yüzde kaçına tekabül ettiğinin

³⁰¹ Öğütoğulları, s. 140.

³⁰² Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 343.

³⁰³ Çelik/Caniklioglu/Canbolat, s. 626; Süzek, s. 775-776.

³⁰⁴ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 180.

³⁰⁵ Öğütoğulları, s. 141; Yargıtay 17. H.D. 21.10.2020 Tarih, 2019/618 E., 2020/5946 K., KBİBB, E.T.: 05.05.2021.

³⁰⁶ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 186.

³⁰⁷ Yargıtay HGK 14.03.2012 Tarih, 2011/4-824 E., 2012/134 K.,

bulunması, takiben güncel verilere göre hesaplanacak tazminatın bu oranda ödendiğinin kabul edilmesi şeklindedir³⁰⁸.

HGK tarafından ilk yöntem benimsenmiştir. Bu doğrultuda sorumlular tarafından yapılan bir ödemenin mevcut olması halinde şu şekilde bir yol izlenmelidir. Ödemenin borcu ifa ettiği iddiası var ise öncelikle tazminat ödeme tarihi itibarıyla hesaplanmalıdır. Ödemenin, hesaplanan tazminatı karşılaması halinde bakiye tazminat alacağından bahsedilemeyecektir. Ödemenin yetersiz kalması halinde ise yapılan ödemeye hesap tarihine kadar yasal faiz işletilecek ve ödeme faizi ile birlikte hesaplanacak tazminattan mahsup edilecektir³⁰⁹.

Ödemenin dava tarihinden sonra yapılmış olması halinde ise sadece ödemenin kendisi mahsup edilir, yasal faiz işletilmez³¹⁰.

2.5.7. Tazminattan Yapılacak İndirimde Sıra

Hesaplanan tazminattan yapılacak indirim ve mahsup işlemleri belirli bir sırayı takip etmelidir. Aksi takdirde ortaya birden fazla hatalı sonuç çıkacaktır³¹¹. Tazminattan yapılacak indirimlerin sırasının nasıl olması gerektiğine ilişkin bir uygulama birliği mevcut değildir.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin uygulamasına göre zararlar ilgili indirim sebepleri önce, tazminatla ilgili indirim sebepleri ise hâkimin takdirinde olduğundan daha sonra uygulanmalıdır. Buna ilaveten, tazminat alacaklısına ilişkin indirim sebeplerinin önce, tazminat borçlusuna ilişkin indirim sebeplerinin ise sonra uygulanması gerekmektedir. Buna göre sırasıyla evlenme ihtimali indirimi, kusur indirimi, yetersiz ödemeler ile SGK gelirlerinin mahsubu ve son olarak hatır taşınması indirimi yapılmalıdır³¹².

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin uygulamasına göre hesaplanan tazminat miktarından ilk olarak kusur ve evlenme ihtimali indirimleri yapılır. Takiben SGK gelirlerinin ilk peşin sermaye değeri ve varsa yetersiz ödemeler mahsup edilir³¹³.

Kanımızca ilk olarak desteğin işlemiş ve işleyecek dönemlere ilişkin kazancından hak sahibinin payı ayrılarak hak sahibinin dönemlere göre brüt zararı bulunmalıdır. Takiben bu zarardan ilk önce oransal olarak yapılacak indirimler uygulanmalıdır. Bu indirimler evlenme ihtimali, kusur, yetiştirme gideri ve hatır taşınmasıdır. Bu indirimlerden ilk olarak sadece işleyecek dönemden evlenme ihtimali indirimi yapılmalı ve tablo 14'de belirtildiği dönem kazançları toplanmalıdır. Bundan sonra elde edilecek sonuca kusur, yetiştirme gideri ve hatır taşınması indirimleri uygulanmalıdır. Bu indirimler ise özünde çarpma işlemine dayanmaktadır. Birbiri ardına yapılan çarpma işlemlerinde uygulanan sıra sonuca etkili olmayacaktır. Bu nedenle bu indirimlerin hangi sıra ile yapıldığı önemli değildir. Takiben ilk olarak SGK tarafından bağlanan gelirler tenzil edilmeli ve sorumlular

³⁰⁸ Cebe, s. 307.

³⁰⁹ Çelik, Güncel Sorunlar, s. 189; Ögütoğulları, s. 72.

³¹⁰ Yargıtay 17. H.D. 04.12.2017 Tarih, 2015/5183 E., 2017/11295 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

³¹¹ Güleç Uçakhan, s. 804.

³¹² Yıldırım, s. 109; Yargıtay 17. H.D. 26.10.2020 Tarih, 2019/1508 E., 2020/6124 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

³¹³ Balcı, s. 876.

tarafından ödenmesi gereken asıl tazminat miktarı belirlenmelidir. Son olarak da elde edilen tutardan yetersiz ödemeler mahsup edilmelidir.

Özellikle yetersiz ödemelerin en son mahsup edilmesi gerekmektedir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin kararlarında belirttiği gibi önce yetersiz ödemenin mahsup edilmesi sonrasında %20 hatır taşıması indirimi yapılması hatalı sonuç verecektir³¹⁴. Örnek vermek gerekirse tazminat tutarının 1.000,00 TL olduğu ve davalı tarafça dava açılmadan önce yetersiz ödeme yapıldığı, ödemenin faizi ile birlikte 600,00 TL ettiğini varsayalım.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin uygulamasına göre tazminat miktarı; $(1.000,00 - 600,00) * 0,80$ hatır taşıması indirimi = 320,00 TL olarak hesaplanmalıdır. Bu yöntemde hatır taşıması indirimi parantez içindeki 600,00 TL ödemeyi de kapsadığından bir anlamda hâkim davalı tarafça yapılan ödemeden de indirim yapmış olmaktadır. Bu yöntem bu nedenle hatalıdır. Zira davalı bu parayı ödemiş olsa idi borcu $1.000,00 * 0,80$ hatır taşıması indirimi = 800,00 TL olacaktı. Dava sonuçlandıktan sonra ödeme yapıldığında ise $800,00 - 600,00 = 200,00$ TL borcu kalacaktı. Bu yöntem bu nedenle dava açılmadan önce zararı giderme çabasına giren sorumluları adeta cezalandırmaktadır.

Halbuki önce davalıların sorumlu tutulabilecekleri rakam belirlenmeli, en son yetersiz ödeme mahsup edilerek bakiye borçları tespit edilmelidir.

2.6. Tazminattan İndirim Konusu Yapılamayacak Hususlar

2.6.1. SGK Tarafından Bağlanmış Ölüm Aylıklarının İlk Peşin Sermaye Değeri

SGK mevzuatına göre gelir ve aylık farklı kavramlardır. Gelir, iş kazası nedeniyle hak sahiplerine yapılan ödeme olarak tanımlanmıştır. Aylık ise, ölüm sigortası ile vazife malullüğü halinde yapılan sürekli ödemedir. Yukarıda belirtilen 5510 sayılı Kanunun 39. maddesi uyarınca mevcut tek istisna dışında, SGK tarafından hak sahiplerine bağlanan ölüm aylıkları rücuya tabi değildir. Rücuya tabi olmadığından da ölüm aylıklarının peşin sermaye değerlerinin tazminattan indirilmesi mümkün değildir³¹⁵. Ölüm nedeniyle bağlanan gelirler ile SGK tarafından bağlanan ölüm aylığı karıştırılmamalıdır³¹⁶.

Ölüm sigortasından bağlanan aylıklar sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca, belirli bir süre ve yeter miktarda prim ödenmesi koşuluyla bağlanırlar. Bu ödemelerin ölümü meydana getiren olayla bir illiyet bağı yoktur. Bu nedenle de kural olarak bu ödemeler kurumca rücu edilememektedir. Zir Yargıtay İBKG'nun 06.03.1978 tarihli 1/3 sayılı kararında; hak sahiplerine bağlanan aylığın, desteğin hayatı boyunca düzenli olarak prim ödemesi yapmasından kaynaklandığı, zarar verenin bu paradan faydalanmasının mümkün olmayacağı belirtilmiştir³¹⁷. Yargıtay'ın güncel uygulaması da aynı yöndedir³¹⁸.

³¹⁴ “Oysa mahkeme tarafından müterafik kusur indiriminin davalı ödemesinin tenzilinden sonra yapılması gerekirken önce yapılarak davacı aleyhine durum yaratıldığı anlaşılmaktadır” Yargıtay 17. H.D. 08.07.2020 Tarih 2019/4295 E., 2020/4509 K., KBİBB, E.T.: 03.05.2021.

³¹⁵ Oğuzman/Öz, s. 107.

³¹⁶ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 328.

³¹⁷ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 329; Oğuzman/Öz, s. 106.

³¹⁸ Yargıtay 17. H.D. 16.01.2017 Tarih, 2014/13742 E., 2017/105 K., KBİBB, E.T.: 03.05.2021.

2.6.2. Özel Sigortalar Tarafından Yapılan Ödemeler

2.6.2.1. Hayat ve ferdi kaza sigortalarında

Hayat sigortası ve ferdi kaza sigortası yaptıran desteğin ölümü sonrasında sigorta şirketi tarafından hak sahiplerine yapılan ödemelerin tazminattan indirim sebebi olup olmayacağı tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre bu ödemeler, hak sahiplerinin bakım ihtiyacını ortadan kaldırdığı oranda tazminattan indirilmelidir³¹⁹. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise, sigorta şirketinin hak sahiplerine ödediği para, destek ile sigorta şirketi arasında kurulmuş sigorta sözleşmesine dayanmaktadır³²⁰. Destek kuşkusuz ki bu tasarrufu, bakmakla yükümlü olduğu kişileri güvence altına alma amacıyla yapmış, zarara sebebiyet veren kişinin sorumluluğunu azaltma amacı gütmemiştir. Desteğin sağlığında bu şekilde bir önlem almış olmasının, zarara sebebiyet veren kişilerin sorumluluğuna bir etkisi olmamalıdır³²¹.

Bu nedenle kanımızca hayat ve ferdi kaza sigortalarından yapılan ödemelerin destekten yoksun kalma tazminatı ile bir ilgisi bulunmamaktadır. Aksi yaklaşım, ödenen sigorta bedeli kadar zarar verenin sebepsiz zenginleşmesine sebebiyet verecektir. Hatta kimi durumlarda neredeyse hak sahiplerini borçlu çıkaracak hesaplamalara sebebiyet verecektir.

2.6.2.2. Zorunlu koltuk sigortalarında

4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu³²² kapsamında yapılan yolcu taşımalarında mevzuat gereği Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası yaptırılmaktadır³²³.

Bu bir can sigortası olduğundan, aracı süren veya yardımcılarının kusuruna bakılmaksızın ve bir destekten yoksunluk hesabı yapılmaksızın, poliçe teminat miktarının tamamı mirasçılara ödenmektedir³²⁴.

Mirasçı olmayanlar hak sahipleri bu ödemeden yararlanamayacaklardır. Mirasçı olan hak sahiplerine yapılan ödemeler de tazminattan indirilmez³²⁵.

2.6.3. Destekten İntikal Eden Miras

Desteğin ölümü ile hak sahiplerinin mirasçı olmaları halinde, desteğin malvarlığı miras hükümleri uyarınca hak sahiplerine intikal edecektir. Söz konusu intikal eden malvarlığının destek ihtiyacını karşılayacağı oranda tazminattan indirim yapılması yönünde görüşler mevcuttur³²⁶. Ancak bu görüş hukukumuzda çok öncesinde kabul görmüş bir görüş olup, artık uygulama alanı bulmamaktadır. Yargıtay bu konuda çok önce vermiş olduğu

³¹⁹ Tekinay, S. Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altıp, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 645; GÜNERGÖK/KAYIHAN, s. 464; Oğuzman/Öz, s. 107.

³²⁰ Eren, s. 862.

³²¹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s.277.

³²² R.G: 19.07.2003 Tarih, Sayı: 25173.

³²³ Memiş, Tekin, Güvence Hesabının Taşımanın 100 Km. Altında Olması Nedeniyle Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Kapsamında Ödeme Yapmayı Reddetmesi Hukuka Uygun Mudur?, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, Y. 2012, s.141.

³²⁴ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 277.

³²⁵ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 278.

³²⁶ Oğuzman/Öz, s. 91.

kararlarında, hak sahiplerinin terekeden sağladıkları gelirin, ölenin yapacağı yardımdan düşülmesi gerektiğini belirtmiştir³²⁷. Ancak bu dönemde tazminat hesaplanırken desteğin tüm varlığından sağladığı gelirin dikkate alındığını da belirtmek gerekir³²⁸.

Güncel uygulamada ise bu görüş kabul görmemektedir. Çünkü hak sahiplerine miras intikal etmesi, destekten yoksun kalmayacakları anlamına gelmez. Zira kazanç başlığında belirtildiği üzere yoksun kalınan şey desteğin bizzat kendi bilgi birikimi ve emeği ile ortaya çıkardığı değerdir. Yine mirasçılık, ölüme sebebiyet veren olayla ilgili değildir. Mirasçılık, buna hak kazananların yasal hakkıdır³²⁹.

Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda, desteğe ait ve mirasçılara intikal eden işletmelerin elde ettiği gelirlerin tazminat ile alakalı olmadığını, bu işletmelerin ölümden sonra da işletilmek suretiyle kar etmeye devam edebileceğini, yoksun kalınanın desteğin bu işletmelere yaptığı bedensel ve düşünsel katkı olduğunu belirtmiştir³³⁰.

Ölenin malvarlığına ilişkin, kira gelirleri, şirket kar payları, banka mevduat faizleri, hisse senetleri, emtia gelirleri gibi gelirler nasıl tazminat hesabına esas kazanca dahil edilmiyor ise tazminat miktarından da indirim konusu edilmemelidir³³¹.

³²⁷ Kudat, s. 115.

³²⁸ Kudat, s. 90.

³²⁹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 271.

³³⁰ “Zira desteğin vefatı ile sahip olduğu işyeri ve malvarlığı mirasçılara intikal etmektedir. Bu nedenle desteğin sağlığında gelir elde ettiği işyerleri gelirleri ve ticari müessese mirasçılara intikal etmektedir. İntikal eden ticari faaliyetinin işletme varlıklarının mirasçılar tarafından kullanılması neticesinde gelir elde edilebileceğinden artık destekten yoksun kalma zararı hesaplanırken bu durumun da nazara alınması gerekmektedir. Bu nedenle desteğin vefatından önceki geliri tespit edilirken, söz konusu ticari faaliyetinin desteğin sağlığında yapmış olduğu kişisel katkısının belirlenmesi gerekmektedir.” Yargıtay 17. H.D. 19.11.20210 Tarih, 2019/2145 E., 2020/7318 K., KBİBB, E.T.: 05.05.2021.

³³¹ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 272; Gökyayla, s. 201.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖRNEK HESAP RAPORLARI İLE UYGULAMA SORUNLARINA İLİŞKİN ELEŞTİRİ VE ÖNERİLER

3.1. Örnek Hesap Raporları

Çalışmamızın bu bölümünde iki örnek olay üzerinden giderek örnek hesap raporları düzenlenecektir. Veriler gerçek dava dosyalarına dayanmaktadır. Hesaplama izlenecek yol başlığında belirtilen adımlar izlenerek tazminat hesaplanacaktır.

3.1.1. Örnek 1 İş Kazası

3.1.1.1. Olay

Müteveffa O. K. davalı şirkette tır şoförü olarak çalışmakta iken, 30.07.2016 tarihinde davalı şirkete ait tır garajındaki tırın üzerinde bulunan otomobilleri yere indirmek için tırın üzerine çıktığı esnada 2,5-3 metre yükseklikten yere düşerek hayatını kaybetmiştir. Bunun üzerine müteveffanın annesi M. K., babası Z. K., eşi R. K. ile çocukları B. K. ve A. K. destekten yoksun kalma tazminatı talebi ile işverene karşı dava açmışlardır.

Davalı şirket davaya vermiş olduğu cevapta, iş akdinin sona ermesine müteakip müteveffanın tahakkuk eden alacak ve tazminatlarının toplamı olan 4.051,23 TL'nin davacı eşe ödendiğini, ayrıca müteveffanın varislerine A. Sigorta A. Ş. Hayat Sigortası poliçe teminatı kapsamında 02.08.2018 tarihinde 100.000,00 TL ödeme yapıldığını belirterek davanın reddini talep etmiştir.

Mahkeme tarafından aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporunda davalı işverenin kazanın meydana gelmesinde %80 oranında kusurlu olduğu, müteveffanın ise %20 kusurlu olduğu kanaatine varılmıştır.

3.1.1.2. Desteğin kazancı

İşverence sunulan bordrolar incelendiğinde, müteveffanın tır şoförü olarak 1.647,00 TL asgari ücret ve her ay değişen sefer primi ödemeleri karşılığında çalıştığı görülmektedir. Müteveffanın son bir yılda hak etmiş olduğu sefer primlerinin toplamı 23.079,09 TL'dir. Sefer primleri düzenli olarak her ay ödenen süreklilik arz eden bir ödeme olması nedeniyle tazminata esas ücrete dahil edilmelidir. Bu doğrultuda müteveffanın tazminata esas aylık ücreti $1.647,00 + (23.079,09 / 12) = 3.570,26$ TL etmektedir. Bu ücret aynı dönemdeki asgari ücretin $3.570,26 / 1.647,00 = 2,168$ katıdır. Müteveffanın olay tarihinden sonra alabileceği ücreti gösterir herhangi bir veri bulunmadığından, bu oran ileriki dönemlere ilişkin asgari ücretlere uygulanarak ücret tespit edilecektir.

Bu şekilde tespit edilen brüt günlük ücretlerden %14 sigorta primi, %1 işsizlik primi, muafiyetler dikkate alınarak gelir vergisi ve damga vergisi tenzil edilerek net ücretler bulunmuş, evli ve 2 çocuklu işçiler için geçerli olan asgari geçim indirimleri uygulanmıştır.

Ölüm tarihinden, raporun hazırlandığı takvim yılının sonuna kadar işlemiş aktif dönem net kazançları iskontoya tabi tutulmaksızın aynen değerlendirilmiştir. 31.12.2021 tarihinden sonraki işleyecek aktif dönem kazançları ise Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, progresif rant yöntemi ile hesaplanmıştır.

Desteğin 60 yaşını doldurduğu 20.10.2032 itibariyle pasif döneme geçeceği, bu tarihten muhtemel bakiye yaşam süresi sonuna kadar pasif dönemde olacağı kabul edilmiştir. Pasif dönem hesabı asgari ücretten yapılmış olup, asgari geçim indirimi pasif dönem hesabında dikkate alınmamıştır.

3.1.1.3. Hak sahiplerinin destek görecekləri sürenin tespiti

Destek kaza tarihinde 44 yaşında olup, TRH 2010 tablosuna göre bakiye ömrü 31,19 yıl = 31 yıl 2 ay 9 gündür. Bu süre kaza tarihine eklendiğinde müteveffanın varsayımsal bakiye ömrünün 08.10.2047'de sona ereceği sonucuna varılmaktadır.

Davacı eş R. K. müteveffanın ölüm tarihinde 33 yaşında olup, TRH 2010 yaşam tablosuna göre muhtemel bakiye ömrü 46,06 yıl = 46 yıl 22 gündür. Davacı eşin bakiye ömrü, müteveffadan uzun olduğundan, eşin müteveffanın bakiye ömür süresi boyunca 08.10.2047 tarihine kadar destek göreceği tespit edilmiştir.

Davacı kız çocuk B. K. müteveffanın ölüm tarihinde 12 yaşını doldurmuştur. Çocuğun yükseköğrenim göreceğine ilişkin bir veri bulunmadığından 22 yaşını doldurduğu 02.01.2026 tarihine kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

Davacı erkek çocuk A. K. müteveffanın ölüm tarihinde 4 yaşını doldurmuştur. Çocuğun yükseköğrenim göreceğine ilişkin bir veri bulunmadığından 18 yaşını doldurduğu 19.12.2029 tarihine kadar destekten yoksun kaldığı kabul edilecektir.

Davacı anne M. K. müteveffanın ölüm tarihinde 76 yaşındadır. TRH 2010 yaşam tablosuna göre muhtemel bakiye ömrü 9,05 yıl = 9 yıl 18 gündür. Bu doğrultuda davacı annenin bakiye ömür sonu olan 17.08.2025 tarihine kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

Davacı baba Z. K. müteveffanın ölüm tarihinde 77 yaşındadır. TRH 2010 yaşam tablosuna göre muhtemel bakiye ömrü 7,24 = 7 yıl 2 ay 28 gündür. Bu doğrultuda davacı babanın bakiye ömür sonu olan 27.10.2023 tarihine kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

Müteveffa ve davacı eşi 2'şer, davacı çocuklara 1'er, anne babaya ise yarım pay verilmek suretiyle müteveffanın geliri dönemlere göre aşağıdaki şekilde paylaştırılmıştır. Eş ve çocukların payları kendi içerisinde değerlendirilmiştir. Destekten çıkan babanın payı anneye verilmiştir

Tablo 15. Örnek 1-Hak Sahiplerinin Pay Dağılımı

	30.07.2016 26.10.2023 arasında	27.10.2023 16.08.2025 arasında	17.08.2025 01.01.2026 arasında	02.01.2026 18.12.2029 arasında	19.12.2029 08.10.2047 arasında
Müteveffa	4/14	2/7	2/6	2/5	1/2
Eş R. K.	4/14	2/7	2/6	2/5	1/2
Çocuk B. K.	2/14	1/7	1/6	-	-
Çocuk A. K.	2/14	1/7	1/6	1/5	-
Anne M. K.	1/14	1/7	-	-	-
Baba Z. K.	1/14	-	-	-	-

3.1.1.4. Dönem kazançlarının hesaplanması

Aşağıdaki tablodan görüleceği üzere hak sahiplerinin desteklik dönemlerine göre müteveffanın kazancı hesaplanmıştır. Bu doğrultuda müteveffanın; 30.07.2016-26.10.2023 dönemi için kazancı 400.892,56 TL, 27.10.2023-16.08.2025 dönemi için kazancı

128.858,71 TL, 17.08.2025-01.01.2026 dönemi için kazancı 26.762,96 TL, 02.01.2026-18.12.2029 dönemi için kazancı 282.894,43 TL, 19.12.2029-08.10.2047 dönemi için kazancı 661.835,72 TL olarak hesaplanmıştır. Müteveffanın bu şekilde tüm dönemlerdeki toplam kazancı 1.501.244,80 TL'dir.

Tablo 16. Örnek 1-Dönem Kazançları Hesap Tablosu

İşlemiş Aktif Dönem Hesabı

Dönem		brüt aylık asgari ücret	brüt günlük asgari ücret	Ücret oranı	günlük brüt kazanç	desteğin günlük net kazancı	Günlük AGİ	gün	ay	net kazanç tutarı
30.07.2016	31.12.2016	1.647,00 TL	54,90	2,168	119,02	85,09	6,18	1	5	13.781,38 TL
01.01.2017	31.12.2017	1.777,50 TL	59,25	2,168	128,45	91,83	6,67	0	12	35.459,47 TL
01.01.2018	31.12.2018	2.029,50 TL	67,65	2,168	146,67	104,85	7,61	0	12	40.486,71 TL
01.01.2019	31.12.2019	2.558,40 TL	85,28	2,168	184,89	132,18	9,59	0	12	51.037,62 TL
01.01.2020	31.12.2020	2.943,00 TL	98,10	2,168	212,68	152,05	11,04	0	12	58.711,28 TL
01.01.2021	31.12.2021	3.577,50 TL	119,25	2,168	258,53	184,83	13,42	0	12	71.367,90 TL

İşleyecek Aktif Dönem Hesabı

Dönem		Aylık Net ücret	Ay	Gün	% 10 Artış	% 10 İskonto	Peşin değerler	Ara Toplamlar
01.01.2022	31.12.2022	5.947,33 TL	12	0	1,10000	0,90909	71.367,90 TL	30.07.2016-26.10.2023 arası 400.892,56 TL
01.01.2023	26.10.2023	5.947,33 TL	9	26	1,21000	0,82644	58.680,27 TL	
27.10.2023	31.12.2023	5.947,33 TL	2	4	1,21000	0,82644	12.687,63 TL	
01.01.2024	31.12.2024	5.947,33 TL	12	0	1,33100	0,75131	71.367,90 TL	27.10.2023-16.08.2025
01.01.2025	16.08.2025	5.947,33 TL	7	16	1,46410	0,68301	44.803,18 TL	arası 128.858,71 TL
17.08.2025	31.12.2025	5.947,33 TL	4	14	1,46410	0,68301	26.564,72 TL	17.08.2025-01.01.2026
01.01.2026	01.01.2026	5.947,33 TL	0	1	1,61051	0,62092	198,24 TL	arası 26.762,96 TL
02.01.2026	31.12.2026	5.947,33 TL	11	29	1,61051	0,62092	71.169,66 TL	
01.01.2027	31.12.2027	5.947,33 TL	12	0	1,77156	0,56447	71.367,90 TL	
01.01.2028	31.12.2028	5.947,33 TL	12	0	1,94871	0,51315	71.367,90 TL	02.01.2026-18.12.2029
01.01.2029	18.12.2029	5.947,33 TL	11	18	2,14358	0,46650	68.988,97 TL	arası 282.894,43 TL
19.12.2029	31.12.2029	5.947,33 TL	0	12	2,14358	0,46650	2.378,93 TL	
01.01.2030	31.12.2030	5.947,33 TL	12	0	2,35794	0,42409	71.367,90 TL	
01.01.2031	31.12.2031	5.947,33 TL	12	0	2,59374	0,38554	71.367,90 TL	
01.01.2032	19.10.2032	5.947,33 TL	9	19	2,85311	0,35049	57.292,57 TL	

İşleyecek Pasif Dönem Hesabı

Dönem		Aylık Net ücret	Ay	Gün	% 10 Artış	% 10 İskonto	Peşin değerler
20.10.2032	31.12.2032	2.557,59 TL	2	11	2,85311	0,35049	6.052,96 TL
01.01.2033	31.12.2033	2.557,59 TL	12	0	3,13842	0,31863	30.691,08 TL
01.01.2034	31.12.2034	2.557,59 TL	12	0	3,45227	0,28966	30.691,08 TL
01.01.2035	31.12.2035	2.557,59 TL	12	0	3,79749	0,26333	30.691,08 TL
01.01.2036	31.12.2036	2.557,59 TL	12	0	4,17724	0,23939	30.691,08 TL
01.01.2037	31.12.2037	2.557,59 TL	12	0	4,59497	0,21762	30.691,08 TL
01.01.2038	31.12.2038	2.557,59 TL	12	0	5,05447	0,19784	30.691,08 TL
01.01.2039	31.12.2039	2.557,59 TL	12	0	5,55991	0,17985	30.691,08 TL
01.01.2040	31.12.2040	2.557,59 TL	12	0	6,11590	0,16350	30.691,08 TL
01.01.2041	31.12.2041	2.557,59 TL	12	0	6,72749	0,14864	30.691,08 TL
01.01.2042	31.12.2042	2.557,59 TL	12	0	7,40024	0,13513	30.691,08 TL
01.01.2043	31.12.2043	2.557,59 TL	12	0	8,14027	0,12284	30.691,08 TL
01.01.2044	31.12.2044	2.557,59 TL	12	0	8,95430	0,11167	30.691,08 TL
01.01.2045	31.12.2045	2.557,59 TL	12	0	9,84973	0,10152	30.691,08 TL
01.01.2046	31.12.2046	2.557,59 TL	12	0	10,8347	0,09229	30.691,08 TL
01.01.2047	08.10.2047	2.557,59 TL	9	8	11,9181	0,08390	23.700,33 TL
							19.12.2029-08.10.2047
							arası 661.835,72 TL

3.1.1.5. İndirim sebeplerinin irdelenmesi ve indirimlerin uygulanması

Mahkeme tarafından aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporu doğrultusunda davalı işveren tazminatın yalnızca %80'inden sorumlu tutulabileceğinden %20 oranında kusur indirimi yapılmalıdır.

Davacı eş raporun düzenlendiği tarihte 37 yaşındadır. AYİM evlenme ihtimali cetveline göre 37 yaş üstündeki kadının evlenme şansı %9'dır. Bu orandan 18 yaşın altındaki her çocuk için %5 indirim yapılmalıdır. Bu doğrultuda davacı eşin evlenme ihtimali $9 - 5 - 5 = \%0$ 'dır. Belirtilen nedenle davacı eşin evlenme ihtimalinin bulunmadığı kabul edilmiştir.

Davalı şirketin ileri sürdüğü ödemeler incelendiğinde 4.051,23 TL'nin, müteveffanın işçilik hak ve alacaklarına ilişkin olduğu görülmektedir. Yine davacıların bir kısmına A. Sigorta A. Ş. Hayat Sigortası poliçe teminatı kapsamında ödenen 100.000,00 TL'nin de özel hayat sigortası kapsamında ödendiği görülmektedir. İfa amacı taşımayan ödemeler ve hayat sigortası ödemeleri de tazminattan indirilmez.

Öte yandan hak sahiplerine iş kazası sonucunda SGK tarafından gelir bağlanmıştır. SGK tarafından eş R. K.'ya bağlanan gelirin ilk peşin sermaye değeri 227.727,46 TL, çocuk B. K.'ya bağlanan gelirin ilk peşin sermaye değeri 53.943,55 TL, çocuk A. K.'ya bağlanan gelirin ilk peşin sermaye değeri 64.023,81 TL'dir.

Bu gelirlerin davalı şirketin kusuruna isabet eden miktarı kurumca rücu edilebilecektir. Bu nedenle davacılar bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerinin davalının kusuruna isabet eden %80'i hesaplanacak tazminattan tenzil edilecektir. Bu doğrultuda hesaplanan tazminatlarından;

$$\begin{aligned} \text{Eş R. K. yönünden } 227.727,46 \times 0,80 &= 182.181,97 \text{ TL,} \\ \text{Çocuk B. K. yönünden } 53.943,55 \times 0,80 &= 43.154,84 \text{ TL,} \\ \text{Çocuk A. K. yönünden } 64.023,81 \times 0,80 &= 51.219,05 \text{ TL tenzil edilecektir.} \end{aligned}$$

3.1.1.6. Tazminatın hesaplanması

Yukarıdaki veriler doğrultusunda hak sahiplerinin talep edebilecekleri tazminatlar aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır.

Tablo 17. Örnek 1-Tazminat Hesap Tablosu

Eş R. K. Yönünden:

30.07.2016-26.10.2023 arası	: 400.892,56 TL	x	2/7 pay	=	114.540,73 TL
27.10.2023-16.08.2025 arası	: 128.858,71 TL	x	2/7 pay	=	36.816,77 TL
17.08.2025-01.01.2026 arası	: 26.762,96 TL	x	2/6 pay	=	8.920,99 TL
02.01.2026-18.12.2029 arası	: 282.894,43 TL	x	2/5 pay	=	113.157,77 TL
19.12.2029-08.10.2047 arası	: 661.835,72 TL	x	1/2 pay	=	330.917,86 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı				=	604.354,12 TL
%20 Kusur İndirimi	: 604.354,12 TL	x	0,8	=	483.483,30 TL
İlk PSD Tenzili	: 483.483,30 TL	-	182.181,97 TL	=	301.301,33 TL

Çocuk A. K. Yönünden:

30.07.2016-26.10.2023 arası	: 400.892,56 TL	x	1/7 pay	=	57.270,37 TL
27.10.2023-16.08.2025 arası	: 128.858,71 TL	x	1/7 pay	=	18.408,39 TL
17.08.2025-01.01.2026 arası	: 26.762,96 TL	x	1/6 pay	=	4.460,49 TL
02.01.2026-18.12.2029 arası	: 282.894,43 TL	x	1/5 pay	=	56.578,89 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı				=	136.718,13 TL
%20 Kusur İndirimi	: 136.718,13 TL	x	0,8	=	109.374,51 TL
İlk PSD Tenzili	: 109.374,51 TL	-	51.219,05 TL	=	58.155,46 TL

Tablo 17'nin devamıdır**Çocuk B. K. Yönünden:**

30.07.2016-26.10.2023 arası	:	400.892,56 TL	x	1/7 pay	=	57.270,37 TL
27.10.2023-16.08.2025 arası	:	128.858,71 TL	x	1/7 pay	=	18.408,39 TL
17.08.2025-01.01.2026 arası	:	26.762,96 TL	x	1/6 pay	=	4.460,49 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı					=	80.139,25 TL
%20 Kusur İndirimi	:	80.139,25 TL	x	0,8	=	64.111,40 TL
İlk PSD Tenzili	:	64.111,40 TL	-	43.154,84 TL	=	20.956,56 TL

Anne M. K. Yönünden:

30.07.2016-26.10.2023 arası	:	400.892,56 TL	x	1/14 pay	=	28.635,18 TL
27.10.2023-16.08.2025 arası	:	128.858,71 TL	x	1/7 pay	=	18.408,39 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı					=	47.043,57 TL
%20 Kusur İndirimi	:	47.043,57 TL	x	0,8	=	37.634,86 TL

Baba Z. K. Yönünden:

30.07.2016-26.10.2023 arası	:	400.892,56 TL	x	1/14 pay	=	28.635,18 TL
%20 Kusur İndirimi	:	28.635,18 TL	x	0,8	=	22.908,15 TL

3.1.2. Örnek 2 Trafik Kazası**3.1.2.1. Olay**

Müteveffa E. M., 29.08.2017 tarihinde davalı sürücünün sevk ve idaresindeki araçla kendisine çarpması neticesinde vefat etmiştir. Bunun üzerine müteveffanın annesi Ş. M. ve babası B. M., kızlarının ölümü sonucu destekten yoksun kalma tazminatı talebi ile sürücüye ve sürücünün aracını ZMSS ile sigortalayan sigorta şirketine karşı dava açmışlardır.

Davalı sigorta şirketi davaya vermiş olduğu cevapta, 30.11.2017 tarihinde davacı anne Ş. M.'ye 110.000,00 TL, davacı baba B. M.'ye 63.000,00 TL tazminat ödemesi yapıldığını belirterek davanın reddini talep etmiştir.

Mahkeme tarafından aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporunda davalı sürücünün kazanın meydana gelmesinde tam kusurlu olduğu kanaatine varılmıştır.

3.1.2.2. Desteğin kazancı

Müteveffanın kaza tarihinde üniversiteden yeni mezun olmuş olduğu, bitirdiği bölüme ilişkin mesleğini icra etmiş olsaydı asgari ücretin 2 katı kazancının olabileceği görülmektedir. Müteveffanın ilk bir yıl iş arayacağı, sonrasında çalışma hayatına atılacağı kabul edilmiştir. Çalışılmayan ilk bir yıl asgari geçim indirimi eklenmemiş asgari ücret üzerinden hesaplanmıştır.

Bu şekilde tespit edilen brüt günlük ücretlerden %14 sigorta primi, %1 işsizlik primi, muafiyetler dikkate alınarak gelir vergisi ve damga vergisi tenzil edilerek net ücretler bulunmuş, bekar işçiler için geçerli olan asgari geçim indirimleri uygulanmıştır.

Ölüm tarihinden, raporun hazırlandığı takvim yılının sonuna kadar işlemiş aktif dönem net kazançları iskontoya tabi tutulmaksızın aynen değerlendirilmiştir. 31.12.2021 tarihinden sonraki işleyecek aktif dönem kazançları ise Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, progresif rant yöntemi ile hesaplanmıştır.

3.1.2.3. Hak sahiplerinin destek görecekları sürenin tespiti

Destek kaza tarihinde 20 yaşında olup, kadındır. TRH 2010 tablosuna göre bakiye ömrü 58,85 yıldır.

Davacı anne Ş. M. müteveffanın ölüm tarihinde 43 yaşındadır. TRH 2010 yaşam tablosuna göre muhtemel bakiye ömrü 36,34 yıl = 36 yıl 4 ay 4 gündür. Bu doğrultuda davacı annenin bakiye ömür sonu olan 03.01.2054 tarihine kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

Davacı baba B. M. müteveffanın ölüm tarihinde 49 yaşındadır. TRH 2010 yaşam tablosuna göre muhtemel bakiye ömrü 26,67 = 26 yıl 8 ay 5 gündür. Bu doğrultuda davacı babanın bakiye ömür sonu olan 07.02.2044 tarihine kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

TUİK istatistiklerine göre müteveffanın yaklaşık 25 yaşında 01.01.2022 tarihinde evleneceği, 01.01.2024 tarihinde ilk çocuğunun, 01.01.2026 tarihinde ikinci çocuğunun dünyaya geleceği kabul edilmiştir. Yine varsayımsal çocukların 18 yaşına kadar destek göreceği kabul edilmiştir.

Müteveffa ve varsayımsal eşi 2'şer, varsayımsal çocuklara 1'er, davacı anne babaya müteveffanın bekarlık döneminde 1'er sonrasında ise yarım pay verilmek suretiyle müteveffanın geliri dönemlere göre aşağıdaki şekilde paylaştırılmıştır. Eş ve çocukların payları kendi içerisinde değerlendirilmiş ve destekten çıkan çocukların payları anne babaya intikal ettirilmemiştir. Bu nedenle 01.01.2026-07.02.2044 tarihleri arasında eş ve çocukların payları değişse de anne ve babanın kiler değişmeyecektir.

Tablo 18. Örnek 2-Hak Sahiplerinin Pay Dağılımı

	29.08.2017 31.12.2021 arasında	01.01.2022 31.12.2023 arasında	01.01.2024 31.12.2025 arasında	01.01.2026 07.02.2044 arasında	08.02.2044 03.01.2054 arasında
Müteveffa	2/4	4/10	4/12	Değişken	6/14
Eş	-	4/10	4/12	Değişken	6/14
Çocuk 1	-	-	2/12	Değişken	-
Çocuk 2	-	-	-	Değişken	-
Anne Ş.M.	1/4	1/10	1/12	1/14	2/14
Baba B.M.	1/4	1/10	1/12	1/14	-

3.1.2.4. Dönem kazançlarının hesaplanması

Tablo 19. Örnek 2-Dönem Kazançları Hesap Tablosu

İşlemiş Aktif Dönem Hesabı

Dönem	brüt aylık asgari ücret	brüt günlük asgari ücret	Ücret oranı	günlük brüt ücreti	desteğin günlük net kazancı	AGİ günlük	gün	ay	net kazanç tutarı
29.08.2017 31.12.2017	1.777,50 TL	59,25	1,000	59,25	42,36	0,00	2	4	5.167,72 TL
01.01.2018 28.08.2018	2.029,50 TL	67,65	1,000	67,65	48,36	0,00	28	7	11.510,55 TL
29.08.2018 31.12.2018	2.029,50 TL	67,65	2,000	135,30	96,73	5,07	2	4	12.419,72 TL
01.01.2019 31.12.2019	2.558,40 TL	85,28	2,000	170,56	121,93	6,40	0	12	46.199,04 TL
01.01.2020 31.12.2020	2.943,00 TL	98,10	2,000	196,20	140,26	7,36	0	12	53.144,04 TL
01.01.2021 31.12.2021	3.577,50 TL	119,25	2,000	238,50	170,51	8,94	0	12	64.601,88 TL
29.08.2017-31.12.2021 arası toplam=									193.042,95 TL

Tablo 19'un devamıdır

İşleyecek Aktif Dönem Hesabı

Dönem		Aylık Net Kazanç	Ay	Gün	% 10 Artış	% 10 İskonto	Peşin değerler	Ara Toplamlar
01.01.2022	31.12.2022	5.383,49 TL	12	0	1,10000	0,90909	64.601,88 TL	01.01.2022-31.12.2023
01.01.2023	31.12.2023	5.383,49 TL	12	0	1,21000	0,82644	64.601,88 TL	arası 129.203,76 TL
01.01.2024	31.12.2024	5.383,49 TL	12	0	1,33100	0,75131	64.601,88 TL	01.01.2024-31.12.2025
01.01.2025	31.12.2025	5.383,49 TL	12	0	1,46410	0,68301	64.601,88 TL	arası 129.203,76 TL
01.01.2026	31.12.2026	5.383,49 TL	12	0	1,61051	0,62092	64.601,88 TL	
01.01.2027	31.12.2027	5.383,49 TL	12	0	1,77156	0,56447	64.601,88 TL	
01.01.2028	31.12.2028	5.383,49 TL	12	0	1,94871	0,51315	64.601,88 TL	
01.01.2029	31.12.2029	5.383,49 TL	12	0	2,14358	0,46650	64.601,88 TL	
01.01.2030	31.12.2030	5.383,49 TL	12	0	2,35794	0,42409	64.601,88 TL	
01.01.2031	31.12.2031	5.383,49 TL	12	0	2,59374	0,38554	64.601,88 TL	
01.01.2032	31.12.2032	5.383,49 TL	12	0	2,85311	0,35049	64.601,88 TL	
01.01.2033	31.12.2033	5.383,49 TL	12	0	3,13842	0,31863	64.601,88 TL	
01.01.2034	31.12.2034	5.383,49 TL	12	0	3,45227	0,28966	64.601,88 TL	
01.01.2035	31.12.2035	5.383,49 TL	12	0	3,79749	0,26333	64.601,88 TL	
01.01.2036	31.12.2036	5.383,49 TL	12	0	4,17724	0,23939	64.601,88 TL	
01.01.2037	31.12.2037	5.383,49 TL	12	0	4,59497	0,21762	64.601,88 TL	
01.01.2038	31.12.2038	5.383,49 TL	12	0	5,05447	0,19784	64.601,88 TL	
01.01.2039	31.12.2039	5.383,49 TL	12	0	5,55991	0,17985	64.601,88 TL	
01.01.2040	31.12.2040	5.383,49 TL	12	0	6,11590	0,16350	64.601,88 TL	
01.01.2041	31.12.2041	5.383,49 TL	12	0	6,72750	0,14864	64.601,88 TL	
01.01.2042	31.12.2042	5.383,49 TL	12	0	7,40025	0,13513	64.601,88 TL	
01.01.2043	31.12.2043	5.383,49 TL	12	0	8,14027	0,12284	64.601,88 TL	01.01.2026-07.02.2044
01.01.2044	07.02.2044	5.383,49 TL	1	7	8,95430	0,11167	6.639,64 TL	arası 1.169.473,48 TL
08.02.2044	31.12.2044	5.383,49 TL	10	23	8,95430	0,11167	57.962,24 TL	
01.01.2045	31.12.2045	5.383,49 TL	12	0	9,84973	0,10152	64.601,88 TL	
01.01.2046	31.12.2046	5.383,49 TL	12	0	10,8347	0,09229	64.601,88 TL	
01.01.2047	31.12.2047	5.383,49 TL	12	0	11,9181	0,08390	64.601,88 TL	
01.01.2048	31.12.2048	5.383,49 TL	12	0	13,1099	0,07627	64.601,88 TL	
01.01.2049	31.12.2049	5.383,49 TL	12	0	14,4209	0,06934	64.601,88 TL	
01.01.2050	31.12.2050	5.383,49 TL	12	0	15,8630	0,06303	64.601,88 TL	
01.01.2051	31.12.2051	5.383,49 TL	12	0	17,4494	0,05730	64.601,88 TL	
01.01.2052	31.12.2052	5.383,49 TL	12	0	19,1943	0,05209	64.601,88 TL	
01.01.2053	31.12.2053	5.383,49 TL	12	0	21,1137	0,04736	64.601,88 TL	08.02.2044-03.01.2054
01.01.2054	03.01.2054	5.383,49 TL	0	3	23,2251	0,04305	538,35 TL	arası 639.917,51 TL

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere hak sahiplerinin desteklik dönemlerine göre müteveffanın kazancı hesaplanmıştır. Bu doğrultuda müteveffanın; 29.08.2019-31.12.2023 dönemi için kazancı 244.351,41 TL, 01.01.2024-31.12.2025 dönemi için kazancı 128.858,71 TL, 01.01.2026-31.12.2027 dönemi için kazancı 128.858,71 TL, 01.01.2028-07.02.2046 dönemi için kazancı 1.169.473,48 TL, 08.02.2046-03.01.2056 dönemi için kazancı 639.917,51 TL olarak hesaplanmıştır.

3.1.2.5. İndirim sebeplerinin irdelenmesi ve indirimlerin uygulanması

Mahkeme tarafından aldırılan kusura ilişkin bilirkişi raporu doğrultusunda herhangi bir kusur indirimi yapılmayacaktır.

30.11.2017 tarihinde davacı anne Ş. M.'ye 110.000,00 TL, davacı baba B. M.'ye 63.000,00 TL ödeme yapıldığı görülmektedir. Öncelikle yapılan ödemelerin yetersiz olup olmadığı denetlenmelidir. Bu nedenle tazminatın ilk olarak ödeme tarihi itibarıyla hesaplanması gerekmektedir.

Tablo 20. Örnek 2-Ödeme Tarihindeki Dönem Kazançları Hesap Tablosu

İşlemiş Aktif Dönem Hesabı

Dönem	brüt aylık asgari ücret	brüt günlük asgari ücret	Ücret oranı	günlük brüt ücreti	desteğin günlük net kazancı	asgari geçim indirim tutarı günlük	gün	ay	net kazanç tutarı
29.08.2017 - 31.12.2017	1.777,50 TL	59,25	1,000	59,25	42,36	0,00	2	4	5.167,72 TL

İşleyecek Aktif Dönem Hesabı

Dönem	Aylık Net Kazanç	Ay	Gün	% 10 Artış	% 10 İskonto	Peşin değerler	Ara Toplamlar
01.01.2018 - 28.08.2018	1.270,75 TL	7	28	1,10000	0,90909	10.081,28 TL	
29.08.2018 - 31.12.2018	2.674,81 TL	4	2	1,21000	0,82645	10.877,56 TL	
01.01.2019 - 31.12.2019	2.674,81 TL	12	0	1,33100	0,75131	32.097,72 TL	
01.01.2020 - 31.12.2020	2.674,81 TL	12	0	1,46410	0,68301	32.097,72 TL	29.08.2017-31.12.2021 arası 122.419,72 TL
01.01.2021 - 31.12.2021	2.674,81 TL	12	0	1,61051	0,62092	32.097,72 TL	
01.01.2022 - 31.12.2022	2.674,81 TL	12	0	1,77156	0,56447	32.097,72 TL	01.01.2022-31.12.2023 arası 64.195,44 TL
01.01.2023 - 31.12.2023	2.674,81 TL	12	0	1,94872	0,51316	32.097,72 TL	
01.01.2024 - 31.12.2024	2.674,81 TL	12	0	2,14359	0,46651	32.097,72 TL	01.01.2024-31.12.2025 arası 64.195,44 TL
01.01.2025 - 31.12.2025	2.674,81 TL	12	0	2,35795	0,42410	32.097,72 TL	
01.01.2026 - 31.12.2026	2.674,81 TL	12	0	2,59374	0,38554	32.097,72 TL	
01.01.2027 - 31.12.2027	2.674,81 TL	12	0	2,85311	0,35049	32.097,72 TL	
01.01.2028 - 31.12.2028	2.674,81 TL	12	0	3,13842	0,31863	32.097,72 TL	
01.01.2029 - 31.12.2029	2.674,81 TL	12	0	3,45227	0,28966	32.097,72 TL	
01.01.2030 - 31.12.2030	2.674,81 TL	12	0	3,79749	0,26333	32.097,72 TL	
01.01.2031 - 31.12.2031	2.674,81 TL	12	0	4,17724	0,23939	32.097,72 TL	
01.01.2032 - 31.12.2032	2.674,81 TL	12	0	4,59497	0,21762	32.097,72 TL	
01.01.2033 - 31.12.2033	2.674,81 TL	12	0	5,05447	0,19784	32.097,72 TL	
01.01.2034 - 31.12.2034	2.674,81 TL	12	0	5,55991	0,17985	32.097,72 TL	
01.01.2035 - 31.12.2035	2.674,81 TL	12	0	6,11590	0,16350	32.097,72 TL	
01.01.2036 - 31.12.2036	2.674,81 TL	12	0	6,72750	0,14864	32.097,72 TL	
01.01.2037 - 31.12.2037	2.674,81 TL	12	0	7,40025	0,13513	32.097,72 TL	
01.01.2038 - 31.12.2038	2.674,81 TL	12	0	8,14027	0,12284	32.097,72 TL	
01.01.2039 - 31.12.2039	2.674,81 TL	12	0	8,95430	0,11167	32.097,72 TL	
01.01.2040 - 31.12.2040	2.674,81 TL	12	0	9,84973	0,10152	32.097,72 TL	
01.01.2041 - 31.12.2041	2.674,81 TL	12	0	10,8347	0,09229	32.097,72 TL	
01.01.2042 - 31.12.2042	2.674,81 TL	12	0	11,9181	0,08390	32.097,72 TL	
01.01.2043 - 31.12.2043	2.674,81 TL	12	0	13,1099	0,07627	32.097,72 TL	01.01.2026-07.02.2044 arası 581.057,89 TL
01.01.2044 - 07.02.2044	2.674,81 TL	1	7	14,4209	0,06934	3.298,93 TL	
08.02.2044 - 31.12.2044	2.674,81 TL	10	23	14,4209	0,06934	28.798,79 TL	
01.01.2045 - 31.12.2045	2.674,81 TL	12	0	15,8630	0,06303	32.097,72 TL	
01.01.2046 - 31.12.2046	2.674,81 TL	12	0	17,4494	0,05730	32.097,72 TL	
01.01.2047 - 31.12.2047	2.674,81 TL	12	0	19,1943	0,05209	32.097,72 TL	
01.01.2048 - 31.12.2048	2.674,81 TL	12	0	21,1137	0,04736	32.097,72 TL	
01.01.2049 - 31.12.2049	2.674,81 TL	12	0	23,2251	0,04305	32.097,72 TL	
01.01.2050 - 31.12.2050	2.674,81 TL	12	0	25,5476	0,03914	32.097,72 TL	
01.01.2051 - 31.12.2051	2.674,81 TL	12	0	28,1024	0,03558	32.097,72 TL	
01.01.2052 - 31.12.2052	2.674,81 TL	12	0	30,9126	0,03234	32.097,72 TL	
01.01.2053 - 31.12.2053	2.674,81 TL	12	0	34,0039	0,02940	32.097,72 TL	08.02.2044-03.01.2054 arası 317.945,75 TL
01.01.2054 - 03.01.2054	2.674,81 TL	0	3	37,4043	0,02673	267,48 TL	

Tablo 21. Örnek 2-Ödeme Tarihine Göre Tazminat Hesap TablosuAnne Ş. M. Yönünden:

29.08.2017 - 31.12.2021 arası	122.419,72 TL x	1/4 pay =	30.604,93 TL
01.01.2022 - 31.12.2023 arası	64.195,44 TL x	1/10 pay =	6.419,54 TL
01.01.2024 - 31.12.2025 arası	64.195,44 TL x	1/12 pay =	5.349,62 TL
01.01.2026 - 07.02.2044 arası	581.057,89 TL x	1/14 pay =	41.504,14 TL
08.02.2044 - 03.01.2054 arası	317.945,75 TL x	2/14 pay =	45.420,82 TL
Toplam =			129.299,05 TL

Baba B. M. Yönünden:

29.08.2017 - 31.12.2021 arası	122.419,72 TL x	1/4 pay =	30.604,93 TL
01.01.2022 - 31.12.2023 arası	64.195,44 TL x	1/10 pay =	6.419,54 TL
01.01.2024 - 31.12.2025 arası	64.195,44 TL x	1/12 pay =	5.349,62 TL
01.01.2026 - 07.02.2044 arası	581.057,89 TL x	1/14 pay =	41.504,14 TL
Toplam =			83.878,23 TL

Görüldüğü üzere yapılan ödemeler tazminat miktarını karşılamamaktadır. Bu nedenle ödenen tutarların hesap tarihine kadar işlemiş faizi ile mahsup edilmesi gerekmektedir. Hesap tarihi 01.05.2021'dir. Bu doğrultuda anne için yapılan ödeme güncellenerek;

$$30.11.2017-01.05.2021 \text{ arası } 1248 \text{ gün} * 110.000,00 * \%9 / 365 = 33.849,86 \text{ TL faiz}$$
$$110.000,00 + 33.849,86 = 143.849,86 \text{ TL olarak mahsup edilecektir.}$$

Baba için yapılmış ödeme de güncellenerek;

$$30.11.2017-01.05.2021 \text{ arası } 1248 \text{ gün} * 63.000,00 * \%9 / 365 = 19.386,74 \text{ TL faiz}$$
$$63.000,00 + 19.386,74 = 82.386,74 \text{ TL olarak mahsup edilecektir.}$$

3.1.2.6. Tazminatın hesaplanması

Yukarıdaki veriler doğrultusunda hak sahiplerinin talep edebilecekleri tazminatlar aşağıdaki tabloda hesaplanmıştır.

Tablo 22. Örnek 2-Tazminat Hesap Tablosu

Anne Ş. M. Yönünden:

29.08.2017-31.12.2021 arası :	193.042,95 TL	x	1/4 pay	=	48.260,74 TL
01.01.2022-31.12.2023 arası :	129.203,76 TL	x	1/10 pay	=	12.920,38 TL
01.01.2024-31.12.2025 arası :	129.203,76 TL	x	1/12 pay	=	10.766,98 TL
01.01.2026-07.02.2044 arası :	1.169.473,48 TL	x	1/14 pay	=	83.533,82 TL
08.02.2044-03.01.2054 arası :	639.917,51 TL	x	2/14 pay	=	91.416,79 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı				=	246.898,70 TL
Ödemenin Mahsubu :	246.898,70 TL	-	143.849,86 TL	=	103.048,84 TL

Baba B. M. Yönünden:

29.08.2017-31.12.2021 arası :	193.042,95 TL	x	1/4 pay	=	48.260,74 TL
01.01.2022-31.12.2023 arası :	129.203,76 TL	x	1/10 pay	=	12.920,38 TL
01.01.2024-31.12.2025 arası :	129.203,76 TL	x	1/12 pay	=	10.766,98 TL
01.01.2026-07.02.2044 arası :	1.169.473,48 TL	x	1/14 pay	=	83.533,82 TL +
Olmak üzere murisin gelirindeki toplam payı				=	155.481,91 TL
Ödemenin Mahsubu :	155.481,91 TL	-	82.386,74 TL	=	73.095,17 TL

3.2. Uygulama Sorunları, Eleştiri ve Öneriler

Yukarıda ilgili başlıklar hakkında, hesaplamada esas alınan veriler ile ilgili bir kısım eleştiri ve önerilerimizi belirtmiştik. Ancak bir kısım eleştiri ve önerimizin daha iyi anlaşılabilmesi için konunun tamamının anlatılmış olması ve örnek hesaplamaların bulunmasının daha faydalı olacağını düşündük. Bu nedenle ayrıca bir başlık altında yukarıda yapılan tüm anlatımlarımız ve örneklerden de yararlanarak, daha önemli gördüğümüz bazı hususları dile getirmek istiyoruz.

3.2.1. Hesaba Esas Ücrete Fazla Çalışma Ücretlerinin Dahil Edilmesinde İspat Sorunu

Yukarıda bahsettiğimiz üzere Yargıtay vermiş olduğu kararlarda, devamlılık arz eden fazla mesai ücretlerinin tazminata esas kazanç tespit edilirken dikkate alınması gerektiği görüşündedir³³². Ancak kararlarda genel olarak bordrolarda tahakkuk edilmiş fazla mesai

³³² Yargıtay 21. H.D. 08.06.2020 Tarih, 2019/3666 E., 2020/2008 K., Yargıtay 17. H.D. 25.02.2019 Tarih, 2016/3619 E., 2019/1950 K., KBİBB, E.T.: 09.05.2021.

cretlerinden bahsedildiği görülmektedir. Bu da fazla çalışmaların bordrolarda tahakkuk ettirilmemesi halinde dikkate alınıp alınmayacağı sorusunu gündeme getirmektedir.

Çalışma yaşamında daha az vergi ya da sigorta primi ödemek amacıyla, işverenlerce işçilerin gerçek ücretleri üzerinden bordro düzenlenmediği Yargıtay'ın da kabul ettiği bir gerektir³³³. Bir başka gerçek ise aynı gerekçelerle fazla mesai ücretlerinin de bordrolara yansıtılmadığıdır. Bu nedenle Yargıtay bordrolarda fazla mesai tahakkuklarının bulunmadığı veya bordroların imzasız olduğu hallerde, işçinin fazla çalışmasını tanıkla ispat edebileceği grřndedir³³⁴. Yalnızca bordroların imzalı olduğu ve bordrolarda fazla mesai tahakkuklarının bulunduğu durumlarda işçi daha fazla çalıştığını yazılı delille ispatlamalıdır. Ancak işçinin daha sonra fazla mesai talep etmesinin önüne geçmek amacıyla, bordrolarda sembolik fazla mesai tutarları tahakkuk ettirilmesi halinde de işçi daha fazla çalıştığını tanıkla ispat edebilecektir³³⁵.

Bir başka ayrıık durum da bordroların gerçek ücret üzerinden düzenlenmemesi, ancak imzalı bordrolarda fazla mesai tahakkuklarının bulunması durumudur. Yargıtay bu tür durumlarda ise imzalı bordrolardaki tahakkuk ettirilen saatlerle bağlı kalınarak gerçek ücret üzerinden fazla mesai ücretinin hesaplanması gerektiğini kabul etmektedir³³⁶.

Yargıtay'ın fazla çalışmaların bu şekilde tanıkla ispat edilebileceğine yönelik kararlarının mevcut olması nedeniyle, kanımızca desteğin kazancı belirlenirken de aynı yöntemle sonuca gidilebilir. Davacıların bu yönde bir iddiasının mevcut olması halinde, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihatlarında belirtilen esaslarla fazla çalışmaların ispat edilebileceğini düşünüyoruz. Ancak bu şekilde ispat edilmiş fazla çalışma alacakları tanık deliline dayandığından, yine yerleşik içtihatlar uyarınca takdiri indirim yapılmaktadır. Bu indirim genelde %30 olarak uygulanmaktadır³³⁷.

Destekten yoksun kalma tazminatı davalarında da aynı şekilde tanık beyanı ile desteğin devamlılık arz eden fazla çalışmalarının olduğu ispat edilebilmelidir. Kanımızca bu davalarda da aynı ispat koşulları ile desteğin süreklilik arz eden fazla çalışma ücretleri ispatlanabilir. Fazla mesai ücretlerinin bordroya tahakkuk ettirilerek ödenmesi şartı aranmamalıdır.

Bu nedenle kanımızca tanık beyanlarına göre hesaplanan tutardan uygun oranda takdiri indirimle gidilerek, desteğin kazancına bu fazla mesai ücretleri eklenmelidir. Aynı şekilde fazla mesai tahakkukları içeren imzalı bordroların bulunduğu, ancak bordroların gerçek ücret üzerinden düzenlenmemiş olduğu anlaşıldığı hallerde, gerçek ücret üzerinden hesaplanacak fazla mesai ücretlerinin desteğin gelirinin tespitinde dikkate alınması gerekmektedir.

³³³ Yargıtay 21. H.D. 26.02.2019 Tarih, 018/889 E., 2019/1369 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

³³⁴ Ocak, Uğur, Performansa Bağlı İşçilik Alacakları, Melek Matbaa, 7. Baskı, Gaziantep, 2018, s.371.

³³⁵ Yargıtay 9. H.D. 25.06.2020 Tarih, 2016/24784 E., 2020/6470 K., KBİBB, E.T.: 02.05.2021.

³³⁶ Yargıtay 9. H.D. 28.01.2021 Tarih, 2020/4120 E., 2021/2716 K., KBİBB, E.T.: 01.05.2021.

³³⁷ Ocak, s. 373.

3.2.2. Hesap Tarihi İtibariyle Hesaplanan Tazminata Olay Tarihinden İtibaren Faiz İşletilmesi Sorunu

3.2.2.1. Destekten yoksun kalma tazminatına uygulanan faiz

Hesaplama ilkelerinde bahsedildiği üzere zararın olay tarihinde doğmuş olması ilkesi gereği, zarar olay tarihinden itibaren başlanarak hesaplanmaktadır. Bu nedenle faiz başlangıç tarihi de ölüm tarihi olarak kabul edilmektedir³³⁸. Yalnızca sigorta şirketleri yönünden temerrüt olgusu aranmakta ve temerrüt tarihinden itibaren faize hükmedilmektedir. Temerrüdün gerçekleşmesi için ise hak sahiplerinin ihtarda bulunması gerekmektedir. KTK m. 99 uyarınca sigortacıya gerekli belgeler teslim edilip, tazminatın ödenmesi için başvurulduktan sonra sigortacı 8 iş günü içerisinde ödeme yapmalıdır. Bu süre içerisinde ödeme yapmaması halinde sigorta şirketi temerrüde düşecektir³³⁹.

Destekten yoksun kalma tazminatında genelde uygulanan faiz, TBK m. 88/1 uyarınca yasal faizdir. Ülkemizde yasal faiz 01.01.2006 tarihinde yıllık %9 olarak belirlenmiş ve bu tarihten itibaren de değişmemiştir³⁴⁰.

Türk Ticaret Kanunu³⁴¹ uyarınca ticari işlerde ise ticari faiz uygulanmaktadır³⁴². Bu faize ise avans faizi denmektedir. Avans faiz oranları ise değişken olup, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından dönemlerine göre ilan edilmektedir³⁴³. Avans faizi tacirin sözleşmeye aykırılığında veya haksız fiilinde uygulanabilir. Örnek olarak yolcu taşımalarında taşımacıya karşı açılan davalar, ticari bir ürün veya eşya satımı sonrasında uğranılan zararlar, özel hastanede yanlış tedavi nedeniyle ölüm olayları verilebilir. Ancak araç sahipleri tacir bile olsa trafik kazaları, ticari iş niteliğinde değildir. Trafik kazalarında hem zarara sebebiyet veren hem de sigorta şirketi yönünden avans faizi istenemez³⁴⁴.

3.2.2.2. Sorun yaratan durum

Belirtildiği üzere faiz ölüm tarihinden itibaren işletilmektedir. Öte yandan gerçek varken varsayıma gidilmez ve hükme en yakın tarihteki veriler esas alınarak hesaplama yapılır ilkeleri gereğince, tazminat her geçen yıl yeni asgari ücret üzerinden yeniden hesaplanmaktadır. Yine öğretide ve Yargıtay kararlarında TBK m. 75'in tazminatın hüküm tarihine göre hesaplanmasına işaret ettiği belirtilmektedir³⁴⁵. Ancak TBK m.75 kanımızca, bedensel zararın tam olarak belirlenemediği durumlarda, hakimın tazminat miktarını değiştirme hakkını saklı tutmasını sağlayan bir düzenlemeden ibarettir. Karar verme sırasında bedensel zararın tam olarak belirlenememesi hali, zarar görenin iş göremezlik durumunun netlik kazanmaması, iş göremezlik derecesinin uzun yıllar içerisinde

³³⁸ Oğuzman/Öz, s. 130.

³³⁹ Balcı, s. 882-883

³⁴⁰ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 488.

³⁴¹ R.G: 14.02.2011 Tarih, Sayı: 27846.

³⁴² Oğuzman/Öz, s. 131.

³⁴³ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 489.

³⁴⁴ Çelik, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, s. 490

³⁴⁵ Oğuzman/Öz, s. 88; Yargıtay 17. H.D. 16.09.2014 Tarih, 2014/13849 E., 2014/11906 K., KBİBB, E.T.: 15.05.2021.

belirlenebileceği durumlarda söz konusu olabilir³⁴⁶. Kanımızca maddenin lafzından tazminatın hüküm tarihine göre hesaplanmasının gerektiği sonucu çıkmamaktadır.

Tazminatın hüküm tarihine göre hesaplanması, her geçen yıl işleyecek dönem kazançlarının neredeyse asgari ücretin artış oranı tutarında artmasına sebebiyet vermektedir. Yukarıdaki örneklerden görüleceği üzere işlemiş dönem kazançları tazminatın küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Büyük bölüm işleyecek dönem kazançlarından oluşmaktadır. Bu nedenle hesaplama ne kadar geç yapılırsa, hesaplanan tazminat da o kadar yüksek çıkmaktadır. Bu şekilde her geçen yıl yükselen tazminatlara bir de ölüm tarihinden itibaren faiz işletilmektedir. Tazminat her yıl belirlenen asgari ücretlere göre yeniden hesaplanarak güncellenmektedir. Faiz de bir güncelleme yöntemi olup, bu iki yöntem birlikte uygulandığında tazminat mükerrer olarak güncellenmiş olmaktadır. Örnek hesaplamalarımız üzerinden anlatırsak 01.05.2021 tarihi itibarıyla;

Örnek 1’de eş R. K. yönünden hesaplanan tazminat miktarı 301.301,33 TL olup, bu tazminat tutarına faiz alacağı da dahil edildiğinde toplam borç;

$$30.07.2016-01.05.2021 \text{ arası } 1736 \text{ gün} * 301.301,33 * 0,09 / 365 = 128.973,48 \text{ TL}$$

$$301.301,33 \text{ ana para} + 128.973,48 \text{ faiz} = 430.274,81 \text{ TL'dir.}$$

Örnek 2’de anne Ş. M. yönünden hesaplanan tazminat miktarı 103.048,84 TL olup, bu tazminat tutarına faiz alacağı da dahil edildiğinde toplam borç;

$$29.08.2017-01.05.2021 \text{ arası } 1341 \text{ gün} * 103.048,84 * 0,09 / 365 = 34.073,88 \text{ TL}$$

$$103.048,84 \text{ ana para} + 34.073,88 \text{ faiz} = 137.122,72 \text{ TL'dir.}$$

Bu yöntem görüldüğü üzere tazminat miktarını, hem hesaba esas kazancın arttırılması yoluyla güncellemekte hem de işletilen faiz yoluyla güncellemektedir. Bu da mükerrer artışa sebebiyet vermektedir. Tazminatın hem hüküm tarihindeki ücretlere göre hesaplanması hem de olay tarihinden tazminata faiz işletilmesinin kanımızca hiçbir mantıklı açıklaması yoktur.

Örnek 2 üzerinden gidersek anne Ş. M.’nin ödeme tarihi olan 2017’ye göre zararı 129.299,05 TL iken, hesap tarihindeki ücretlere göre hesaplanan zararı ise 246.898,70 TL’dir. Salt daha geç tarihte hesap yapılması nedeniyle anne için hesaplanan tazminatın $246.898,70 / 129.299,05 = 1,91$ kat arttığı görülmektedir.

Görüldüğü üzere hesaplamanın yapıldığı tarihe göre hak sahiplerinin zararı artıp azalmaktadır. Ancak hak sahiplerinin gerçek durumlarında hesaplamadaki fark kadar bir kötüleşmeden bahsedilemez. Zira zarar görenlerin zararları geçen zamanla artmamaktadır. Tazminata geç ulaşma nedeniyle zararın artacağından da bahsedilemez. Zira faiz bunun için vardır. Yine hak sahiplerinin durumunda da tazminatın artmasını gerektirecek bir değişiklik olmamıştır. Yani aslında tazminat miktarı artmamakta sadece güncellenmektedir.

Bu nedenle hükme en yakın tarihteki verilere göre hesaplanan tazminata, ölüm tarihinden itibaren faiz işletilmesi, tazminatın mükerrer şekilde güncellenmesine ve sebepsiz

³⁴⁶ Oğuzman/Öz, s. 135.

zenginleşmeye sebebiyet vermektedir. Bu uygulama bu nedenle başka yazarlarca da eleştirilmiştir³⁴⁷.

Kuşkusuz ki hukukunun amacı, hak sahiplerinin görmüş olduğu zararın tam olarak giderilmesini sağlamaktır. Fakat aynı zamanda zarar verenin ödeyeceği tazminatın, zarar miktarını geçmemesi gerekir³⁴⁸. Ancak mevcut uygulamada sorumlulara, meydana gelen zararı aşacak bir edim yüklenmektedir. Çoğu zaman tazminatın hesaplanma tarihi ile ölüm tarihi arasında uzun zaman geçmektedir. Hatta bu genelde taraflardan da kaynaklanmamakta, bizzat yargılamaların uzun olmasından kaynaklanmaktadır. Ceza yargılamasını da ilgilendiren davalarda, ceza yargılamaları bekletici mesele yapılmakta, kimi zaman bu ve benzer nedenlerle son aşamada alınan hesap raporları, olaydan yıllar sonra düzenlenmektedir. Bu da geçen yıllar boyunca neredeyse her yıl için asgari ücretin artış oranına yakın bir oranda tazminatın artması anlamına gelmektedir. Zira tazminata esas kazanç belirtildiği üzere genellikle bilinen son ücretin asgari ücretlere oranlanması ile tespit edilmektedir. Söz konusu artışların ne derece vahim sonuçlar verebileceğini anlatabilmemiz için 2010 yılından itibaren asgari ücret artış oranlarını gösteren bir tabloyu aşağıda sunuyoruz.

Tablo 23. Yıllara Göre Asgari Ücretler Ve Artış Oranları

Tarih Aralığı	Asgari Ücret	Artış	Tarih Aralığı	Asgari Ücret	Artış
01.01.2010 - 30.06.2010	729,00 TL	-	01.07.2014 - 31.12.2014	1.134,00 TL	5,88%
01.07.2010 - 31.12.2010	760,50 TL	4,32%	01.01.2015 - 30.06.2015	1.201,50 TL	5,95%
01.01.2011 - 30.06.2011	796,50 TL	4,73%	01.07.2015 - 31.12.2015	1.273,50 TL	5,99%
01.07.2011 - 31.12.2011	837,00 TL	5,08%	01.01.2016 - 31.12.2016	1.647,00 TL	29,33%
01.01.2012 - 30.06.2012	886,50 TL	5,91%	01.01.2017 - 31.12.2017	1.777,50 TL	7,92%
01.07.2012 - 31.12.2012	940,50 TL	6,09%	01.01.2018 - 31.12.2018	2.029,50 TL	14,18%
01.01.2013 - 30.06.2013	978,60 TL	4,05%	01.01.2019 - 31.12.2019	2.558,40 TL	26,06%
01.07.2013 - 31.12.2013	1.021,50 TL	4,38%	01.01.2020 - 31.12.2020	2.943,00 TL	15,03%
01.01.2014 - 30.06.2014	1.071,00 TL	4,85%	01.01.2021 - 31.12.2021	3.577,50 TL	21,56%

Bu tablodan da görüleceği üzere özellikle son yıllarda asgari ücret yüksek oranlarda artmış bulunmaktadır. Örnek 1 üzerinden inceleme yaparsak, desteğin hesaba esas toplam 1.501.244,38 TL'lik kazancının, yalnızca 270.844,38 TL'si yani %18'i işlemiş döneme ilişkindir. Bu da kabaca şu anlama gelmektedir. Eğer biz hesabı 2020 yılını esas alarak yapmış olsaydık işleyecek dönem kazancı yaklaşık olarak %21 daha az çıkacaktı. Bu nedenle de desteğin hesaba esas toplam geliri kabaca 2021 yılına göre yapmış olduğumuz hesabın [işlemiş dönem %18 + (işleyecek dönem %82 * 0,79) = %82,78'si kadar olacaktı. Yani yine hesaplanan tazminat aşağı yukarı %17,22 daha az çıkacaktı. Bu sadece bir yıldaki değişim olup yıllar geçtikçe bu fark katlanarak artmaktadır. Yukarıda somut olarak gösterdiğimiz üzere Örnek 2'deki gibi, 4 yıllık bir süreçte tazminat miktarı yaklaşık iki katına çıkabilmektedir.

Bu hesap yöntemi, bizzat dava açanları yargılamayı uzatacak eylemler yapmaya teşvik etmektedir. Sorumluların ise savunma yaparken, sürekli tazminatın artması tehdidi altında bırakılmaktadır. Örnek vermek gerekirse, bilirkişi raporunda olayın gerçekleşmesinde hatalı olarak %100 kusurlu bulunan bir davalı düşünelim. Bu davalı belki de %80 kusurlu olduğu

³⁴⁷ Karabey, Uğur, Destekten Yoksun Kalma Hesabında Aktüerya, Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2018, s. 25-26; Kayıhan/Selanik, parag. 41.

³⁴⁸ Eren, s. 821; Oğuzman/Öz, s. 85.

halde, sırf yargılamanın uzamaması için hatalı raporu sineye çekmek durumunda bırakılabilir. Zira mahkemeler itirazlar sonucunda genelde ikinci bir bilirkişi heyetinden rapor almaktadır. İki rapor arasında çelişki olduğunda ise çelişkiyi giderme amacıyla üçüncü bir heyetten rapor alınmaktadır. Tüm bu hususlar tamamlandıktan sonra hesap raporu alınmaktadır. Tüm bu süreç ise çoğu zaman bir yıla yakın sürmektedir. Bu durumda davalının haklı olsa da kusur oranına itirazı sonuçsuz kalmaktadır. Davalının hatalı şekilde aleyhine düzenlenmiş rapora itiraz etmekte bir yararı da kalmamaktadır. Zira itirazları kabul edilse tazminat %20 kusur indirimi nedeniyle azalacakken bir yandan aynı oranda asgari ücret artışı yapılacak ve sonuç değişmeyecektir. Üstüne üstlük davalı hakkını aradığı için geçen dönemde işleyecek faiz nedeniyle ayrıca %9 civarında fazla ödeme yapmak durumunda kalacaktır.

Burada ise şu şekilde bir düşünce akla gelebilir. Sorumlu eğer bu şekilde tazminat miktarının artmasını istemiyor ise tazminatı yargılamaya sebebiyet vermeden ödesin denebilir. Ancak destekten yoksun kalma zararı ölüm tarihinden sonra kısa sürede hemen belirlenebilecek bir zarar türü değildir. Çünkü tazminattan indirim sebebi yapılan hususlar hemen belirlenebilir değildir. Örnek vermek gerekirse SGK tarafından hak sahiplerine bağlanan gelirlerin ilk peşin sermaye değerleri, SGK tahkikatının uzun sürmesi nedeniyle bir yıla yakın sürmektedir.

Bu nedenle bu hesap yöntemi sorumluları, çifte çıkmaza sokmaktadır. İlki kendi lehlerine olan savunulabilecek hususları göz ardı edip, hak edilen tazminat tutarının üzerinde bir ödeme yaparak dava açılmasını önlemek olacaktır. Fakat yöntem de çoğu zaman hak sahiplerinin ayrıca dava açmasına engel olmamaktadır. Aşağıda anlatılacağı üzere sorumlu tarafından yapılan ödemeler de hakkaniyete uygun şekilde mahsup edilmediğinden kısmi ödeme yapmanın da sorumlulara bir yararı bulunmamaktadır. İkincisi ise uzun bir yargılama süreci sonunda katlanarak artacak bir tazminat miktarını ödemek olacaktır.

Bu nedenle, hem hüküm tarihine en yakın verilere göre hesaplama yapılması, hem de olay tarihinden itibaren faiz işletilmesi usulü, zarar görenlerin sebepsiz zenginleşmesine, sorumluların ise zarar miktarından fazla ödeme yapmasına sebebiyet vermektedir.

3.2.2.3. Sorunun çözümüne ilişkin önerimiz

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yukarıda eleştirdiğimiz uygulama, hukukumuzda evvelden beri uygulanmamıştır. Yargıtay önceki dönemlerde vermiş olduğu kararlarda farklı bir uygulama benimsemişti. Bu yönetime göre, işlemler döneme ilişkin tazminat tutarına, olay tarihi ile rapor tarihinin tam ortasındaki tarihten itibaren faiz işletilmektedir. İşleyecek döneme ilişkin tazminat miktarına ise hüküm tarihinden itibaren faiz işletilmektedir³⁴⁹.

Yargıtay'ın İsviçre Federal Mahkemesi kararlarından esinlenerek oluşturmuş olduğu bu uygulama da dönemde eleştiri konusu olmuştur. Aynı alacak için birden çok faiz

³⁴⁹ “Gerçekleşmiş bulunan (işlemler) tazminata, olay tarihi ile hüküm tarihi arasındaki ortalama tarihten itibaren yasal faiz yürütülmelidir. Zira, bu döneme ilişkin zararın tamamı olay tarihinde gerçekleşmiş değildir... Çalışılmayan pasif (yaşlılık) dönemine ilişkin zarar da yine aynı yöntemle yıllara göre hesaplanıp, hüküm tarihindeki peşin değeri bulunmalıdır... Bu dönem için belirlenen tazminata, hüküm tarihinden başlamak üzere yasal faiz yürütülmelidir.” Yargıtay 9. H.D. 18.01.1994 Tarih, 1993/10367 E., 1994/63 K., KBİBB, E.T.: 08.05.2021.

başlangıç tarihi belirlenmesinin karışıklıklara sebebiyet vereceği ileri sürülmüştür. Zira, temyiz edilmemesi ve rapora itiraz edilmemesi halinde oluşacak usuli kazanılmış hak durumlarında da karışıklık çıkmaktadır. Yine bozma sonrası hüküm ve rapor tarihleri değişmekte, buna istinaden faiz başlangıç tarihleri değişmekte, bu sırada yapılmış ödemelerin mahsubunda problem yaşanmaktadır³⁵⁰. Kanımızca bu yöntem teoride mantıklı gözükse de pratikte uygulanabilir değildir.

Yukarıda tespit edildiği üzere asıl sorun, hesap tarihi itibarıyla belirlenen tazminata olay tarihinden itibaren faiz işletilmesinin yarattığı mükerrer artıştır. Bu sorunun kesin olarak çözülmesinin ise ülkemiz ekonomik şartlarında mümkün olduğunu düşünmüyoruz. Esasen halihazırdaki yöntemdeki sorun da ülkemizin ekonomik şartlarından ve asgari ücretlerin yüksek oranlarda artmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle iki tarafı da gözeten tam olarak hakkaniyetli bir yöntemin bulunabileceğinden şüpheliyiz.

Bu hususla ilgili önerimiz artışlardan yalnızca birinin yapılması, hangisinin yapılacağı yönündeki seçimlik hakkın ise zarar görenlere ait olmasıdır.

Hak sahiplerinin yapabileceği ilk tercih zararın olay tarihine göre hesaplanmasıdır. İsviçre Federal Mahkemesi'nin destekten yoksun kalma tazminatlarının hesaplanmasında olay tarihinin esas alınması gerektiğine ilişkin kararları mevcuttur³⁵¹. Hukukumuzda da genel olarak tazminat sorumluluğunda, zarar hesabı olay tarihine göre yapılmaktadır³⁵².

Olay tarihine göre hesaplamada kanımızca yapılması gereken; gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesinin ücret yönünden uygulanmamasıdır. Bir diğer deyişle tüm hesaplama döneminin işleyecek dönem olarak kabul edilerek, olay tarihindeki kazanç üzerinden hesaplanma yapılmasıdır. Bu şekilde bir çözüm kanımızca mantıklı olacaktır. Zira zarar miktarı olay tarihi itibarıyla hesaplandığından, artan yıllara göre artışlar meydana gelmeyecek, tek ve nihai bir zarar miktarı olacaktır. Aynı olay ile ilgili Aralık ayında verilecek karar ile Ocak ayında verilecek karar arasında %20 civarı bir fark olmayacaktır. Mantıklı olan da budur. Ancak bu durumda tazminata uygulanan faizin yasal faiz olması hak sahipleri yönünden mağduriyet yaşatabilecektir. Zira ülkemizde yasal faizin, enflasyon ve piyasa faizlerinin çok altında olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle önerdiğimiz yöntemin, sorumluları tazminatı ödemeyi ötelemeye yönlendirmesinin önüne geçilmelidir.

Bunun için destekten yoksun kalma ve cismani zararlar gibi can zararları ile ilgili olarak ayrı bir yasal düzenlemeye gidilerek, bu tür tazminatlarda, işçi alacaklarında olduğu gibi, bankalarca mevduata uygulanan en yüksek faizin uygulanması yoluna gidilebilir.

Yine örnek 2 üzerinden gidersek; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın bankalarca 1 yıl ve daha uzun vadeli mevduatlara fiilen uygulanan azami faiz oranları³⁵³ 2017 Ağustos ayında %15, 2018 Ağustos ayında %26,25, 2019 Ağustos ayında %25, 2020 Ağustos

³⁵⁰ İyimaya, Ahmet, Destekten Yoksun Kalma Ve İş Göremezlik Tazminatlarına Yürütülecek Faizin Başlangıç Tarihi Sorunu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 1995/2, s. 1785-218, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m1995-19952-931>, E.T.: 09.05.2021.

³⁵¹ Eren, s. 824, yazar bu konuda vermiş olduğu dipnotta BGE 97 II 130; 99 II 211 sayılı kararları işaret etmiştir.

³⁵² Günergök/Kayhan, s. 445.

³⁵³ TCMB Faiz İstatistikleri, <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php/?evds/serieMarket>, E.T.: 02.05.2021.

ayında ise %14'dür. Örnek 2'de hesapladığımız 129.299,05 TL tazminata bu oranlarda faiz işletildiğinde hesap tarihi 01.05.2021 itibariyle borç aşağıdaki şekilde olacaktır.

Tablo 24. Olay Tarihine Göre Hesaplanan Tazminata Banka Mevduat Faizi Uygulanması

Dönem	Süre	Ana Para	Faiz Oranı	Faiz
29.08.2017 - 28.08.2018 arası	1 yıl	129.299,05 TL	%15,00	19.394,86 TL
29.08.2018 - 28.08.2019 arası	1 yıl	129.299,05 TL	%26,25	33.941,00 TL
29.08.2019 - 28.08.2020 arası	1 yıl	129.299,05 TL	%25,00	32.324,76 TL
29.08.2020 - 01.05.2021 arası	245 gün	129.299,05 TL	%14,00	12.150,57 TL +
Toplam Faiz				97.811,19 TL
Ana Para				129.299,05 TL +
Toplam Faiz ve Ana Para				227.110,24 TL

Elde edilen 227.110,24 TL'nin, hesap tarihindeki verilere göre hesaplanan 246.898,70 TL'ye oldukça yakın olduğu görülmektedir.

Hak sahiplerinin tercih edebileceği ikinci yöntem ise hesaplama tarihindeki verilere göre hesaplanan tazminata hüküm tarihinden itibaren faiz işletilmesidir. Görüldüğü üzere iki yöntem arasında pek bir fark bulunmamaktadır. Bu örnekte hesap tarihine göre hesaplama yapılması davacıların lehine olacağından, kuşkusuz davacılar seçimlik haklarını bu yönde kullanacaktır.

İki önerimizin de ülkedeki enflasyon oranları, asgari ücretlerdeki artışlar vb. nedenlerle dönem dönem bir tarafın daha lehine olacağı açıktır. Bu nedenle hâkimin zarar görene, bu iki yöntemden birini seçme hakkını verdiği bir sistemin hakkaniyete daha uygun olacağını düşünüyoruz. Hâkimin zarar görene bu şekilde bir seçim yapma şansı verebileceği doktrinde de mevcut bir görüştür³⁵⁴.

Bu şekilde zarar görenler, tazminatın olay tarihine göre hesaplanarak olay tarihinden itibaren faiz işletilmesi ve hesap tarihine göre belirlenip hüküm tarihinden itibaren faiz işletilmesi yollarından istediklerini tercih edebileceklerdir. Bu şekilde tazminatın mükerrer güncellenmesi nedeniyle hak sahiplerinin sebepsiz zenginleşmenin önüne geçilebilecektir.

3.2.3. Yetersiz Ödemelerin Mahsubu Sorunu

Yukarıda açıkladığımız üzere yerleşik Yargıtay içtihatları uyarınca sorumlular tarafından yapılan kısmi ödemeler, ödeme tarihinden hesap tarihine kadar işleyecek yasal faizi ile mahsup edilmektedir.

Belirttiğimiz üzere bu tartışmanın gündeme geldiği HGK görüşmelerinde iki türlü güncelleme yöntemi ileri sürülmüştür. Bunların ilki yetersiz ödemelerin, ödeme tarihinden hesap tarihine kadar işletilecek yasal faizi ile birlikte hesaplanacak tazminattan mahsup edilmesidir. İkincisi ise yapılan ödemenin, ödeme tarihine göre hesaplanan tazminatın yüzde kaçına tekabül ettiğinin bulunması, takiben güncel verilere göre yapılacak hesaplama bu oranda indirim yapılması şeklindedir³⁵⁵.

Bu karar verildiği dönem itibariyle, asgari ücret artış oranlarına bakıldığında yıllık %4 ve %6 arasında olduğu görülmektedir. Ancak günümüzde bu oran %20'lere gelmiş olup yakın zamanda azalacak gibi de görülmemektedir. HGK'nun söz konusu kararı verdiği tarihte,

³⁵⁴ Eren, s. 824.

³⁵⁵ Yargıtay HGK 14.03.2012 Tarih, 2011/4-824 E., 2012/134 K.,

vermiş olduğu kararın davalılar lehine olduğu görülmektedir. Zira bu dönemlerde asgari ücret artışları yasal faizin altındadır. Ancak takip eden dönemlerde asgari ücret artışları çok yükselmiş ve yasal faizin çok üstüne çıkmıştır.

Bu da söz konusu içtihadın uygulandığı döneme göre bir tarafın kazanç sağlaması anlamına gelmektedir. Halbuki hukuk dönemlere göre değişen bir denge kurmamalı, alacaklı ve borçlu arasındaki denge her dönem geçerli olabilecek bir yöntemle kurulmalıdır.

Mevcut hesaplama sisteminde ise olması gereken; yetersiz ödemelerin, ödeme tarihine göre hesaplanan tazminatın ne kadarına isabet ettiğinin belirlenmesi ve tazminatın bu oranda ödendiğinin kabul edilmesidir. Zira bu yöntem uygulandığında, ekonomik dengelerin değişmesi halinde de alacaklı ve borçlu arasındaki denge korunmuş olacaktır.

Bu şekilde yetersiz ödeme güncellenirken atlanmaması gereken bir husus da ödeme tarihine kadar, olay tarihinden itibaren tazminata faiz işleyeceğidir. HGK'nun kabul ettiği yasal faizle güncelleme uygulamasında bu husus göz ardı edilmekte, yasal faizle güncellenen tutar doğrudan tazminatın ana parasından indirilmektedir³⁵⁶.

Kişileri borç ödemeye teşvik eden şey, ödeme sonrasında, ödedikleri tutar kadar borçlarından kurtulacakları düşüncesidir. Mevcut uygulama, sorumluları adeta ödeme yapmaktan imtina etmeye itmektedir.

Örnek 2 üzerinden söz konusu sorunu daha iyi açıklayabiliriz. Örnek 2'de bahsedildiği üzere 29.08.2017 tarihinde gerçekleşen olay nedeniyle anne Ş. M. için ödeme tarihi itibarıyla hesaplanan 129.299,05 TL'lik tazminata ilişkin sigorta şirketi tarafından 30.11.2017'de 110.000,00 TL ödenmişti.

29.08.2017-30.11.2017 arası 93 gün * 129.299,05 * 0,09 / 365 = 2.965,02 TL ödeme tarihine kadar işlemiş faizdir. Bu doğrultuda yapılan ödeme sonrasında kalan ana para 129.299,05 + 2.965,02 – 110.000,00 = 22.264,07 TL'dir. Bir diğer deyişle ödeme tarihi itibarıyla tazminatın 1 – (22.264,07 / 129.299,05) = %82,78'lik kısmı ödenmiştir.

HGK tarafından esas alınan yönteme göre Tablo 22'de yapmış olduğumuz hesaptan görüleceği üzere ise güncellenen ödeme toplam tazminatın; 143.849,86 / 246.898,70 = %58,26'sına tekabül etmektedir.

Yani borçlunun borcunu kısmi olarak ifa ettiği tarihte yapmış olduğu ödeme borcunun %82,78'sini karşılarken, bu uygulama nedeniyle hüküm tarihi itibarıyla borcunun %58,26'sını ödemiş gibi bir duruma düşmektedir. Çünkü ödenen miktara her yıl %9 yasal faiz eklenmekteyken, tazminatın kendisi değişen asgari ücretler oranında her yıl ortalama %15-20 artmaktadır. Üç yıllık bir yargılamada yapılan ödemeye 9 * 3 = %27 faiz işleyecek iken, tazminatın kendisi katlanarak 1,2 * 1,2 * 1,2 = 1,728 = %72,8 oranında artacaktır. Bu da yapılan ödemenin, ödeme tarihindeki parasal değerinden daha az bir şekilde mahsup edilmesine sebebiyet vermektedir.

Kanımızca yapılması gereken, ilk olarak tazminatın ödeme tarihindeki verilere göre hesaplanması, hesaplanan bu tutara ödeme tarihine kadar faiz işletilmesi, yapılan ödemenin ilk olarak faize mahsup edilmek suretiyle tazminattan indirilerek bakiye tazminat

³⁵⁶ Keser, Güncel Gelişmeler, s. 146-147.

miktarının bulunmasıdır. Bu şekilde tespit edilen bakiye tazminat miktarı ile hesaplanan tazminatın oranlanması suretiyle tazminatın yüzde kaçının ödendiği tespit edilebilecektir. Daha sonra güncel verilere göre hesaplanacak tazminatın da bu oranda ödendiğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Bu şekilde bir yöntemin hakkaniyete daha uygun olacağını düşünüyoruz.

SONUÇ

Destekten yoksun kalma tazminatı, varsayımlar üzerine inşa edilmiş bir yöntem ile hesaplanmaktadır. Bu nedenle hem tazminatın kendisi hem de hesaplamanın her aşaması tartışma konusu olmuştur.

Desteklik; kişinin yaşadığı sürece hane bütçesine yaptığı katkısı, bir işte çalışmasa dahi ev hizmetlerine katkısı, yakınlarına ettiği yardımlar, küçüklerinin ve büyüklerinin bakımını üstlenmek eylemlerinin tümünü kapsayan bir kavramdır. Desteklik fiilen mevcut olan bir olgu olabileceği gibi, ileride gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel bir olgu olarak da karşımıza çıkar.

Eşlerin birbirine, anne babanın çocuğuna ve çocukların anne babaya destek olacakları karine olarak kabul edilir. Ancak kardeşlerin, nişanlıların ve diğer kişilerin destekten yoksun kaldıkları iddiaları, ölenin sağlığında kendilerine sürekli olarak fiilen baktığını ispatlamaları halinde kabul edilmektedir.

Desteklik hayat boyu sürecek bir olgu değildir. İlk olarak desteklik süresi, desteğin olası bakiye ömrünü aşamayacaktır. İkinci olarak desteklik süresi, destek görenin olası bakiye ömrü ile sınırlıdır. Bunun dışında, çocukların belirli bir yaşa gelmeleri, eşin yeniden evlenmesi gibi durumlarda desteklik olgusunun son bulduğu kabul edilir.

Desteğin, yaşasa idi kime ne kadar destek olacağı ise desteklik paylarının dağıtımı ile belirlenmektedir. Yargıtay'ın bu yönde yerleşik bir uygulaması bulunmamaktadır. Uzun süre çocukların anne babalarına destek olup olmayacakları hususu da tartışma konusu olmuş bu yönde farklı içtihatlar verilmiştir. Yargıtay İBGK tarafından içtihatlar, anne babanın destek göreceğinin karine olarak kabul edilmesinin gerektiği yönünde birleştirilmiştir. Bu karar sonrasında anne ve babaya iş kazaları dışındaki olaylarda sabit pay verilmeye başlanmıştır. Ancak iş kazaları ile ilgili, anne babaya sabit pay verilmesi için SGK'dan gelir bağlanma koşulu aranmaya devam etmiştir. Yargıtay 21. Hukuk Dairesi içtihatlarında SGK'dan gelir bağlanmamış anne babaya, hâkimin hakkaniyete uygun bir tazminat hükmetmesi gerektiğini belirtmiştir. Kanımızca Yargıtay'ın bu şekilde muğlak ve belirsiz ifadelerle, ilk derece mahkemesi kararlarını bozması sıkıntılı bir durumdur. Yargıtay'ın ilk derece mahkemelerine yol gösterici olacak bir ilke kararı benimsemesi ve tartışmaları gidermesi gerekmektedir.

Kanımızca talepte bulunmaları halinde anne ve babaya, desteğin bekar olduğu dönemde bir pay, destek evlendikten sonra ise yarım pay verilmelidir. Desteğe iki, eşe iki ve çocuklara ise birer pay verilmelidir. Anne babanın payları ile eş ve çocukların payları ayrı değerlendirilmelidir. Anne babanın tazminat talebinin olup olmadığı kendilerine hâkim tarafından sorulmalı ve tazminat talepleri mevcut ise payları ayrılmalıdır.

Varsayımsal desteklik söz konusu olduğunda, desteğin belirli bir yaşta evleneceği ve çocuk sahibi olacağı kabul edilmektedir. Bu yönde daha gerçekçi sonuçlar vereceğinden TUIK evlenme istatistikleri doğrultusunda hareket edilmesi gerekmektedir. Yargıtay'ın kişilerin 22-23 yaşlarında evleneceği yönündeki kabulü günümüz şartlarına uygun değildir.

Hak sahipleri belirlendikten sonra desteklik kavramının parasal karşılığı bulunmalıdır. Bu da desteğin sağlığında kendi kişisel emeği, bilgi birikimi, fiziksel ve düşünsel gücü ile ortaya çıkardığı değerdir. Bu değer aktif ve pasif olmak üzere iki döneme ayrılır. Aktif dönemde desteğin kazancı, bir işte çalışması halinde elde ettiği ücret üzerinden belirlenmektedir. İşçilerin kazancı sadece aldıkları temel ücretle sınırlı olmayıp, işçiye sürekli ve düzenli olarak ödenen sosyal haklar, prim ve fazla mesai gibi her türlü ödeme bu kavramın içindedir. Kanımızca işçinin fazla çalışmalarının karşılıklarının kazancın tespitinde dikkate alınması için fazla mesai ücretlerinin bordrolarda tahakkuk ettirilmiş olması gerekmez. Bu husus iş yargısındaki ispat koşulları çerçevesinde tanıkla da ispat edilebilir. Kişinin bir işyeri olması halinde ise, kazanç unsuru işyerine desteğin yapmış olduğu katkı üzerinden değerlendirilmektedir. Herhangi bir işte çalışmayan kişiler yönünden ise asgari ücret esas alınmaktadır. İkinci dönem ise pasif dönemdir. Yerleşik içtihatlarla göre kişinin 60 yaşında emekli olacağı ve pasif döneme geçeceği kabul edilmektedir. Pasif dönemde desteğin kazancı asgari geçim indirimini dahil edilmemiş asgari ücret üzerinden hesaplanır.

Destek görülen süreyi sınırlaması açısından bakiye ömürlerin tespiti büyük önem arz etmektedir. Bu yönde hukukumuzda uygulama alanı bulmuş tablolar PMF 1931 ve TRH 2010 yaşam tablosudur. Ülkemizde uzun yıllar tazminat hesabında PMF 1931 tablosu esas alınmıştır. Yargıtay son dönemde vermiş olduğu kararlar ile içtihat değişikliğine giderek artık TRH 2010 tablosunun esas alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu değişiklik tazminat miktarlarının artmasına sebebiyet verecektir.

Tazminat hesaplama yöntemi olarak yargıda uzun yıllardır progresif rant hesabı yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde göre desteğin kazancının her yıl %10 artacağı kabul edilmekte, tazminatın peşin ödenmesi nedeniyle de her yıl için %10 iskonto yapılmaktadır. Bu da esasen her yıl için esas alınan kazanç miktarının aynı kalmasına sebebiyet vermektedir. Sigorta şirketleri ise yaptıkları ödemeleri, aktüeryal hesap yöntemi ile hesaplanan miktara göre yapmaktadır. Bu yöntemde desteğin, bakiye ömrüne ilişkin her yıldaki yaşama ihtimali ayrı ayrı değerlendirilmekte ve bu nedenle ilerleyen her yıl için iskonto yapılmaktadır. ZMSS Genel Şartlarının 01.06.2015 tarihinde yürürlüğe girmesi ile bu yöntem trafik kazalarında sigorta şirketleri yönünden yapılan hesaplamalarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu şekilde teknik faizli aktüeryal hesap yöntemi hukukumuzda uygulama alanı bulmuştur. Ancak AYM'nin KTK'nun ZMSS Genel Şartlara yollama yapan maddesini iptal etmesi sonucunda bu yöntemin uygulanmasının hukuki dayanağı ortadan kalkmıştır. Bu nedenle güncel uygulama TRH 2010 tablosunu esas alan progresif rant hesabıdır. Hukukumuzda şimdiye kadar uygulanmış hesap yöntemi ve bakiye ömür tablosu kombinasyonları mukayese edildiğinde ise en yüksek tazminatın TRH 2010 tablosunu esas alan progresif rant hesabı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda en güncel uygulanan yöntemin en yüksek sonucu verdiği tespit edilmiştir.

Hesaplanan tazminattan nelerin indirilebileceği, nelerin indirilemeyeceği de tartışma konusu olmuştur. Tazminattan yapılacak indirimlerin başında kusur ve sorumluluk indirimi gelmektedir. Ölümüne sebebiyet veren olayın gerçekleşmesinde desteğin de kusuru bulunabilir. Bu doğrultuda desteğin kusuru oranında tazminattan indirim yapılmaktadır.

Yine kaçınılmazlık söz konusu olduğunda işverenin tazminatın %60'ından sorumlu tutulacağı Yargıtay tarafından kabul görmektedir.

Bir diğer indirim sebebi sağ kalan eşin yeniden evlenme ihtimalidir. Evlenme ile desteklik son bulacağından, eşin ileride evlenme ihtimali dikkate alınarak tazminattan indirim yapılmaktadır. Bu oran ise AYİM tarafından hazırlanan yeniden evlenme ihtimali tablosuna göre belirlenmektedir. Kanımızca bu şekilde indirim yapılırken işlemiş dönem kazançları indirimden dışlanmalıdır. Zira bu dönemde eşin evlenmemiş olduğu bilinen bir gerçektir. Yine evlenme ihtimalinin rapor tarihine göre belirlenmesi gerekmektedir.

Yargıtay içtihatları uyarınca yetersiz ödemeler hesap tarihine kadar işletilecek yasal faizi ile birlikte mahsup edilmelidir. Yargıtay uygulaması bu yöndedir. Ancak biz bu uygulamanın hatalı olduğunu düşünüyoruz. Bu uygulama sorumlular tarafından yapılan ödemelerin, hesap raporu alınan tarihe kadar değersizleşmesine sebebiyet vermektedir. Her yıl asgari ücret artışına yakın bir oranda %15-20 artan tazminattan, yasal faiz %9 oranında güncellenen ödeme mahsup edilmektedir. Kanımızca yetersiz ödemeler, ödemenin yapıldığı tarihe göre hesaplanan tazminatın yüzde kaçına karşılık geliyor ise tazminatın o oranda ödendiği kabul edilmelidir.

Yapılacak indirimlerin sırasına ilişkin uygulamada bir birlik mevcut değildir. Kanımızca ilk olarak evlenme ihtimali indirilmeli takiben, oransal indirimler olan kusur, hatır taşıması, yetiştirme gideri indirimi yapılmalı, son olarak da sırasıyla SGK gelirlerinin ve yetersiz ödemenin mahsubu yapılmalıdır.

Destekten yoksun kalma tazminatı hesaplanırken, gerçek varken varsayıma gidilmez ilkesi uyarınca, hükme en yakın veriler hesaplamaya esas alınır. Bu verilerden biri de değişen asgari ücretlerdir. Desteğin kazancının ölüm tarihindeki asgari ücrete oranı, takip eden yıllarda bilinen asgari ücretlere uygulanmak suretiyle her yıla ilişkin kazanç miktarları tespit edilmektedir. Bu yöntem de tazminatın hesaplandığı yıla göre miktarının artmasına veya azalmasına sebebiyet vermektedir. Yine bu şekilde her yıl için güncellenen zarara bir de olay tarihinden itibaren faiz işletilmektedir. Faiz de bir güncelleme yöntemidir. Bu nedenle tazminat miktarı her yıl mükerrer olarak güncellenmektedir.

Ülkemizde yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de tazminat miktarları katlanarak artmakta, bu artan miktarlara olay tarihinden faiz işletilmektedir. Kanımızca bu uygulama hatalı olup, yapılması gereken bu iki güncelleme yönteminden birinin seçilmesidir. Bize göre hâkim, zarar görenlere bu yönde bir seçme hakkı tanıyabilir. Bu seçimlik hakta zarar görenler; olay tarihine göre hesaplanan tazminata olay tarihinden itibaren faiz işletilmesi veya hesap tarihine göre hesaplanan tazminata hüküm tarihinden itibaren faiz işletilmesi yollarından birini seçebilir. Ancak her iki güncelleme yönteminin de uygulandığı mevcut sistem, sorumlulara sebep oldukları zararın üzerinde bir edim yüklemektedir.

KAYNAKÇA

- Balcı, Mesut, İş Kazası veya Meslek Hastalığından Doğan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları Uygulaması, 3. Baskı., Ankara 2018.
- Berk, Enes, Karayolları Trafik Kanunu'nda Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Sigorta Şirketinin Sorumluluğu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016.
- Çavuş, Özgür Hakan, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Kapsamında Çocuğun Durumu, Sosyal Güvenlik Dergisi, C: 10, Sa. 1, Y. 2020, s.41-58.
- Cebe, Mehmet Sinan, Destekten Yoksunluk ve İş Göremezlik Tazminatı ile Aktüeryal Hesap Esasları, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2019.
- Çelik, Çelik Ahmet, Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk, Seçkin Yayıncılık, 1. Bası, Ankara, 2014. (Ölüm Nedeniyle Destekten Yoksunluk)
- Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat Davalarında Güncel Sorunlar, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2019. (Güncel Sorunlar)
- Çelik, Çelik Ahmet, Tazminat ve Alacak Davalarında Güncel Sorunlar Cilt: 2, Aristo Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2020. (Güncel Sorunlar Cilt: 2)
- Çelik, Nuri/CANIKLIOĞLU, Nurşen/CANBOLAT, Talat, İş Hukuku Dersleri, Beta Yayınları, 31. Bası, İstanbul, 2018.
- Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 25.Bası, Ankara, 2020.
- Gökcan, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 4. Bası, Ankara, 2016.
- Gökyayla, Kadir Emre, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2004.
- Güleç Uçakhan, Sema, Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplaması, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, Ankara, 2017.
- Günergök, Özcan/Kayıhan, Şaban, Borçlar Hukuku Dersleri Genel Hükümler, Umuttepe Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2020.
- İyimaya, Ahmet, Destekten Yoksun Kalma Ve İş Göremezlik Tazminatlarına Yürütülecek Faizin Başlangıç Tarihi Sorunu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 1995/2, s. 175-218, <http://tbdbdergisi.barobirlik.org.tr/m1995-19952-931>, E.T.: 09.05.2021.
- Kanık, Hikmet, Yargıtay Uygulamasında Bedensel Zararların Hesaplanması İlkeleri, Bedensel Zararlar Konusunda Yüksek Mahkeme Görüşleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2020, s. 158-184.
- Karabey, Uğur, Destekten Yoksun Kalma Hesabında Aktüerya, Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2018, s. 25-26.
- Kayıhan, Şaban/Selanik, Atakan A., Karar İncelemesi – Sigorta Tazminat Hesaplaması – TRH Hesap Tablosu Kullanılması – Teknik Faiz İşletilmesi Hususu, 01.04.2021 Tarih, <https://blog.lexpera.com.tr/karar-incelemesi-sigorta-tazminat-hesaplamasi-trh-hesap-tablosu-kullanilmasi-teknik-faiz-isletilmesi-hususu/>, E.T.: 01.05.2021
- Keser, Yıldırım, Anayasa Mahkemesi Kararı Işığında Destekten Yoksun Kalma ve Bedensel Zarar

- Tazminatında Güncel Gelişmeler, Aristo Yayınevi, 1.Baskı, İstanbul, 2020. (Güncel Gelişmeler)
- Keser, Yıldırım, Hatır Taşımacılığından Doğan Zararlardan Hakkaniyet İndirimi, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C.21, Özel S., Y. 2019, s. 2395-2413. (Hatır Taşınması)
- Keskin, Dilşad, Doğum Öncesi Gerçekleşen Zarar Verici Fiil Sebebiyle Tazminat: Ceninin Tazminat Talebi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Y.2013, Sa. 1-2., s. 743-774.
- Kılıçoğlu, Mustafa, 6098 S. Türk Borçlar Kanununun ve 6331 S. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Bedensel Zarar ve Ölüm Olaylarına İlişkin Hükümlerinin Yorumuyla Tazminat Esasları ve Hesap Yöntemleri, Bilge Yayınevi, 4. Bası, Ankara, 2014. (Tazminat Esasları)
- Kılıçoğlu, Mustafa, Trafik Kazası, İş Kazası, Meslek Hastalığı, Haksız Fiil Sonucu Ölümünden Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bilge Yayınevi, 3. Bası, Ankara, 2019. (Destekten Yoksun Kalma Tazminatı)
- Kudat, Arkun, Cismani Kazalardan Doğan Zararlar Nasıl Değerlendirilir, Ajans Türk Matbaası, 1. Baskı, Ankara, 1966.
- Memiş, Tekin, Güvence Hesabının Taşımanın 100 Km. Altında Olması Nedeniyle Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Kapsamında Ödeme Yapmayı Reddetmesi Hukuka Uygun Mudur?, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, Y. 2012, s.129-149.
- Ocak, Uğur, Performansa Bağlı İşçilik Alacakları, Melek Matbaa, 7. Baskı, Gaziantep, 2018
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt: 2, Vedat Kitapçılık, 13.Bası, İstanbul, 2017.
- Onğun, Ali Çoşkun, Trafik ve İş Kazasında Yargıtay Uygulamaları ile Aktüeryal Tazminat Hesaplamaları, http://www.tbbeginim.com/dokuman/ekutuphane_trafikveiskazasinda.pdf.
- Öğütoğulları, Eren, Bedensel Zararlarda Aktüeryal Tazminat Hesabı, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2021.
- Özerdoğan, Kadri, Yargıtay Uygulamasında Bedensel Zararların Hesaplanması İlkeleri, Bedensel Zararlar Konusunda Yüksek Mahkeme Görüşleri, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2020, s. 191-200.
- Pıtırılı, Burak/Aladağlı, Ayşe Nur, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 155-156, Y. 2017, s. 115-163.
- Seven, Vural/Öksüzoğlu, Hilal Tuğba, Blablacar Platformu Aracılığıyla Yapılan Taşımaların Hukuki Niteliği, Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2020, Sa. 2(2), s. 25-76, <https://dergipark.org.tr/pub/tauhfd/issue/59283/851306>.
- Soysal, Hafize Nisan, Türk İş Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2019.
- Süzek, Sarper, İş Hukuku, Beta Yayınları, 16. Baskı, İstanbul, 2018.
- Şahin, Şule/Nevruz, Ezgi/Bulut Karageyik, Başak/Şimşek, Güven, Aktüerya Bilirkişiliği Destekten Yoksun Kalma Tazminatı Hesaplama Yöntemleri, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara,

2020.

Tekinay, S. Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Alttop, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.

Tacın, Mustafa Hayri, “Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Tespitinde Göz Önünde Bulundurulacak Hususlar”, Adalet Dergisi, Sa. 61, Y. 2018, s. 123-167. (Göz Önünde Bulundurulacak Hususlar)

Tacın, Mustafa Hayri, Türk Hukukunda Destekten Yoksun Kalma Tazminatı ve Davaları, Doktora Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, <https://dspace.gazi.edu.tr/bitstream> (Destekten Yoksun Kalma)

Yaşar, Halis, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 75.

Yıldırım, Hayrullah Burak, Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 2020.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

2/3607 esas numaralı Sigortacılık ile Diğer Bazı Alanlara İlişkin Kanunlarda ve Bir Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-3607.pdf>, E.T.: 15.05.2021.

Kazancı Bilişim İhtihat Bilgi Bankası, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

ILO, Working Conditions in a Global Perspective, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_696174.pdf, E.T.: 02.04.2021.

TCMB Faiz İstatistikleri, <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket>, E.T.: 02.05.2021.

TÜİK Evlenme ve Boşanma İstatistikleri 2020, 25.02.2021 Tarihli 37211 Sayılı Basın Açıklaması, <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=37211#:~:text=Evlenen%20%C3%A7iftlerin%20say%C4%B1s%C4%B1%202019%20y%C4%B1%C4%B1nda,azalarak%20135%20bin%2022%20oldu,> E.T.: 22.03.2021

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, E.T.: 01.03.2021

ÖZGEÇMİŞ

Erhan YAŞBEY ilk, orta ve lise eğitimini tamamladıktan sonra 2010 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 2012 yılından itibaren Bursa Barosu'na kayıtlı olarak Avukatlık mesleğini icra etmektedir. Avukatlık mesleğinin yanı sıra, iş hukukunda nitelikli hesaplamalar ve aktüeryal hesaplamalar üzerine Bursa Bilirkişilik Bölge Kurulu listesine kayıtlı şekilde bilirkişilik yapmaktadır.

